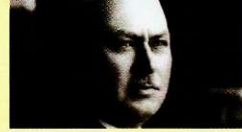

**OSEBNOSTI
USTANOVITELJ
OPUS DEI**

**DOSJE
UMOR PODJETNIKA
JOSIPA BENKA**

DEMOKRACIJA

**Marijan Jurenc, prvi
človek Pro Plusa v Sloveniji
(POP TV), se rad hvali, da je
najbolje plačani menedžer v
Sloveniji. Je obogatel tudi
na račun države?**

TAJKUN S POPTETEVEJA

ISSN 1408-0494
9 771408 049069

INTERVJU

Dr. Vasko Simoniti

Država je naklonjena filmskim ustvarjalcem

KOLUMNA

Dr. Metod Benedik
Kam segajo temelji?

1864
Že oddjeta

Union

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja **23 aparatov GSM Motorola F3.**

Vsi dosednji naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za **20 dodatnih aparatov GSM.** Nagradna igra traja do 31. avgusta 2007.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006.
2. Naročniki do 1. 9. 2006.

Motorola F3:

- teža: 70 g
- velikost: 114x47x9 mm
- čas pripravljenosti: do 300 ur
- čas pogovora: do 500 minut
- glasovna pomoč v menijih
- privlačen tanek design
- visoko-kontrasten zaslon z odlično vidljivostjo na dnevni svetlobi in soncu
- velike črke in številke za lažjo berljivost
- SMS
- budilka

Slika je simbolična.

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- mesečno*   4 x letno (9 % popusta)   2 x letno (10 % popusta)   1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- upokojenec   invalid   brezposeln   študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE   DA   ID za DDV _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana
ali na faks 01 230 06 61.**

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

UVODNE STRANI

- 9 Kandidati za ustavne sodnike
10 **Pogledi:** Slovenska strašila
11 **Kolumna:** Kam segajo temelji?

POLITIKA

- 12 O vladni koaliciji
14 Hanžkova zapuščina
17 Umor Josipa Benka
20 Skladnost različnosti

SLOVENIJA

- 22 Najbolje plačani menedžer?
26 Prihodnost žlahtne kapljice
28 Najmanjša regija Zasavje
30 V Škofji Loki spet na volišča?

TUJINA

- 32 V Clevelandu bo študijski center
34 Evropski skrajneži se krepijo
36 **Globus:** Ruska rast
37 **Tuji tisk:** Magnetne leče

INTERVJU

- 38 Dr. Vasko Simoniti

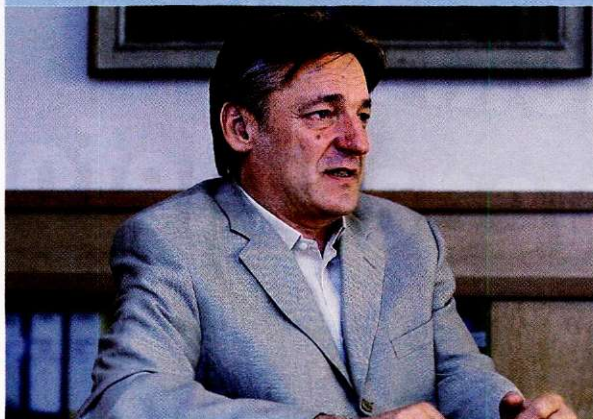
DOMOZANSTVO

- 42 Gradišče pri Stični
46 Ustanovitelj Opusa dei
50 **Naši kraji:** Lepena
53 Zgoščenke Ars Slovenica
54 Mednarodna likovna kolonija

OGLEDALO

- 56 **Film:** Moški in ženske
58 **Avtomobilizem:** Škoda fabia
60 **Znanost:** Po sledih vodnih virov
62 **Šport:** Zdrav duh v zdravem telesu
64 **Črna kronika:** Obilo dela na meji
67 **Rumeno:** Pevka Manca z bailo
68 **TV Kuloar:** Se Drnovšku kolca?

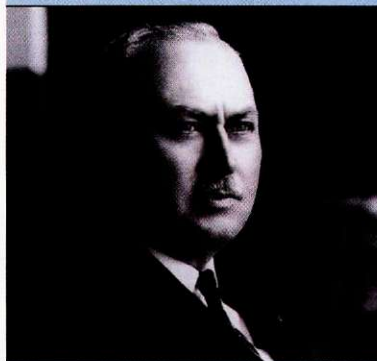
38 Intervju: dr. Vasko Simoniti

Slovenska matica ni le ena izmed nepomembnih založb v Sloveniji, ampak je eden stebrov slovenske kulture. Ministrstvo bi tej kulturi, ki jo po svojih močeh vzdržuje, naredilo nepopravljivo škodo, če je ne bi podprlo s sredstvi, ki so znana in so ji bila dodeljena po zakoniti poti.

12 Vladna koalicija in NSi

Z napovedjo NSi, da v parlamentu ne bo podprla graditve megazabavišča na Goriškem, in s strankinim nasprotovanjem številu pokrajin so se na koalicijskem nebu pojavili manjši nevihtni oblaki, ki naj ne bi bistveno vplivali na koalicijo.

17 Umor Josipa Benka

Josipa Benka je povojna komunistična oblast aretirala, mu »sodila« na montiranem (političnem) procesu, ga »obsodila« na smrt in usmrtitev tudi takoj izvedla. Pri tem se ji je zelo mudilo, saj je šlo za enega najpomembnejših Prekmurcev, vodilnega industrialca in lastnika velikega premoženja.

22 Najbolje plačani menedžer?

Od zaposlenega v Tamu, podjetnika z državno pomočjo, solastnika televizijske hiše do tajkuna, ki mu ni para, s premoženjem več milijonov evrov in s prijavljenim prebivališčem v Beogradu – je pot Marijana Jurenca.

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,

Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI

Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;

01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si

Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat,

Petra Janša, Barbara Prevorčič, Aleš Kocjan, Vida Kocjan,

Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust,

Mitja Volčanšek

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Metod Benedik, dr. Andrej

Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos,

dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik,

dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga,

Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik),

Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR / 599,10 SIT

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Andrej Lasbaher

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova

banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih
čankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščitena blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

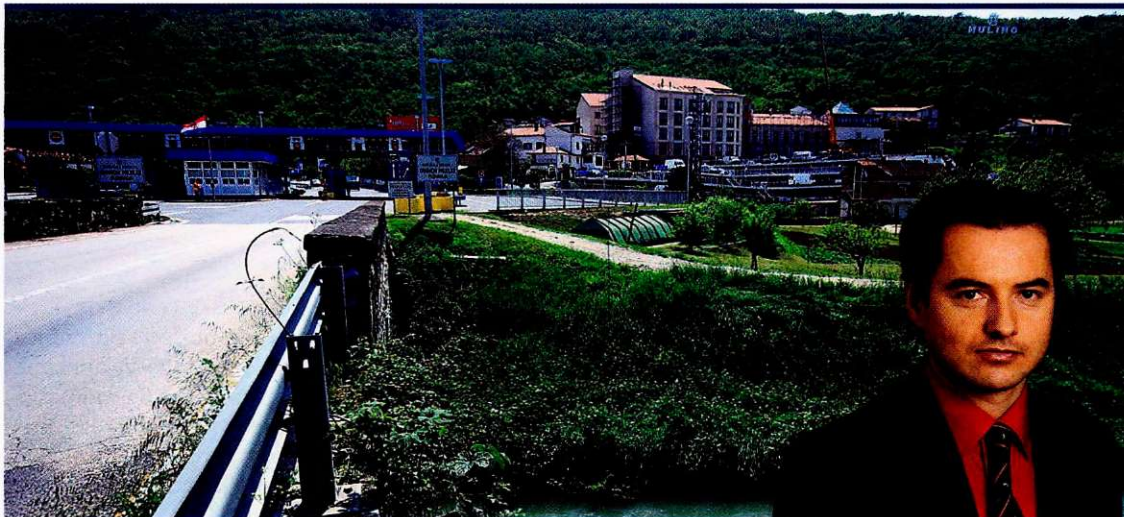
Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Objave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT.

Fotografija na naslovnici: S. Kržič / iStockphoto, fotomontaža

Tiha diplomacija

Metod Berlec

Odnose med Slovenijo in Hrvaško že vsa leta po osamosvojitvi obeh držav motijo nekatera nerešena vprašanja, ki so postala že železni repertoar. Poleg nekaterih spornih mejnih točk na kopnem je glavno vprašanje meja na morju. Za Hrvate je sporno tudi vprašanje deviznih varčevalcev nekdanje Ljubljanske banke v Zagrebu, za Slovence pa hrvaško neizpolnjevanje obveznosti v primeru Jedrske elektrarne Krško.

Vsako poletje smo priče zapletom v Piranskem zalivu oziroma vročim razpravam o meji na morju. Za nas je vprašanje slovenske suverenosti nad praktično celotnim Piranskim zalivom in odprt izhod do mednarodnih voda ena od eksistenčnih prioritet. Za naše južne sosedje to vprašanje ni eksistenčno, ampak kvečjemu vprašanje prestiža. Kljub temu so Hrvati po osamosvojitvi s številnimi enostranskimi potezami v svoji javnosti ustvarili vtis, kot da je neizpodbitno dejstvo, da je sredinska črta v Piranskem zalivu meja med državama. Hkrati so z incidenti v Piranskem zalivu dosegli, da je slovenska stran začela čedalje bolj upoštevati sredinsko črto v zalivu. Kdor jo je prekorajčil, je lahko imel kaj hitro težave s Hrvati, kar so še posebej občutili slovenski ribiči. Da o prisvajanju slovenske zemlje ob levem bregu reke Dragonje sploh ne govorimo.

Po lanskih enostranskih akcijah Hrvatov pri Hotizi, ko so morale posredovati tudi slovenske posebne policijske enote, da so ustavile hrvaško prilaščanje slovenske zemlje, je med državama nastopilo obdobje tihe diplomacije. Pokazalo se je, da javni diplomatski ping-pong, zaostrovanje in medijska vojna ne prinesejo nič dobrega. Predsednik slovenske vlade Janez Janša je očitno presodil, da mora slovenska stran v miru narediti korak naprej v odnosih z napornimi južnimi sosedi. V pogovoru za našo revijo maja je slovenski zunanji minister Dimitrij Rupel dejal, da slovenska vlada ne miruje, ampak predlaga realne rešitve. „S temi predlogi je hrvaška stran seznanjena, prav tako vrh EU. Zdaj je žoga na hrvaškem igrišču. /.../ Zdaj čakamo na odgovore.“

Slovenija je tako že pred meseci posredovala Hrvaški konkretne predloge, kako bi državi rešili posamezna sporna vprašanja. O tem so bili seznanjeni tudi vodilni predstavniki EU, vključno s predsednikom evropske komisije Joséjem Manuelom Barrosom. In Hrvaška se je znašla v zadregi, saj nekateri krogi zaradi številnih domačih težav zunanjepolitične spore izkoristijo za to, da preusmerijo pozornost javnosti. Slovenija je s konkretnimi predlogi tudi pred vodilnimi evropskimi politikami pokazala, da si iskreno prizadeva za rešitev problemov. Ker pa iz Hrvaške ni bilo nikakršnega odziva, se je Slovenija odločila, da predlaga možnost rešitve s pomočjo tretjega. V konkretnem primeru gre za predlog, da bi posredoval francoski pravnik Robert Badinter, ki se je v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja ukvarjal z vprašanji mej na območju nekdanje Jugoslavije. Takrat je tako imenovana Badinterjeva komisija določila, da postanejo nekdanje republiške meje tudi meje novonastalih držav. Po slovenskem predlogu bi torej o slovensko-hrvaški meji razsojalo sodišče za pomiritev in arbitražo v Evropi pri OVSE, ki ga vodi Robert Badinter. In Badinter ne bo mogel mimo dejstva, ki jih je sam sprejel in se tičejo stanja na dan 25. junija 1991. Takrat je slovenska policija nadzirala celoten Piranski zaliv vse do Savudrije, kar nedvomno pomeni, da je bilo to območje naše.

Vprašanje je, ali bo Hrvaška v Badinterjevo posredovanje privolila; ali bo privolila v obvezujočo arbitražo, saj je znano, da se dogovorov, ki utegnejo biti zanjo neugodni, ne drži. Jeseni bodo na Hrvaškem parlamentarne volitve, sabor, ki naj bi se do takrat sešel samo še enkrat, pa mora v skladu z ustavo morebitno arbitražo potrditi z dvetretjinsko večino. Nekateri menijo, da bi hrvaška vlada pod vodstvom Iva Sanaderja pred volitvami lahko privolila edino še v podpis dogovora o obvezujoči arbitraži pred enim izmed dveh sodišč Združenih narodov za te zadeve. Kakor koli že, slovenska vlada je naredila korak naprej v urejanju odnosov s Hrvaško; pobuda je torej na njeni strani. Se bo Hrvaška končno zrelo odzvala? **D**

Slovenska vlada je s konkretnimi, vendar zaupnimi predlogi naredila korak naprej v urejanju odnosov s Hrvaško; pobuda je torej na njeni strani. Se bo Hrvaška končno zrelo odzvala?

Zakladni minister (2)

Aleksander Škorc

Kmetom bom povečal davke, je sklenil. Za trikrat bo ravno prav, je ob upoštevanju cesarjevih in tudi nekaj lastnih potreb, kot so svilena spodnja oblačila, laško vino in morska hrana ob petkih, na hitro izračunal.

Rečno, storjeno. Odredba o višjih davkih je ugodno vplivala na prazno blagajno, prinesla pa je tudi odposlanstvo nezadovoljnih kmetov. Minister jih je velikodušno poslušal, se potrudil razumeti, še več, odločil se jim je celo pomagati, in sicer tako, da so smeli namesto težko prigaranih cekinov v blagajno prispevati del svoje zemlje.

Kmetje so bili zadovoljni, a ne dolgo, saj so ob naslednjem plačilu davka morali poravnati še najemnino za nekdanjo svojo zemljo. Minister jim je bil spet pripravljen pomagati. Predlagal je, naj vso zemljo prepustijo cesarju in se tako za vedno rešijo davkov. Ostala bi jim le še najemnina.

"Moder predlog," so menili kmetje in tako tudi storili, minister pa je pridobljeno zemljo nemudoma prodal gosposki, da je blagajna kar pokala po šivih. Tudi sebi seveda ni pozabil nameniti nekaj posestev po zelo ugodni ceni, s čimer je ne nazadnje zadovoljil svoje skrbno prikrivane kmečke korenine.

Najemnina, ki so jo kmetje morali plačevati novim lastnikom, pa je bila na njihovo veliko žalost in jezo mnogo višja od prejšnjih davkov in nezadovoljstvo kmetov je bilo ob cesarjevi vrnitvi na višku.

Nejevoljni cesar, ki se po skoraj polletnem napornem zdravljenju ni počutil nič bolj zdravega, se je dal natančno podučiti o preteklih dogodkih in je nemudoma ukrepal. Odstavil je zakladnega ministra, ki se je sicer izkazal, a je cesar na stara leta cenil mir v cesarstvu prav toliko kot polno blagajno. Nato je poddržal vso nedavno pokupljeno kmečko zemljo. Gosposka se ni preveč upirala, saj se v njenem bogatem brezdelju ni ljubilo terjati najemnine od izmuzljivih kmetov.

Redkim še nezadovoljnim kmetom je pojasnil, da bo njihova nekdanja zemlja v njegovih, cesarjevih, rokah še najbolj varna in tudi najemnina naj bi bile komaj kaj višje od nekdanjih davkov, za nameček jim je obljubil še imenitno zabavo z javnim obglavljenjem na Paradnem trgu in nezadovoljnih ni bilo več.

Toda kdo naj bo žrtev? Hm. Odstavljeni zakladni minister se je zdel kar primeren, saj ni služil ničemur več. Sicer pa, kdo le je zakuhal vse skupaj, če ne ravno on?

Hm, hm. Treba je priznati, da smo, če odštejemo javne usmrtitve, pravzaprav v nekaj sto letih prilezli kar daleč, mar ne?

Zanimivosti

Zdravilci in karizmatiki

V zadnjem času dviguje prah tudi t. i. zakon o zdravilcih, ki naj bi uredil področje alternativne medicine. Težko je napovedati, kakšen bo končni izid parlamentarnega postopka, jasno pa je, da se bodo med zdravilce poskušali pomešati tudi različni guruj.

Poslanec NSi Drago Koren je predlagal – ne vemo, ali za šalo ali zares –, da bi med zdravilce lahko uvrstili tudi duhovnike.

Poslančeva domislica je lahko problematična vsaj iz dveh razlogov. Prvi je ta, da je del slovenske javnosti že tako ali tako prepričan, da ima Katoliška cerkev preveč privilegijev, zakon o verski svobodi, ki še čaka na ustavno presojo, pa naj bi njen privilegirani položaj še okrepil, saj predvideva kritje stroškov socialnega zavarovanja duhovnikov. Nič novega pod soncem. Je pa seveda res, da se mnogi niti ne zavedajo, da lahko duhovnik dolgoročno prinese precej velik prihranek stroškov državi, kar velja zlasti za bolniške duhovnike, ki podeljujejo bolniška maziljenja, pa tudi za eksorciste, ki sprejmejo precej takšnih primerov, nad katerim so psihologi in psihiatri preprosto obupali. Seveda slovenski laicisti ne bodo preračunavali prihranka, kajti dogma o požrešnosti Cerkve mora pač ostati nedotakljiva. Drug razlog pa je nemara v tem, da duhovniki, zlasti karizmatiki, niso tisti, ki zdravijo, ampak je Jezus tisti, ki ozdravlja. In sedaj nastane zagata, kako naj človeški zakon obravnava Zdravilca z veliko začetnico.

Nekaj je jasno – pravega krščanskega karizmatika lahko prepoznamo predvsem po dveh stvareh: prvič, nikoli ne bo trdil, da je on tisti, ki ozdravlja, in drugič, nikoli ne bo zahteval denarja za svoje delo. Prav tako je vstop na karizmatične seminarje prost, tako kot na primer nedavni karizmatični seminar, ki je bil od 20. do 22. julija na Kureščku, vodil pa ga je znani indijski karizmatik oče James Manjackal (nekaj njegovih knjig je prevedenih v slovenščino), v okviru svoje turneje po Sloveniji pa je obiskal še Ljubljano in Log pri Vipavi. Med znanimi karizmatiki, ki

delujejo v okviru Katoliške cerkve oz. Pre nove v Duhu in večkrat obišejo Slovenijo, so p. Joseph Bill, s. Margaritha Valapilla in laik Alan Ames. Slovenijo je v devetdesetih letih obiskal tudi svetovno znani karizmatik, sedaj že pokojni p. Emilien Tardif. Tudi Slovenci imamo svoje karizmatike – eden izmed njih je duhovnik Toni Kmet, župnik v Breznu, ki se je konec maja zaradi lažne obtožbe spolne zlorabe mladoletne osebe znašel na straneh črne kronike. Na shodu v podporo omenjenemu duhovniku 3. junija – o shodu smo poročali tudi v Demokraciji – so mnogi predstavili svoja pričevanja prav v zvezi s posredovanjem g. Kmeta.

Da bi imeli pravo predstavo o razliki med tovrstnimi seminarji, naj omenim množične seminarje nekega podjetja (ki se ukvarja s piramidnim sistemom prodaje), kjer je mogoče opaziti veliko podobnost s karizmatičnimi seminarji, le vsebina je drugačna (na slednjem imajo pač svojega »boga«, ki se imenuje denar). Seveda je za zanje treba plačati tudi zasoljeno vstopni-

no, medtem ko je seminar, kakršen je bil nedavno na Kureščku, brezplačen (če odštejemo prostovoljne prispevke). Izberite sami. G. B.

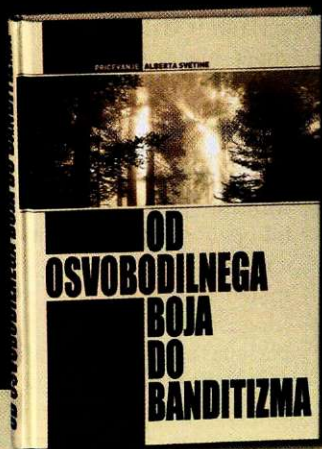

James Manjackal,
duhovnik in karizmatik

„RUBIČIČ JE IZVAJAL PRAKTIČNO VSE.“

ZADNJI
IZVODI

+ DARILO*

Albert Svetina

*(Od osvobodilnega boja do banditizma,
str. 205)*

Albert Svetina

OD OSVOBODILNEGA BOJA DO BANDITIZMA

Nekdanji Mačkov pomočnik opisuje svojo razburljivo življenjsko pot. Slikovito predstavlja delovanje Ozne. 367 strani, 27,95 EUR / 6.700,00 SIT. Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,64 SIT. Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naročnik. Vse cene so z DDV.

*OB NAROČILU KNJIGE VAM PODARIMO DARILO V VREDNOSTI 10,02 EUR / 2.400,00 SIT.

Naročila sprejemamo na telefon 01/ 23 00 666
ali po e-pošti knjigarna@demokracija.si

knjigarna
DEMOKRACIJA

Boj za Terme Čatež

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Pred kratkim se je zgodil dogodek, ki ga je gospodarski minister označil za kriminalno dejanje. Tomaž Mencinger je prekršil pooblastila, zato je zoper njega vložena ovadba.

Tomaž Mencinger, direktor Turističnega podjetja Portorož in družbe Delikatesa Ljubljana, je želel prodati 7,12-odstotni delež družbe Terme Čatež, vreden 13 milijonov evrov. Posel je bil sklenjen 'pod mizo', delež pa naj bi kupilo javnosti neznano podjetje M. B. Satler Investicije, družba za investiranje, ki ima sedež na Beethovnovi ulici 7 v Ljubljani (lastnik in direktor podjetja je Matjaž Satler, ustanovljeno je bilo leta 2002, imelo pa je nekaj deset milijonov tolarjev prihodkov). Poznavalci razmer imajo omenjeno podjetje za prijateljsko podjetje družbe DZS, ki jo vodi znani Bojan Petan, prijatelj Gregorja Golobiča. A stvari so se zapletle, načrti Petana in Mencingerja se niso uresničili, saj je borznoposredniška hiša Perspektiva preknjižbe delnic ustavila.

Prodaja pod mizo ... Terme Čatež, ki jih po novem vodi Mladen Kučič, v zadnjem času odlično

poslujejo. Njihove delnice, ki kotirajo na borzi, so se v zadnjem letu podražile za 85 odstotkov. Kučič je ob zadnjih dogodkih dejal, da niso imeli nikakršnega razloga in tudi niso nameravali prodajati delnic Term Čatež. »Direktor Turističnega podjetja Portorož, ki je v 76-odstotni lasti Term Čatež, je imel omejitve opravljanja poslovanja, in to s sklepom nadzornega sveta. Poleg tega je direktor večje poslovne odločitve (posli nad sto tisoč evrov) vedno sprejemal s soglasjem nadzornega sveta. Tistega dne je bil celo na sestanku z upravo in nikomur ni črnil niti besedice, kaj namerava,« je po

Andrej Vizjak, minister za gospodarstvo: »Želim si, da bi pravosodni organi čim prej ugotovili odgovornost direktorja Tomaža Mencingerja. To bi bilo hkrati sporočilo vsem, ki jim neko naroči, naj takšne umazane posle izpeljejo.«

dogodkih dejal Kučič in dodal, da so v družbi pridobili strokovno mnenje, da je treba za tovrstne velike posle pridobiti soglasje nadzornega sveta, obvestiti nadzorni svet matične družbe in zagotoviti transparentnost prodaje. To pa pomeni, da ne more nihče na svojo roko prodati tako velikega svežnja, temveč mora iskati najboljšega ponudnika. »Kdor prodaja tak kontrolni sveženj,

lahko upravičeno pričakuje primernejšo ceno,« je še dejal Kučič.

... in brez pooblastil Na dogodke se je odzval tudi Andrej Vizjak, minister za gospodarstvo, in dejal: »Direktor Turističnega podjetja Portorož in direktor Delikatese Ljubljana je prodal ogromno premoženje, vredno več kot 13 milijonov evrov, in sicer brez kakršnih koli pooblastil. Nesporno je, da je imel pooblastila za sklepanje poslov samo do višine 3 milijone tolarjev. Omenjeni posel je torej sklenil brez pooblastil nadzornega sveta, brez posvetovanja z nadrejeno družbo, kar bi moral storiti po zakonu, netransparentno. Isti dan, ko je podpisal prodajno pogodbo, se je srečal z generalnim direktorjem Term Čatež, pa mu tega niti omenil ni. To, da je prodal znaten delež podjetja, je nedopustno, nelogično, da ne rečem, da so pri tem vsi znaki kriminalnega dejanja.«

Kako naprej? Vodstvo Term Čatež je nemudoma sprožilo postopek razrešitve Tomaža Mencingerja in podalo kazensko ovadbo zoper njega, hkrati pa prepovedalo preknjižbo vseh delnic prek borznoposredniške hiše. Preknjižba deležev Turističnega podjetja Portorož je bila tako ustavljena. Minister Vizjak je presodil, da je bil odziv na to samovoljno Mencingerjevo potezo hiter in optimalen. Ker je bil posel sklenjen (dogovor podpisan in kupnina plačana) ne glede na to, ali so delnice preknjižene ali ne, se postavlja vprašanje kako naprej. Vizjak je prepričan, da delež Term Čatež ne more biti prodan, če to stori neko mimo pooblastil, zato je treba posel razveljaviti.

Namen preprečen? V času nastajanja tega prispevka delnice torej še niso bile preknjižene v korist novega kupca, kar pomeni, da kupec z njimi ne bo mogel uveljavljati glasovalne pravice na skupščini. Nedvomno je, da je bila prodaja povezana z glasovanjem na skupščini, kjer bodo lastniki imenovali nov nadzorni svet. Če vemo, kakšne pristojnosti imajo lastniki, je jasno, da so se hoteli »kupci« polastiti Term Čatež in zamenjati vodstvo. ■

Bitka za ustavne sodnike

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Šest novih sodnikov Medtem ko že teče intenzivna predvolilna kampanja pred jesenskim spopadom za predsedniški stolček, pa dosedanjega predsednika Janeza Drnovška čaka še ena velika naloga, saj bo moral jeseni predlagati kar štiri kandidate za ustavne sodnike. Konec oktobra bo namreč četverici (Mirjam Škrk, Milojka Modrijan, Lojze Janko, Janez Čebulj) potekel devetletni mandat, s čimer bo prišlo do precej velikih sprememb v sestavi ustavnega sodišča. Decembra letos bo mandat potekel tudi Zvonku Fišerju. Že aprila letos je mandat potekel ustavnim sodnicam Dragici Weddam Lukič, na razpis pa so se prijavili trije kandidati (Miroslav Mozetič, Borut Stražišar, Jan Zobec), vendar Drnovšek ni predlagal nobenega od njih, ampak se je odločil za Franca Grada, ki je kljub nekaterim pomislekom dobil visoko podporo v državnem zboru. Tako se bo v letošnjem letu zamenjalo kar šest ustavnih sodnikov od skupno devetih. Sicer pa je od osamosvojitve do danes svoj mandat dopolnilo skupno štirinajst ustavnih sodnikov.

Dvanajsterica kandidatov Poziv za zbiranje kandidatov je predsednik države Janez Drnovšek izdal že 21. maja letos. Na ta dan je torej začel teči šestdesetdnevni rok za prijavo kandidatov, potekel pa je 21. julija. Do takrat se je prijavilo 12 kandidatov, in sicer nekdanji namestnik varuha človekovih pravic Aleš Butala, nekdanji predsednik vrhovnega sodišča Mitja Deisinger, vrhovni sodnik Mile Dolenc, odvetnik Bojan Kukec, vodja zakonodajno-pravne službe državnega zbora Miroslav Mozetič, nekdanji direktor vladnega urada za narodnosti Janez Obreza, generalna sekretarka ustavnega sodišča Jadranka Sovdat, profesor na Fakulteti za podiplomske državne in evropske študije Boštjan Zalar, svetnica vrhovnega sodišča Kristina Ožbolt in Dunja Jadek Pensa. Katere štiri od njih naj bi Drnovšek izbral, je težko napovedati, saj bi se utegnulo zgoditi, da bo znova izbiral med neprijavljenimi kandidati. Predvsem sta zanimiva dva, Miroslav Mozetič, ki je že večkrat kandidiral za ustavnega sodnika, vendar neuspešno, in Mitja Deisinger, ki se je znašel pod hudimi kritikami medijev lani jeseni, ko so nekateri vrhovni sodniki javno podprli kandidata za ljubljanskega župana Franceta Arharja.

Nazorsko uravnoteženje Kakor koli že, izvolitev novih ustavnih sodnikov bo tokrat tudi pokazala, v katero nazorsko smer se bo nagnilo ustavno sodišče. Dosedanja sestava je bila namreč naklonjena levici, saj je večino sedanjih ustavnih sodnikov predlagal še Milan Kučan, ko je bil predsednik države, medtem ko je tedanja vladajoča večina (LDS, ZL in t. i. satelitske stranke) omenjene kandidate potrjevala brez večjih zadržkov. Zataknilo se je le tedaj, ko je kandidaturu za ustavnega sodnika vložil Miroslav Mozetič, saj je

Letos se bosta na ustavnem sodišču zamenjali kar dve tretjini ustavnih sodnikov.

Da lahko nazorska neuravnoteženost ustavnega sodišča vpliva tudi na precedenčne odločitve, dokazujejo nekatere odločbe ustavnega sodišča.

bil takoj deležen očitka, da kot nekdanji poslanec krščanskih demokratov ne more zagotavljati nepristranskega sojenja. Takšnih pomislekov pa ni bilo tedaj, ko je bil za ustavnega sodnika izvoljen Ciril Ribičič, ki je kot predsednik ZKS oz. kasnejše SDP nasledil Kučana. Da lahko nazorska neuravnoteženost ustavnega sodišča vpliva tudi na precedenčne odločitve, dokazuje odločba ustavnega sodišča o t. i. izbrisanih, omeniti pa velja tudi nedavno odločbo, s katero je ustavno sodišče preprečilo vrnitev Blejskega otoka ljubljanski nadškofiji oz. blejski župniji. Med morebitnimi prihodnjimi odločbami ustavnega sodišča bo še posebej zanimiva tista, ki se nanaša na presojo ustavnosti zakona o verski svobodi, čeprav po mnenju poznavalcev ni veliko možnosti, da bi ustavno sodišče omenjeni zakon razveljavilo, saj naj ne bi odstopal od načel, ki so bila opredeljena že v sporazumu med Slovenijo in Svetim sedežem. Omenjeni sporazum je namreč uspešno preстал ustavno presojo. ■

Strašila

Pavel Ferluga

Zadnje čase se v Sloveniji prav zares sprehajajo strašila in plašijo uboge Slovence, ki še niso preboleli jugosindroma.

Res je bilo potrebnega kar nekaj časa, da so ljudje začeli ocenjevati lastno zgodovino skozi drugačno prizmo, kot so je bili vajeni vse povojno obdobje do osamosvojitve. Še danes se pravzaprav velik del naših državljanov niti ne zaveda, kaj pomeni imeti lastno državo in kaj je državotvornost. Povprečen Slovenec je še vedno pod vplivom tistih, ki so mu krojili usodo več generacij, in se težko odloči, da bi suvereno razmišljal, ne da bi upošteval »ukaze« tistih, »ki so postavljeni«, da mu nakažejo »pravo pot«. Predlogo je bil vaju takega trenda.

Vseeno se pa je zgodilo, kar bi se moralo že ob osamosvojitvi. Levica je izgubila oblast. Zanje je bilo to tako šokantno, da se še danes niso sprijaznili s tem, da so Slovenci sicer počasi, a vendar vztrajno začeli objektivno ocenjevati njihovo dolgoletno oblast in spoznali, da ne morejo več živeti le na podlagi ideoloških pravljic in še naprej zaostajati za drugimi narodi v EU.

Levica dobro ve, da je bila prav ona tista, ki je dolga leta tlačila slovenski narod z nasiljem vseh vrst. Dobro ve, da je vedno teptala človekove pravice, svobodomiselnost, zasebno iniciativo in vsiljevala strahovlado (diktaturo), ki jo je ves svet obsodil kot zločinsko. Predstavniki tega sistema so še dolgo po osamosvojitvi zasedali vsa glavna mesta v politiki, ekonomiji in nasploh v družbenem življenju ter ovirali demokratični razvoj slovenske družbe. Videti pa je, da ne zadoščajo več razni Kučani, Drnovški, Potrči, Ribičiči, Juriji, Školči, Širce, Pahorji idr., da bi ohranjali izročila nedotakljivih. Ljudem ni več vse tako »jasno«, kot so jim oni pridigali, in so začeli tudi dvomiti. Ta dvom so potrdili z izvolitvijo prve vlade, ki ne gre več po tirih ustaljenih sestopnikov-nastopnikov, ki so kameleonsko menjali že nešteto barv za prikrivanje vedno istega bistva. V svojem strahu so prišli že tako daleč, da akterje slovenske pomladi, ki so bili pravi osamosvojitelji, obtožujejo za privrženca istega represivnega sistema, katerega hlapci so bili sami. Ker ne gre drugače, so začeli ZARES unisono širiti strah »slovenskega nacikomunofašizma«. Ne strašijo več samo s fašizmom, ker je to strašilo zbledelo, ampak celo s preteklo nesrečo komunizma, češ da so ga oni sami uničili po osamosvojitvi, da ga pa hoče nova vlada priklicati k življenju (sic!). Res jim mora trda presti, da uporabljajo otročjo Potterjevo strategijo.

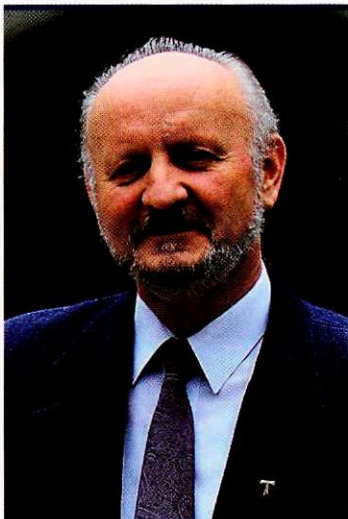
Trgovci in potrošniki

Vida Kocjan

Predlog novega zakona o trgovini je primer, kakšni bi morali biti zakoni, da bi nam olajšali življenje.

Veljavni zakon o trgovini je bil sprejet leta 1993 in je ostal vsa leta nespremenjen, razen določb, ki urejajo obratovalni čas prodajaln. Ker se je v štirinajstih letih marsikaj spremenilo, so bile spremembe potrebne tudi v zakonodaji. Zato je ministrstvo za gospodarstvo v sodelovanju s trgovci in predvsem z njihovim zborničnim združenjem zakon, ki ureja trgovinsko dejavnost, v celoti prenovilo. Po besedah ministra Andreja Vizjaka predlog zakona sledi trendom razvoja te dejavnosti v želji po večji konkurenčnosti trgovcev in hkrati potrošniškim navadam v smislu dodatne ponudbe. Dejavnost trgovine bo urejena tako, da bo še vedno zagotavljala opravljanje dejavnosti in varstvo zaposlenih, potrošnikov in okolja. Predlog opredeljuje pojem trgovine, način in pogoje za opravljanje trgovinske dejavnosti ter izvajanje nadzora. Cilji novega zakona so bili izenačitev pogojev poslovanja vseh gospodarskih subjektov, ki ponujajo potrošnikom blago, ne glede na to, ali so ga izdelali sami (npr. kmetje, obrtniki) ali so ga kupili za nadaljnjo prodajo. Dosežena bo tudi deregulacija poklicev trgovcev in trgovski poslovodja. Trgovcem prinaša možnost, da si ne glede na smer in stopnjo izobrazbe izberejo kader, ki bo najprimernejši za prodajo njihovih izdelkov. Odpravljena bo obveznost vodenja evidenc v trgovini, katerih namen je bil predvsem preverjanje izvora blaga in sprememb prodajnih cen blaga v primeru prodaje s popusti, akcijske prodaje in razprodaje. Seveda pa predlagana ureditev še vedno nalaga trgovcu, da zagotovi podatke o izvoru blaga, ki ga prodaja, in podatke o spremembah prodajnih cen blaga, le da bo te zagotovil iz drugih zbirk podatkov, ki jih trgovec vodi v druge namene. S tem se odpravlja dvojnost vodenja nekaterih podatkov. Sprememb je še nekaj, vsekakor pa je s tem zagotovljeno tudi varstvo potrošnikov. Zakon je kratek in učinkovit. Trgovci spremembe pozdravljajo, saj jim bodo v časih, ko je konkurenca čedalje večja, olajšale delo. Odpravljene bodo nekatere ovire, novi predpisi glede izobrazbe zaposlenih v tej dejavnosti pa bodo nedvomno prinesli tudi novo kulturo poslovanja, kar bo dobrodošlo za vse, tudi potrošnike. Zakon naj bi bil predvidoma sprejet jeseni, veljati pa naj bi začel najpozneje v začetku prihodnjega leta.

Kam segajo temelji?

Dr. Metod Benedik

Pravi babilonski vrvež v predavalnicah in na hodnikih teološke in pravne fakultete: slišati je bilo najrazličnejše jezike, pogovarjali so se ljudje z vseh kontinentov, v predavalnicah pa so se vrstila predavanja v treh uradnih jezikih srečanja: angleškem, nemškem in francoskem. Z vsega sveta zbrani strokovnjaki so obravnavali knjigo, o kateri je sicer pred leti »veleučeni« profesor ljubljanske univerze izjavil, da nekaj takega lahko napiše v petih minutah, ti ljudje so jo pa vseeno vzeli zares in se poglobljali vanjo, razkrivali svoja dognanja in odpirali nova vprašanja, ki jim ni videti konca.

Na kongresu Mednarodne organizacije za študij Stare zaveze (IOSOT) s štirimi pridruženimi organizacijami so strokovnjaki, ki so svoje življenje posvetili študiju Svetega pisma, njegovemu nastajanju, prevajanju, razumevanju, odmevnosti in vlogi v oblikovanju tisočletnih duhovnih in kulturnih okolij, posredovali svoja zadnja odkritja v zgodovini besedila od antike preko srednjega veka do novejših časov. Poleg tega, da je bil kongres po znanstveni plati v študiju Svetega pisma pomemben korak naprej, je bilo v teku njegovega dela velikokrat poudarjeno, da se prvič odvija v prostoru nekdanjega vzhodnega, socialističnega sveta. Posebej je izstopalo dejstvo, da so bili tokrat med sodelavci kongresa poleg tradicionalnih predstavnikov judovske, katoliške in protestantske veroizpovedi vidno zastopani in dejavni tudi predstavniki vzhodnih pravoslavnih cerkva, ki so s svojim tisočletnim izročilom, tako blizu izvirom Svetega pisma, in s svojimi značilnimi hermenevtičnimi izhodišči v marsičem lahko bogatili dognanja strokovnjakov iz drugih okolij.

Ob poudarkih, da je Slovenija primeren kraj za organizacijo kongresa – ptujski škof Viktorin je bil odličen razlagalec Svetega pisma v 3. stoletju, prevajalec Hieronim je bil doma s Krasa, Slovenija, nedavno še dežela komunističnega totalitarizma, je naravna povezovalka Vzhoda in Zahoda in bo kmalu predse dovala Evropski uniji –, so se govorniki ob uradnem odprtju kar po vrsti dotikali oziroma se niso mogli izogniti vprašanju, kakšno vlogo je imelo Sveto pismo v tisočletni zgodovini evropskih narodov in prav tako v tisočletni zgodovini slovenskega naroda. Kongresni strokovnjaki, ki so se posvečali besedilu Svetega pisma, njegovemu smislu in pomenu, teh vprašanj niso imeli v programu, za Evropo in za Slovenijo danes in jutri pa so ključnega pomena.

Razumljivo je, da je bilo pri govornikih slišati besedo o Brižinskih spomenikih, o bratih Cirilu in Metodu, ki dele Svetega pisma prevajata, o Trubarjevem Novem testamentu in Psalmih in ne nazadnje o Juriju Dalmatinu, ki se potrudi, da slovenščina postane štirinajsti jezik na svetu, v katerega je prevedena celotna Biblija. Kar sama po sebi iz teh dejstev izhaja ugotovitev, da je slovenski jezik prav s tem, kot je postal interpret Biblije, postal konstitutivni element naše jezikovne in siceršnje kulture, da je naš narod živel in preživel s Knjigo, z Biblijo.

Evropa je, potem ko se je Rimski imperij sesul sam vase, potrebovala kar daljše obdobje, da se je postopno izoblikovala glede na etnično razporejenost tako, kot jo z manjšimi razlikami poznamo tudi danes. Vrsto stoletij se je kovala in oblikovala evropska miselnost, njena duhovna naravnost, njen etos. Ključnega pomena je bilo delo benediktinskih menihov. Če se največkrat omenjajo kot tisti, ki so pokristjanjali mlado Evropo, je treba poudariti, da so v temeljih svojega misijonarskega dela od začetkov 7. stoletja naprej združili tri temeljne elemente. Osrednjega pomena zanje je bilo, kot prvi element, oznanjevanje krščanstva, kar je »živa«, neposredna, ubesedena Biblija; Benediktova Regula to naravnost zelo razločno potrjuje. Drugi element je bogastvo kulturne dediščine judovsko-grško-rimskega sveta, ki ga ti menihi ohranjajo in povezujejo s krščansko mislijo. Tretji element je duhovnokulturno izročilo posameznih etničnih skupnosti, ki ga spoštujejo in upoštevajo. Iz povezave teh elementov, antične dediščine, ki jo prekvasi krščanska misel in oplemeniti izročilo ljudstev, se ustvarja in oblikuje Evropa, njena naravnost, njen etos. Po teh elementih, kjer je krščanska misel ključnega pomena, je Evropa to, kar je. Ta izhodišča jo razlikujejo od kulturnih, miselnih in religioznih okolij drugih kontinentov. Kolikor imajo ustave posameznih evropskih držav v svojih preambulah zapisana različna izhodišča, od tistih, ki se sklicujejo na Boga kot vir resnice in pravice, preko idej renesanse in razsvetljenskega obdobja do onih, ki vidijo svoje temelje v raznih revolucionarnih spremembah, ne moremo mimo dejstva, da so vse to le posamezni vidiki, ki v nobenem primeru ne pomenijo nekaj novega in izvirnega, ampak kvečjemu nekoliko spremenjene poudarke krščanskega izročila. Kolikor Evropa hoče ostati Evropa tudi v prihodnje, mora spoštovati in upoštevati vrednote, ki so v 8. stoletju začele združevati vrsto evropskih ljudstev v Evropsko unijo zgodnjega srednjega veka in ostajajo njen konstitutivni element. Zunanje podobe se vidno spreminjajo, temelji ostajajo! Če to velja za Evropo kot celoto, prav tako velja za slovenski narod, ki je več kot tisočletje integralni del evropskega življa in za katerega lahko ugotavljamo, da je živel in preživel tudi najmračnejša obdobja svojega bivanja prav ob vrednotah, ki jih je zajemal iz Knjige ter jih ob vključitvi v svet evropske krščanske misli in kulture sprejel za svoje. ■

Jasno s poletnimi nevihtami

Aleš Kocjan, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Z napovedjo NSi, da v parlamentu ne bo podprla graditve megazabavišča na Goriškem, in z nasprotovanjem številu pokrajin so se na koalicijskem nebu pojavili nevihtni oblaki, za katere pa se zdi, da ne morejo povzročiti večje škode.

Ko je premier Janez Janša leta 2004 sestavljal vladno koalicijo, so se politični analitiki strinjali, da je ravnal modro, ko je v vlado kljub diametralno nasprotnim političnim pogledom vzel DeSUS. Z vstopom te stranke v koalicijo si je namreč zagotovil lažje sprejemanje zakonov, hkrati pa tudi večjo stabilnost vlade. A ker vsaka takšna poteza prinaša določeno stopnjo tveganja, niti v tem primeru ni šlo brez težav. Prvi malo večji zaplet je DeSUS povzročil v letu 2005, ko je stranka zahtevala, da vladna koalicija sprejme popravke pokojninske zakonodaje. Ker sta SDS in NSi v okviru koalicije Slovenija, ki sta jo ustanovili leta 2000, že pred volitvami obljubili, da bo sprememba pokojninske zakonodaje (pokojnine naj bi se pogosteje

usklajevale s plačami) ena prednostnih nalog nove vlade (slednje je zahteval tudi DeSUS), večjih težav pri teh spremembah ni bilo. Nekoliko bolj se je zapletlo lani, ko DeSUS ni dovolil, da bi vlada sprejela sveženj t. i. vojnih zakonov. Takrat so v stranki menili, da bi spremenjena zakonodaja nagrajevala t. i. kolaboracioniste, njen predsednik Karl Erjavec pa je napovedal, da bo stranka, če bodo zakoni kljub njenemu nasprotovanju sprejeti, sprožila postopke za izstop iz vladne koalicije. Predsednik vlade Janez Janša je takrat očitno presodil, da je stabilnost vlade pomembnejša od nekaj manjših sprememb sicer pomembnih zakonov, zato je dal zakone umakniti iz parlamentarnega postopka. S tem je dal upokojski stranki možnost, da je pred volivci upravičila svoj

obstoj v koaliciji, svoji stranki in preostali koaliciji pa, da je lahko nadaljevala mandat brez večjih težav s sklepčnostjo in potrjevanjem zakonov v parlamentu.

NSi in ločena mnenja Po omenjenem zapletu z vojnimi zakoni v zadnjem letu do večjih zapletov v koaliciji ni prihajalo vse do pred kratkim, ko so se oglasili v NSi. V stranki so pred dobrima dvema tednoma, potem ko je stranka v parlamentu že podprla sveženj pokrajinske zakonodaje, napovedali, da ne bodo podprli predloga (državni zbor mora zdaj uzakoniti še število pokrajin in njihov obseg) za ustanovitev 14 pokrajin, ampak bodo vanj privolili samo, če bo pokrajin le šest. Prav tako so napovedali, da v parlamentu najverjetneje ne bodo podprli predloga, s katerim bi ameriški

družbi Harrah's Entertainment dovolili graditev igralniškega megazabavišča na Goriškem. Kot je na tiskovni konferenci glede pokrajin dejal strankin poslanec Jože Horvat, strankino nasprotovanje tolikšnemu številu pokrajin ne pomeni, da nasprotujejo njihovem ustanavljanju, pomeni pa, da so ta čas zadržani do tega projekta. »Nova Slovenija je bila vedno zadržana do uvedbe pokrajin, predvsem zaradi skrbi, da državljanov ne bi obremenili z dodatnimi stroški in povečano birokracijo. Ob analizi predlogov zakonov in spremljanju dogajanja pri določanju nalog ter finančnih sredstev, ki bi jih prenesli na pokrajine, v Novi Sloveniji ugotovljamo, da predlagani model 14 pokrajin ne more biti učinkovit, predvsem pa bi bil za Slovenijo predrag,« je dejal Horvat. Dodal je, da pri tem ne gre za ultimativno zahtevo NSi, ampak za povabilo k tehtanju več različnih možnosti z željo, da bi sprejeli čim ugodnejšo varianto za državljane. O graditvi megazabavišča na Goriškem je Horvat dejal, da NSi nasprotuje širjenju igralništva v Sloveniji. »Povedali smo že, da Nova Slovenija, njen predsednik, ki je tudi finančni minister, ne sme in ne bo ustavljala javne razprave. Jasno stališče stranke pa je, da odločno nasprotujemo širitvi igralništva. Mi igralništva ne želimo iztrebiti iz Slovenije. Obstojče igralnice naj ostanejo in naj delujejo pod strogim nadzorom pristojnih institucij, ne bomo jih ukinjali, smo pa proti širitvi te dejavnosti,« je dejal Horvat. Napovedal je še, da poslanska skupina NSi ne bo podprla zakonodaje, ki bi omogočala to investicijo.

Kaj je v ozadju? Postavlja se seveda vprašanje, kaj je za takšnimi stališči druge največje vladne

Sedma obletnica ustanovitve NSi

NSi v teh dneh praznuje sedmo obletnico svoje ustanovitve. Kot je znano, sta stranko v začetku avgusta 2000, po izstopu iz združene stranke SLS+SKD Slovenske ljudske stranke (glavni razlog za izstop je bila podpora stranke spremembam, s katerimi je levica ob pomoči Franca Zagožna izigrala na referendumu leta 1996 izglasovano odločitev o večinskem volilnem sistemu), ustanovila Lojze Peterle in Andrej Bajuk. Slednji je postal prvi in do zdaj edini predsednik, Peterle pa podpredsednik. Stranka je od svoje ustanovitve tesna zaveznica SDS (skupaj sta ustanovili koalicijo Slovenija, ki je pomladni blok na zadnjih volitvah popeljala na oblast), njena podpora na volitvah pa je bolj ali manj stabilna. Tako je stranka na svojih prvih volitvah leta 2000 dobila 8,66 odstotka glasov, štiri leta pozneje je na volitvah v evropski parlament predvsem po zaslugi svojega kandidata Lojzeta Peterleta celo zmagala, na parlamentarnih volitvah leta 2004 pa je svoj odstotek v primerjavi s parlamentarnimi volitvami leta 2000 izboljšala za slabega pol odstotka. Čeprav nekateri menijo, da bi lahko stranka z drugim predsednikom napredovala hitreje, pa to ni posebej verjetno. Zdi se namreč, da težava stranke ni njen predsednik, ampak kadrovski potencial, ki ji ta čas ne omogoča večjega preboja.

stranke in zakaj se je še pred nedavnim bolj ali manj strinjala z večino vladnih predlogov, zdaj pa v zelo kratkem času nasprotuje kar dvema precej pomembnima. Zdi se, da imajo še najbolj pravisti, ki pravijo, da v ozadju ni nič resnega in da želi stranka le povečati svojo prepoznavnost. Do zdaj se je namreč vedno soočala z očitki, da je preveč pasivna in da je njeno delovanje preveč skrito za delovanjem največje vladne stranke SDS, zaradi česar naj bi trpela njena prepoznavnost. Očitno so nekateri v NSi ugotovili, da pomladni blok na prihodnjih volitvah ne more zmagati, če se NSi ne okrepi. SDS sicer lahko zmaga na volitvah, a če skupaj z drugima pomladnima strankama ne bo dobila vsaj polovice glasov v parlamentu, bo mandatarstvo za sestavo vlade dobila stranka, ki ima za seboj dovolj strank, s katerimi bi lahko sestavila vlado; v tem primeru bi bila to najverjetneje SD. Očitno so v NSi spoznali, da za preboj v vlado po naslednjih volitvah (čeprav je tudi slišati, naj bi nekateri stranki ne preveč lojalni kadri že leto dni pred volitvami, ko se predvolilni boj še niti ni začel, razmišljali, kje bodo po volitvah naši novo službo) ne bo dovolj samo to, da so do zdaj sedeli v vladi, ampak bo za to treba narediti še kaj.

Če slednje drži, potem so lahko z dvigovanjem glasu v NSi najbolj

zadovoljni v SDS, saj stranka za to, da bi po naslednjih volitvah znova dobila mandatarstvo, potrebuje še eno ali dve močni politični zaveznici. SLS, kot se je izkazalo v preteklosti, to ni (stranka gre v vse vlade ne glede na to, kdo jih vodi), medtem ko se je NSi do zdaj izkazala kot precej zanesljiva partnerica. Če ima kdo interes, da NSi uspe, je to zagotovo SDS, saj ta čas zares nima razloga za to, da bi se bala konkurence. Po dolgem času so ji namreč javnomnenjske ankete, če izvezamo anketo Ninamedie, ki se je v zadnjem času večkrat izkazala za precej neverodostojno, znova precej naklonjene. Tako je zadnja anketa časopisne hiše Večer pokazala, da je SDS, potem ko je bila razlika že tudi 10 odstotkov, znova ujela SD. Po tej anketi bi, če bi bile volitve v nedeljo, SD volilo 16,8 odstotka, SDS pa že 16,5 odstotka vprašanih, kar pomeni, da je SDS skoraj ujela SD. Po anketi, ki so jo opravile Finance, je razlika med SD in SDS nekoliko večja (tri odstotke), vendar pa je SDS veliko bliže SD, kot je bila pri prejšnjih merjenjih.

Živahnější predvolilni čas Podpora Novi Sloveniji je po zadnjih javnomnenjskih raziskavah nekoliko narasla. Ali se bo povečanje aktivnosti stranke poznalo tudi dolgoročno, bomo videli pri naslednjih merjenjih. Že zdaj pa

Slovensko ljudsko stranko čaka jeseni kongres. Jo bo še vodil Janez Podobnik?

Je DeSUS zaradi svojega političnega profila šibek člen koalicije?

V Novi Sloveniji si želijo večjo prepoznavnost stranke v javnosti.

Slovenska demokratska stranka dobro krmari med različnimi interesi v koaliciji.

je jasno, da nasprotovanje stranke megazabavišču in pokrajinam najverjetneje ne bo prineslo večje krize. Andrej Bajuk in njegova ekipa so že dovolj dolgo v politiki, da vedo, da se prenašljive poteze ne izplačajo. Postavlja pa se vprašanje, ali bo jesenski kongres SLS,

ko naj bi se za prvenstvo v stranki spopadla Janez Podobnik in Bojan Šrot, kakor koli vplival na vladno koalicijo. Poleg tega bodo prihodnje leto državnozborske volitve, kar bo nedvomno pripomoglo k živahnějšímu notranje-političnemu dogajanju. **D**

Varuhinja Zdenka Čebašek Travnik pri predsedniku države Janezu Drnovšku

Hanžkova zapuščina

Mitja Volčanšek; foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek Travnik je predsedniku republike podala poročilo o delu varuha v letu 2006. Ker je varuhinja položaj zasedla šele februarja letos, se poročilo nanaša na delo njenega predhodnika Matjaža Hanžka.

Pa ne samo to, poročilo je v prvi vrsti plod razvpitega prejšnjega ombudsmana, ki je svojo funkcijo bolj kot v korist »malega človeka« in njegovih tegob usmeril v politično obračunavanje s tistim taborom, ki ga je razumel kot sebi sovražnega. Da gre za poročilo, ki ga je zasnoval njen predhodnik, je ob njegovi izročitvi predsedniku Janezu Drnovšku 23. julija pojasnila varuhinja sama. Poročilo je nekaj dni prej, 20. julija, izročila tudi predsedniku državnega zbora Francetu Cukjatiju.

Hanžek ji je poročilo izročil februarja, Čebašek Travnikova je ohranila njegovo obliko, v spre-

mni besedi pa dodala nekaj svojih poudarkov. Naj spomnimo, da je bila nova varuhinja izvoljena 20. decembra lani, posle pa je prevzela 21. februarja letos.

Stari problemi Poglejmo torej, kakšne so ugotovitve poročila za lansko leto. Ob tem naj znova spomnimo, da je treba Hanžkove ocene jemati »z zrnom soli«.

Varuhovo poročilo opozarja na še vedno nerešena vprašanja iz preteklosti. Problem izbrisanih ostaja odprt, s tem da odločba ustavnega sodišča ni bila izvršena. Poročilo navaja še nasilje v družini ter problematiko starejših in na različne načine hendi-

kepiranih oseb (invalidi, bolniki, tudi psihični). Med težavami, na katere je posebej opozorila Čebašek Travnikova, pa izstopa področje otrokovih pravic. Tu varuhinja pogrša ustrezno zakonodajo, predvsem kar se tiče učinkovite ureditve družinskih razmerij in odprave nasilja znotraj družinskega kroga.

Tudi napovedani zakoni na področju zdravstva, ki bi urejali pravice pacientov, zamujajo. Poleg tega je po mnenju ombudsmanke javnost premalo vključena v njihovo pripravo.

V pravosodju so se stalnici, ki jo predstavljajo sodni zaostanki, pridružili problemi prezasede-

nosti in na splošno slabih bivalnih razmer v zaporih.

Čedalje več je tudi diskriminacije, veliko je bilo opozoril in pobud na področju varstva okolja; natančneje, šlo je za pritožbe nad inšpekcijskimi službami na tem področju. Kot je opozorila varuhinja, »občani doživljajo onesnaževanje kot kršitve svojih pravic do varnega okolja«.

Poročilo vredno pozornosti

Tako na obisku pri predsedniku Drnovšku kot pri predsedniku Cukjatiju je Čebašek Travnikova izpostavila vprašanje izbrisanih. Še posebej je predsedniku parlamenta pojasnila, da se t. i. izbrisani še vedno oglašajo pri njej, da pa va-

Poročilo opozarja na neurejen status tako imenovanih izbrisanih.

ruh ne more narediti ničesar več, saj je zadeva »v rokah parlamenta«. Varuhinja se je zavzela tudi za pravice narodnih manjšin, ki si prizadevajo za podoben status, kot ga imata v ustavi zapisani in varovani avtohtoni manjšini. Delo v tej smeri bo pomembno področje njenega dela, je še dejala Čebašek Travnikova, ki se je zavzela tudi za ureditev socialnih sporazumov z državami nekdanje Jugoslavije.

Cukjati je poročilo varuhinje označil kot »vredno pozornosti«, njeni pozivi k sprejetju ustrezne zakonodaje na področju zdravstva pa so po njegovo »zagotovo na mestu«. Kot je pojasnil predsednik DZ, naj bi tako zakon o bolnikovih pravicah kot zakon o izbrisanih spravili pod streho še letos. Pri slednjem bo po našem mnenju morala svojo vlogo, tokrat bolj konstruktivno, odigrati tudi opozicija.

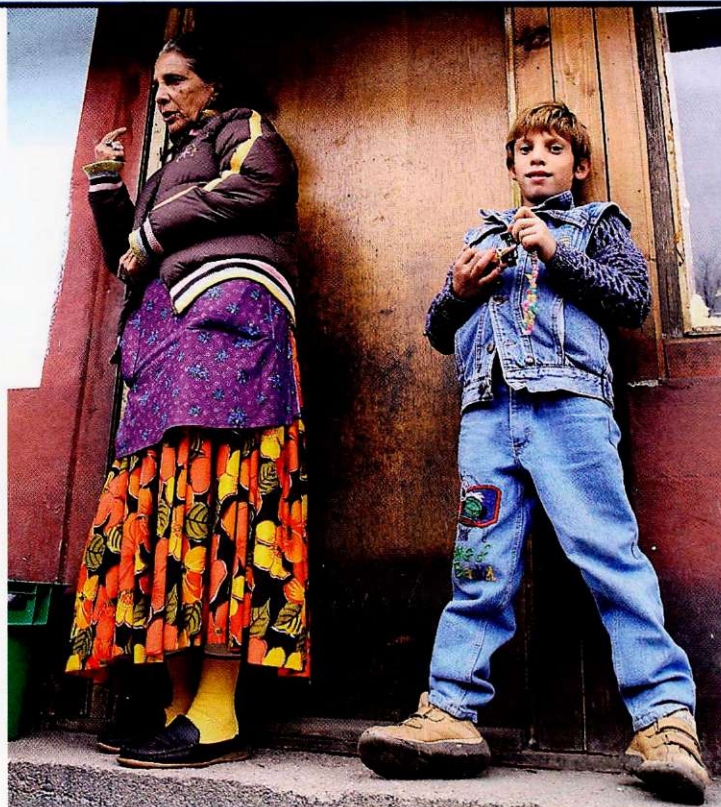
Po napovedih predsednice parlamentarne komisije za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti Majde Potrata naj bi komi-

sija poročilo obravnavala v kratkem, DZ pa bi ga nato obravnaval še letos, predvidoma oktobra.

Posledice Sove? Varuhinja je ob koncu srečanja s Cukjatijem zavzela stališče tudi do afere Sova, ki že toliko mesecev razburja javnost. Široko medijsko poročanje o aferi po njenem mnenju povečuje sumničavost ljudi. Ti naj bi bili zdaj bolj prepričani, da tudi njih zasledujejo. V varuhovem uradu se tako dnevno soočajo s posamezniki, ki so o tem prepričani. V takih primerih jih v uradu najprej prosijo, naj jim posredujejo odgovore policije in tožilstva, kolikor so se obrnili na te institucije, sicer pa naj domnevno prisluskovanje najprej prijavijo pristojnim organom. Ob pregledu dokumentacije na uradu navadno ugotovijo, da so bili strahovi neupravičeni. Včasih gre za psihične težave, ki pa jih omenjeni posamezniki kot take zanikajo in težko sprejmejo nasvet, naj se obrnejo na zdravnika. Podobni primeri so bili že v preteklosti, priznava varuhinja, vendar se je število klicev in pobud po izbruhu afere Sova močno povečalo.

(Ne)politična varuhinja Med prihodnje korake šteje varuhinja seznanjanje s čim večjim številom problemov, kar naj bi na uradu dosegli z obiski ustanov (zaporov) in v pogovorih z ljudmi (varuhinja načrtuje tudi obiske zunaj Ljubljane).

Kot je videti po skoraj pol leta, Zdenka Čebašek Travnik pri svojem delu ni posebej pri-

Prejšnji varuh je lani spolitiziral primer romske družine Strojčan.

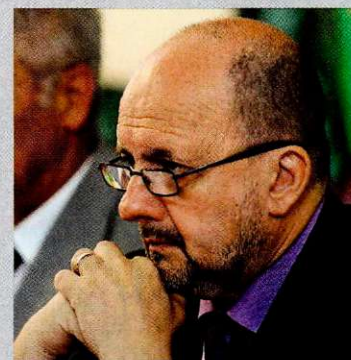
zanesljiva do politične oblasti, ki jo je imenovala na to mesto. To je na splošno dobro. Glede na njeno razmeroma skromno pojavljanje v medijih pa si želimo, da bo svoje delo nadaljevala po začrtani poti. Ob tem predvsem

upamo, da oglašanje v aferi Sova ne nakazuje spremembe smeri in da varuhinja svoje institucionalne funkcije ne bo začela izkoriščati za politično hujskaštvo, kot se je to dogajalo pod prejšnjim varuhom. ■

Varuhinja naj se izjasni

Na poziv varuhinje v zvezi z afero Sova, ki ga je sprožila že sredi meseca na obisku v Celju, se je kritično odzval prvak SNS in predsedniški kandidat Zmago Jelinčič in Čebašek Travnikovo pozval, naj pojasni »dvoumno« stališče urada do prisluskovalne afere na Sovi. Jelinčič prav tako želi vedeti, kakšna so nadaljnja opozorila urada varuha in kakšni so nasveti v okviru njegovih pristojnosti, ki jih lahko sprejmejo državljanke in državljani.

»Izjava varuhinje, češ da gre za postransko škodo afere Sova, bi bila z vidika pristojnosti in odgovornosti varuhinje sicer sprejemljiva, pa vendar je v svojem nadaljnjem zagovoru s svojimi izjavami napeljala na dvoumnost,« je prepričan Jelinčič. Predsednik SNS je glede nasvetov, naj državljani, ki sumijo, da jim prisluskujejo, obiščejo psihiatra, neizprosni. Takšna izjava je po njegovo s strani osebe, ki naj bi varovala človekove pravice, nedopustna in nesprejemljiva, kajti »ljudi, ki jim morebitno prisluskujejo, ne moremo po vrsti stlačiti v psihiatrične ustanove oziroma jih po tekočem traku pošiljati na psihiatrične preglede.«

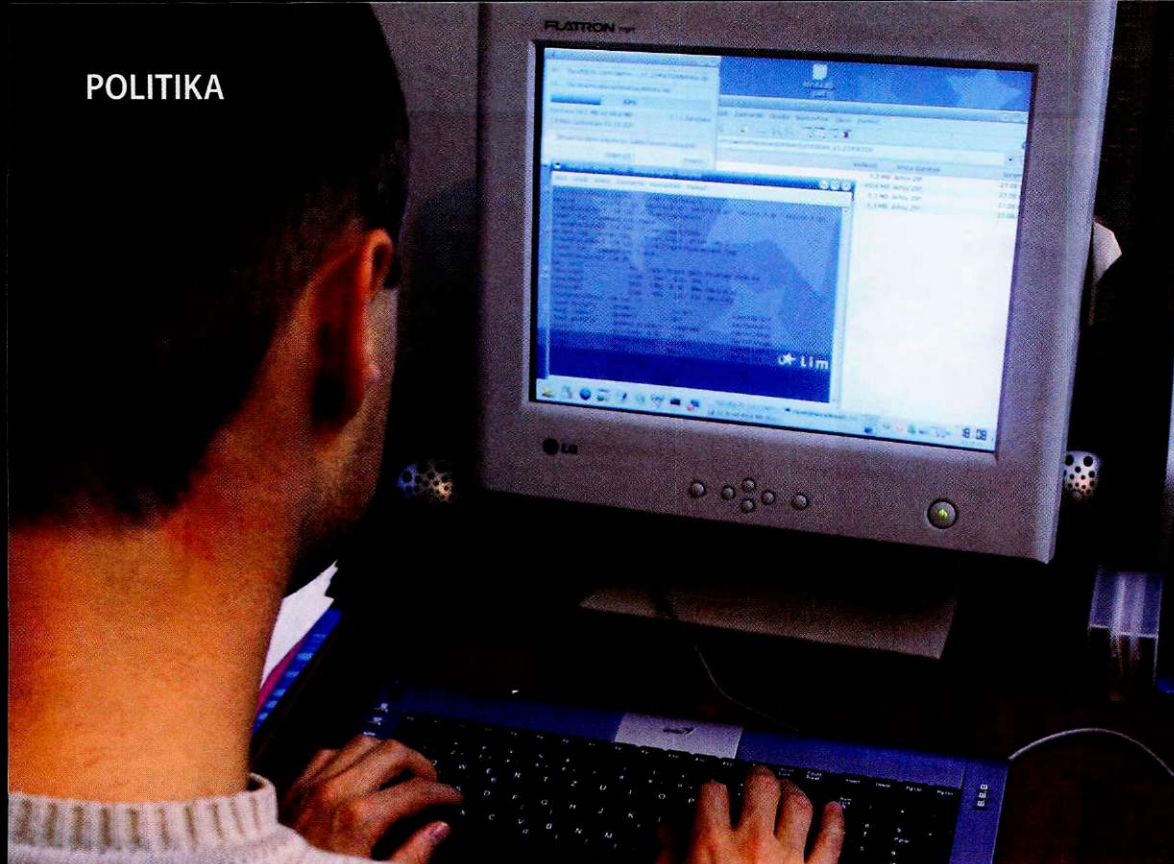

Zmago Jelinčič (SNS)

Poročilo je delo Matjaža Hanžka.

Zasačeni novinar

Aleš Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Internet je za marsikoga odlična priložnost, da pod krinko anonimnosti pove vse, kar si misli o javni osebi. Slednje seveda ni sporno, če gre za kritiko v mejah dobrega okusa.

S porno pa je, če mejo preseže in če povrh vsega to počne novinar STA, ki naj bi bil kot novinar osrednjega državnega medija politično nevtralen.

Blog Drugi dom Tisti, ki podrobneje spremljajo blogersko sceno v Sloveniji, so pred slabima dvema letoma opazili, da je na eni od spletnih strani začel delovati blog Drugi dom, ki se je večinoma posvečal političnim temam iz Slovenije in sveta, občasno pa se je na njem znašla tudi kakšna no-

vička iz sveta pop(kulture) in tehnologij z najrazličnejših področij. Nekateri so lahko kmalu opazili, da je avtorjema bloga, ki sta se podpisovala kot Jure, sordid in srdjan kezunovic, v peti vladajoča oblast in vse, kar je povezano z njo. To seveda ne bi bilo nič posebnega, če ne bi zapisi o ljudeh,

Avtorja bloga sta se po razkritju odločila, da ga ukineta, pozneje pa sta si premislila.

Vuković in njegov sodelavec Jure Mesarič, s katerim skupaj urejata blog, sta se Mrkaiču za zapise o njem javno opravičila tudi v svojem blogu. V opravičilu sta na kratko zapisala, da se mu v duhu sprave opravičujeta za vse, kar sta neresničnega napisala o njem. Sicer pa sta si oba v svojem blogu še pred razkritjem privoščila tudi Vukovičevo direktorico Alenko Paulin. Njene prve poteze po prihodu na STA sta označila kot »svinjarijo«.

za katere sta avtorja menila, da so blizu vladajoči oblasti, sčasoma postali žaljivi. Tako je bil denimo na blogu nedavno objavljen prispevek, v katerem je avtor nekdanjega prvega vladnega reformista Mića Mrkaiča primerjal s Paris Hilton (slednjo je označil kot tepko, ki si ni sposobna zapomniti niti nekaj vrstic teksta). Mrkaič naj bi bil po njegovem mnenju slovenska različica Paris Hilton. Z njo naj bi ga po avtorjevih ugotovitvah družila želja po medijski promociji, po ustvarjanju kontroverznosti za vsako ceno, pomanjkanje bontona, logike in poštenosti. Prav tako naj bi Mrkaič po avtorjevem mnenju pisal »primitivne članke z ornamentom mastnih«. »O gospodični Hiltonovi je mogoče zapisati marsikaj, v dobro pa ji gre šteti, da vsaj doslej Američanom še ni predočila predlogov za reformo davčnega sistema, zdravstva, kulturne politike, medijske strategije ... Mi te sreče nismo imeli,« je še zapisal avtor zapisa.

Ni čakal Paulinove Ker se je prispevkov o tem pojavilo več, vsi pa so bili podpisani z enim od navedenih treh psevdonimov, je bilo Mrkaiču očitno dovolj, zato se je odločil, da bo odkril, kdo se skriva za omenjenim pisanjem. Po nekaj dneh poizvedovanja je na elektronski naslov nove direktorice STA Alenke Paulin prispele sporočilo, ki ga je napisal pomočnik odgovornega urednika Financ Uroš Urbas: »Kolumnist Financ Mićo Mrkaič me je opozoril na internetno stran drugidom.net. Pri preiskovanju žaljivega pisanja o njem je prišel do imena Marko Vuković, za katerega je ugotovil, da je novinar STA in da ureja omenjeni blog. Opazil sem, da so tudi o meni napisane žaljive navedbe in neresnice ... Ker sem zaradi zaščite svojega dobrega imena in časti prisiljen pravno ukrepati, vam sporočam, da bom primer predal odvetniku in kriminalistom ... Vas pa prosim za odgovore na spodnja vprašanja: Ali STA dovoljuje svojim novinarjem uporabo službene infrastrukture za zasebne namene, kot je pisanje blogov? Ali ima STA vzpostavljen nadzor, ki lahko prepreči zlorabo njene lastnine za širjenje nestrpnosti in laži, kot je prisotna na blogu drugidom.net? Ali ima STA sprejet kodeks o novinarskem delu, kajti za novinarja je, sklicujoč se na novinarsko etiko, zelo sporno, da v prostem času načrtno širi neresnice in žaljive obdolžitve? Ali STA načrtno spodbuja svoje zaposlene h klevetanju in k sistematičnemu pisanju neresnic o delu vlade? Ali kodeks STA ureja politični angažma svojih novinarjev, so ti lahko člani političnih strank? Kakšno mesto ima omenjeni novinar na redakciji STA, ali so njegovi nadrejeni seznanjeni z njegovim nestrpnim delovanjem in ali so kdaj ukrepali proti temu?« je zapisal Urbas. Na podlagi njegovega pisma je Paulinova od Vukoviča zahtevala pojasnila, slednji pa je, še preden ji je odgovoril, raje sam potegnil nekaj potez. V elektronskem sporočilu ji je zapisal, da se zaveda resnosti položaja, v katerem se je znašel, da se vsem prizadetim opravičuje in da s 30. septembrom odpoveduje redno delovno razmerje na STA. ■

Umor podjetnika Josipa Benka

V. M., foto: arhiv Demokracije

Josipa Benka je povojna komunistična oblast, ko je zasedla oblastne pozicije, aretirala, mu »sodila« na montiranem (političnem) procesu, ga »obsodila« na smrt in usmrnitev tudi takoj izvedla.

Pri tem se ji je zelo mudilo, saj je šlo za enega najpomembnejših Prekmurcev, vodilnega industrialca in lastnika velikega premoženja. Ker pa so komunisti pod pretvezo svoje ideologije, ki »učí« o »socialni pravičnosti« in posledično o »porazdelitvi dobrin«, kar je bil le izgovor za ukrepe, ki so pomenili eklatantno kršenje človekovih pravic, hoteli iz prekmurskega prostora čim prej odstraniti pomembno osebnost, da bi ga lažje zasedli sami, so hiteli.

Umor in govorice Danes je Josip Benko rehabilitiran. Postavljen mu je doprski kip v rodni Tešanovcih in nekaj spominskih plošč, sorodnikom je bilo vrnjeno po vojni zaplenjeno premoženje, vendar v publicistiki o njem še vedno zasledimo čudne izraze. Dva od njih sta mita (govorici), da je Benka na pokopališču v Murski Soboti Ozna ustrelila, še preden naj bi bila do eksekutorjev prispela pomilostitev, druga pa, da so ga »verjetno« ustrelili njegovi največji dolžniki. Oboje sta tipični govorici, ki jih je v našem (post)udbovskem prostoru zelo veliko. Zanimivo, da ju nekateri publicisti povsem nekritično navajajo v javnosti, čeprav zdrava pamet kaže, da obe govorici nasprotujeta temeljnemu dejstvu oziroma logiki takratnega oznovskega režima. Režim je v tistem povojnem času takšne in podobne »akcije« izvajal po vsej Sloveniji, umori in potem zaplembe premoženja so se dogajali po tekočem traku. Vse je pod partijskim (komunističnim) vodstvom skrbno vodila in izvajala Ozna, komunistična tajna policija. Zato je brezpredmetno ►

Josip Benko

► poslušati govorce, naj bi Benka pomilostili ali naj bi ga bili ustrelili njegovi dolžniki. Za obe govoricu so (bili) zainteresirani Benkovi morilci, da bi tako odvrnili pozornost s svoje krivde.

Vloga dvomov O Josipu Benku je že leta 1993 pisal in tudi izdal publikacijo znani prekmurški novinar in publicist Branko Žunec. Ob 60. obletnici Benkove smrti je občina Moravske Toplice organizirala simpozij o Benku in potem besedila izdala v lepo opremljenem zborniku. 24. aprila so na *Televiziji Slovenija* prikazali dokumentarec o Josipu Benku. Prej navedeni govoricu sta se nekritično navajali v vseh treh projektih, čeprav je treba vsem, ki so pri njih sodelovali, izraziti tudi priznanje, da so se trudili po svojih najboljših močeh. V televizijskem dokumentarcu je bil delež murskosoboške zgodovinarke Metke Fujs prikazan tako, kot da bi po

Benkova tovarna mesnih izdelkov v Murski Soboti

vojni Benka upravičeno obsodili, ker naj bi bil med vojno sodeloval z madžarskimi okupacijskimi oblastmi, poleg tega pa naj bi bil

celo ovadil nekega svojega delavca, da je sodelavec partizanov, zaradi česar naj bi ga bil okupator aretiral in potem ubil. Prav zanimivo je, kako nekateri še vedno razmišljajo z boljsevistično logiko, da si kriv, ker nisi naš in ker ti celo lahko nekaj »očitam«. Tu trpi seveda upoštevanje realnih razmer, upoštevanje pravnega reda in temeljnih človekovih pravic.

Industrialiec Josip Benko je bil med obema svetovnjima vojnoma prvi industrialiec v Prekmurju. Bil je tudi veleposestnik. Pomemben pa je tudi kot narodnogospodarski voditelj, kar je bilo za Prekmurje, ki se je komaj po prvi svetovni vojni priključilo slovenskemu ozemlju, zelo pomembno. Rodil se je 3. julija 1889 v Tešanovcih. Oče je imel gostilno in mesnico. Leta 1913 so se Benkovi preselili v Mursko Soboto, kjer so se ukvarjali z gostinstvom in s hotelirstvom, imeli pa so tudi majhno obrtno delavnico za predelavo mesnih izdelkov. Med prvo svetovno vojno je Benko delal v vojaškem skladišču z živili na Madžarskem, po koncu vojne pa je podprl Tkalčev revolucionarno viharništvo v obliki Murske republike.

V dvajsetih letih je prevzel posle od očeta in njegova vloga pri vodenju tovarne mesnih izdelkov je hitro naraščala. Leta 1922 so Benkovi pridobili dovoljenje za proizvodnjo v tovarni na Lendavski cesti. Tam so leta 1928 obra-

te obnovili in povečali, leta 1936 pa so začeli s proizvodnjo konzerv. Leta 1940 je bilo v tovarni zaposlenih 10 uradnikov, 60 kvalificiranih mesarjev in 20 delavcev. Tedensko so zaklali 500 svinj, 200 telet, 80 glav govedi, mreža prodajal pa se je zelo razširila.

Benko je spodbujal selekcijo v prašičereji in govedoreji. Že leta 1926 je ustanovil Kreditno zadrugo za trgovino in obrt (od leta 1931 Kreditna ali Benkova banka). Leta 1944 je sodeloval pri ustanovitvi trgovske družbe z vini Murske krajine.

Vodilni Prekmurec V politiko je vstopil leta 1926, ko je postal agent Murske Sobote. Leta 1927 je bil izvoljen za soboškega župana, leta 1930 pa je postal banski svetnik. V letih 1932–1938 je bil v dveh mandatih poslanec v narodni skupščini na listi Stojadinovičeve Narodne radikalne stranke.

Poleg skrbi za tovarno in aktivnega političnega življenja je bil v tridesetih letih predsednik Zveze industrialcev mesnih izdelkov Jugoslavije. Močno je podpiral in razvijal gasilstvo. V letih 1934–1941 je bil župni starešina sreza Murska Sobota. Podpiral je soboško godbo na pihala. Bil je predsednik Prekmurskega lovskega društva in inšpektor Evangeličanske cerkve na Slovenskem. V letih 1932–1938 je izdal časopis *Murska krajina*. Bil je zelo znan po svoji

Grob Josipa Benka na soboškem pokopališču

V spominskem parku v Tešanovcih so septembra 2005 odkrili doprorni kip Josipu Benku.

podporni in karitativni dejavnosti na številnih področjih.

Umor, rehabilitacija Josipa Benka je Ozna aretirala takoj po vojni in že sredi maja 1945 se je začel proti njemu montirani sodni proces. Komunisti so ga obtožili »izdajstva«, »sodelovanja z okupatorjem« in »ovaduštva«. 1. junija ga je vojaško sodišče JA za Štajersko in Prekmurje obsodilo na 12 let zapor, na trajno izgubo državljan-skih pravic in zaplembo celotnega premoženja. Že 12. junija je Višje vojaško sodišče za Slovenijo v Ljubljani spremenilo obsodbo na smrtno kazen s streljanjem.

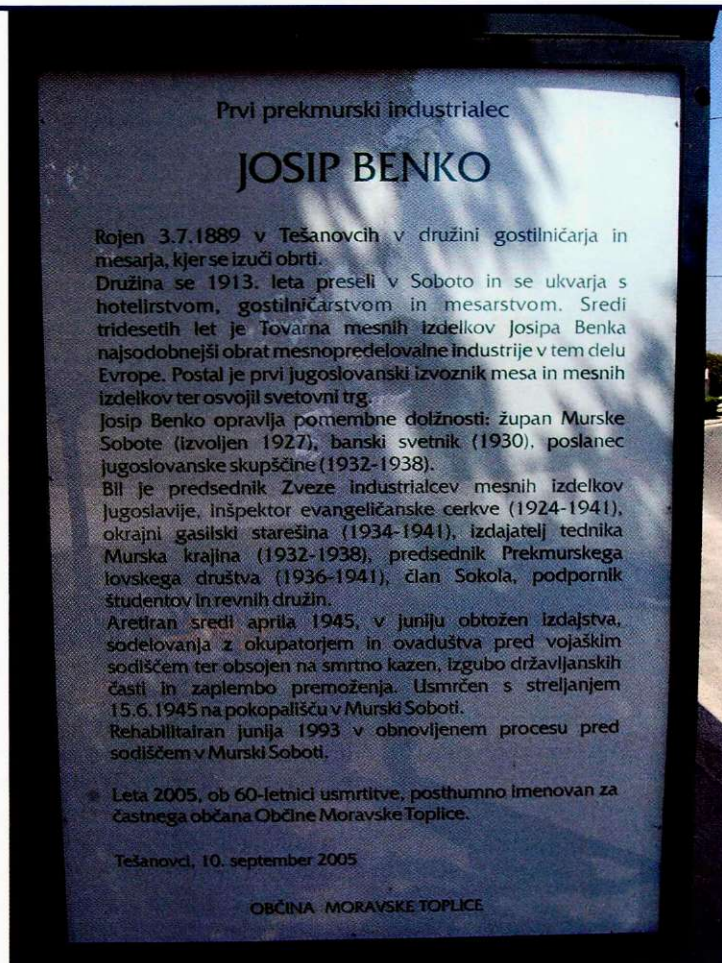
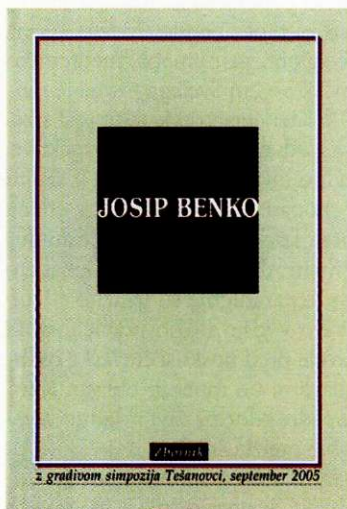
Ozna ga je ustrelila 15. junija zvečer okrog 20. ure na robu pokopališča v Murski Soboti (med pokopališčem in železniško progo). Hkrati z njim so ustrelili ravnatelja Prekmurske banke in so-boškega župana od 1. maja 1942 Jožefa Lipiča. V strelskem vodju je bilo šest vojakov, vodil pa ga je šef Ozne za okrožje Ljutomer, ki je vključevalo Prekmurje, Bogdan Hrovat - Puklasti Miha. Uradno obvestilo o Benkovi ustrelitvi je njegova družina dobila šele nekaj let po njegovi ustrelitvi. Takrat so pokojnikovo ženo obvestili, da lahko vloži prošnjo za prekop trupla v družinsko grobnico na pokopališču v Murski Soboti.

Rehabilitiran je bil junija 1993 z obnovo procesa pred Temeljnimi sodiščem v Murski Soboti. Šele na podlagi rehabilitacije so sorodniki

lahko vložili zahtevek za vrnitev zaplenjenega premoženja.

Zbornik o Benku Ob 50. obletnici umora Josipa Benka, 10. septembra 2005, je občina Moravske Toplice v Benkovih rodnih Tešanovcih organizirala simpozij z naslovom *Lik in delo Josipa Benka*. Hkrati so mu postavili doprorni kip v majhnem parku, ki so ga poimenovali po njem, občina Moravske Toplice pa ga je posmrtno imenovala tudi za častnega občana.

Lani je občina Moravske Toplice prispevke s simpozija objavila v zborniku *Josip Benko*. Objavljenih je deset prispevkov: *Biografska skica* (Ludvik Sočič), *Gospodarsko-socialni položaj v Tešanovcih v času Benkovega življenja* (Štefan Kuhar), *Vloga Jožefa Benka pri razvoju gasilstva v Prekmurju* (Ernest Eöry, Franc Gomboc), *Josip Benko v lovstvu in sokolstvu* (Geza Bačič), *Josip Benko in evangeličanska cerkev* (Geza Erniša), *Politične razmere med dvema vojnoma in politično udejstvovanje Josipa Benka* (Franc Kuzmič), *Tednik Murska krajina in industrialec Josip Benko* (Jože Vugrinec), *Josip Benko in družbenopolitične razmere ob koncu vojne* (Metka Fujs), *Josip Benko – mit in resničnost* (Branko Žunec), *Gospodarstvo in podjetništvo v času Josipa Benka in v današnjem času* (Janez Malačič). Josipu Benku naklonjeno spremno besedo v zborniku, ki je ilustriran z mnogimi fotografijami, je napisal župan občine Moravske Toplice Franc Cipot. **D**

Informativna tabla v Tešanovcih

ELEKTROPROM
Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
 Lok. pri Zagorju 22
 1412 Kisovec
 www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
 trgovina EVJ Center Kisovec 03-56-71-234
 trgovina EVJ Trbevlje 05-90-23-203
 storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafittne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

http://etv.elektroprom.si
 komerciala:
 03-56-57-150
 uredništvo:
 03-56-57-177

radio velenje

www.radiovelenje.com

03/ 897 50 03

Skladnost različnosti

Dr. Irena Avsenik Nabergoj, foto: Bor Slana, Gregor Pohleven

Devetnajsti svetovni kongres biblicistov IOSOT, ki je potekal od 12. do 17. julija v Ljubljani, je za našo državo zgodovinski dogodek. V našo prestolnico so prišli vrhunski strokovnjaki za biblične študije z vsega sveta – po zaslugi akademika prof. dr. Jožeta Krašovca, ki je bil na zadnjem kongresu pred tremi leti na Nizozemskem izvoljen za predsednika združenja IOSOT ter je bil tako pobudnik in veliki organizator kongresa –, poleg predstavnikov judovske, katoliške in protestantske tradicije pa prvič tudi vrhunski strokovnjaki za Sveto pismo iz pravoslavnega sveta.

Nadvse umetniško, duhovno in simbolno močan je bil Biblični festival, ki je slovesno odprl IOSOT. V svojem pozdravnem nagovoru je predsednik vlade Janez Janša posebej poudaril pomen duhovnega področja kot enega bistvenih elementov vsake družbe, pri čemer nam po njegovih besedah le jasno zavedanje naših evropskih korenin, ki jih sestavljajo judovstvo in krščanstvo, grško-rimska kultura in spoznanja novega veka, daje zagotovilo za mir in pravičnost na evropski celine. Pozdravne nagovore so prispevali še ljubljanski župan Zoran Jankovič, predsednik SAZU akademik dr. Boštjan Žekš, rektorica UL dr. Andreja Kocijančič, nadškof Alojz Uran in nekdanji predsednik *Society of Biblical Literature* David L. Petersen iz Atlante, ZDA, najslovesnejši trenutek večera pa je bil nastop akademika dr. Krašovca, predsednika IOSOT, ki je, kakor je na bibličnem kongresu tradicija, s svojim govorom, skrajšanim predavanjem o *Prenašanju semitskih oblik bibličnih lastnih imen v grškem in latinskem jezikovnem izročilu*, odprl kongres.

Skladnost čutov in duha Kot močan simbol enotnosti in kot veličastna čutno-nadčutna izkušnja je zazvenela glasba, osrednji dogodek festivala. Izvedba 9. simfonije Ludwiga van Beethovna je globoko povežala več kot petsto umetnikov iz sedmih držav sveta. Odlična izvedba simfonije za mnoge ljudi največjega svetovnega skladatelja, ki je s svojo glasbo, v katere ospredju je ideja svobode in ljubezni do ljudi, dosegel ideal glasbenega izražanja notranjih občutij, je simbolno pokazala, da imamo vsi ljudje po svetu ne glede na versko, kulturno, jezikovno in narodno pripadnost v bistvu enako notranje jedro. To jedro napolnjujejo ljubezen do resnice in lepote sredi neizbežnih protislovij in življenjskih preizkušenj ter hrepenenje po skladnosti čutne in duhovne izkušnje bivanja. To pa je prav tisti najčistejši in najgloblji svet žive besede Svetega pisma, v katerega nedoumljive skrivnosti po različnih poteh stopa bralec v svojem iskanju modrosti sredi vrtinca življenja in v svojem hrepenenju po milosti, po nesmrtnosti, po večnem življenju. Po

teh poteh je z intenzivnostjo svoje notranje izkušnje stopal tudi Ludwig van Beethoven, veliki skladatelj in pianist, ki je morda tudi zaradi hudih težav s sluhom, ki so se proti koncu življenja stopnjevale v popolno oglušlost, razvil še bolj notranjo in dramatično osebnoizpovedno govorico, ki se lahko poraja le iz človeške bolečine in hrepenenja. Osebna izkušnja ga je nagovarjala, da je posegal tudi po bibličnih motivih in med drugim ustvaril oratorij *Kristus na Oljski gori* (*Christus am Ölberge*), ki govori o izkušnji človekove osamljenosti in hkrati o trdnem zaupanju v višjo, človeškim čutom pogosto nedostopno modrost, ki je predmet vere in ki človeku pomaga premagovati še tako boleče preizkušnje in tesnobe bivanja.

Odmev Svetega pisma Ne samo Beethovno, še mnoga druga umetniška dela kažejo, kako močan vpliv je Sveto pismo v vseh časih imelo na človekovo življenje in ustvarjalnost. Sveto pismo vsebuje mnogo tipov literature, tako imenovanih literarnih zvrsti ali vrst, med njimi pa so bili za pisatelje najsugestivnejši vir navdiha prav pripovedni teksti, to je hebrejsko Sveto pismo oziroma Stara zaveza. Pri tem lahko odkrijemo razliko med anglosaksonskim in germansko-romanskim odnosom do Biblije. Anglosaksonski svet je bil bolj pod vplivom Biblije, medtem ko se v germansko-romanskem svetu mešata grško-rimski in biblični vpliv, grško-rimski in hebrejska kultura. Tak preplet grško-rimskih in bibličnih elementov je bil značilen na primer tudi za našega Franceta Prešerna.

S čim je Sveto pismo najbolj prepričalo svoje bralce? Že na prvi pogled obstaja v njem popolna skladnost vsebine in oblike. Oblika je posledica vsebine. Vodilo Svetega pisma kot celote je iskanje resnice globljega pomena, medtem ko je oblika sekundarna. Najvišji pojem Svetega pisma je modrost kot način življenja. Po Kierkegaardu je to čistost srca, namenov, visoki ideali, vse gledano z duhovne perspektive. Sveto pismo ima univerzalno bivanjsko ozadje in v svojih pripovedih kaže notranji spopad v človeku samem, etična merila presoje, kdo ima prav, kdo je junak in kdo je anti-junak (npr. v zgodbah o Kajnu in Abelu; Davidu in Goljatu; o Izraelu in Egiptu idr.). Vse te paradigme so izrazito etično naravnane in razkrivajo vero v višjo Božjo pravičnost, ki zmaguje in rešuje cele narode pred poskusi človeške ošabnosti in človeškimi skušnjavami po moči in oblasti. Kdor nima čistih namenov, propade, kdor pa živi skladno z vestjo, temu Bog pomaga v vseh preizkušnjah.

Z vsem tem je Sveto pismo v vseh časih navdihovalo človeka; nastali so številni prevodi Svetega pisma v vseh naro-

O avtorici

Irena Avsenik Nabergoj je diplomirala iz slovenskega jezika s književnostjo in umetnostne zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Leta 1998 je končala magistrski študij iz književnosti Slovencev v Argentini, nato pa je leta 2004 doktorirala iz literature Ivana Cankarja. Njeno predelano doktorsko disertacijo o Grehu, krivdi, kazni in odpuščanju pri Ivanu Cankarju je leta 2005 izdala Mladinska knjiga kot znanstveno monografijo Ljubezen in krivda Ivana Cankarja. Avtorica kot raziskovalka literarnih ved ter duhovne in kulturne zgodovine deluje na Teološki fakulteti v Ljubljani in kot znanstvena sodelavka na Inštitutu za kulturno zgodovino ZRC SAZU. Predava književnost in literarno teorijo na Fakulteti za humanistiko Univerze v Novi Gorici.

dih sveta. Sveto pismo je pomagalo oblikovati knjižne jezike, številnim umetnikom glasbene, likovne, besedne, baletne, filmske umetnosti po vsem svetu pa je že od 4. stoletja dalje, potem ko je bilo kanonizirano v Katoliški cerkvi, pomenilo vir navdiha za umetniška dela. Slovenci smo lahko ponosni, da smo že z *Brižinskimi spomeniki* ok. leta 1000 dobili prve fragmentarne prevode posameznih stavkov iz Svetega pisma. Začetnik slovenskega knjižnega jezika Primož Trubar je leta 1550 v svojem *Katekizmu* objavil prvi svetopisemski odlomek, poročilo o stvarjenju iz *Geneze*, leta 1566 pa je prevedel starozavezno knjigo Psalmov *Ta celi Psalter Davidov*. Najpomembnejše delo je opravil Jurij Dalmatin, ko je leta 1584 v slovenščino prevedel celotno Sveto pismo. Prav z Dalmatinovo *Biblijo*, enim najpomembnejših dokumentov slovenskega jezika, smo Slovenci postali jezikovno samostojen narod.

Na splošno je v evropski liriki, epiki in dramatikah nastalo mnogo velikih del z biblično tematiko, med drugim pri Miltonu, Byronu, Thomasu Mannu, Goetheju ..., pri nas pri že omenjenem Prešernu, Gregorčiču, Aškercu, Ketteju, Župančiču, Preglju, Gradniku, Jarcu, Vodniku, pozneje pri Mraku, Rebuli, Snoju, Zajcu, Strniši. Še močnejše pa je Sveto pismo odmevalo v evropski likovni umetnosti, posebej v obdobjih renesanse in baroka, pozneje tudi v romantiki, prerafaelitstvu, dekadenci, simbolizmu in ekspresionizmu.

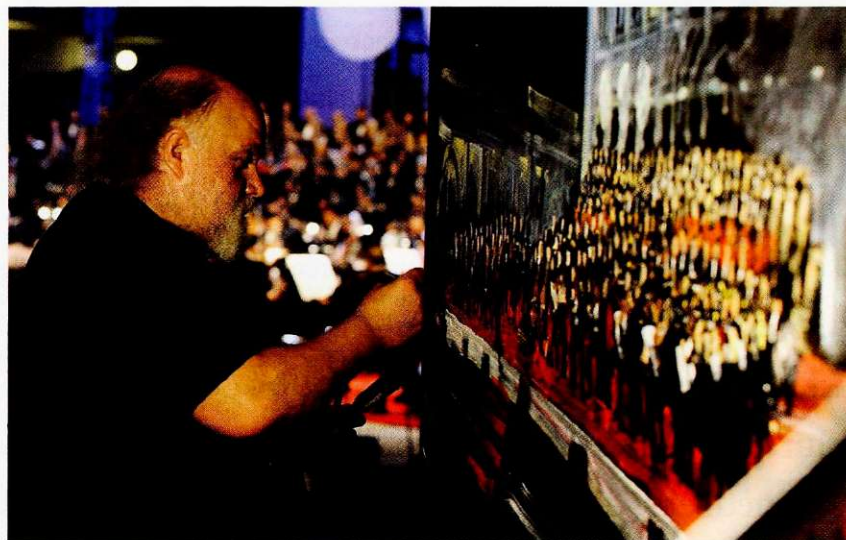
Odgovor na krivico Na Sveto pismo se navezuje tudi Ivan Cankar s temami vesti, pravičnosti, krivde, kazni, trpljenja, očiščenja in odrešenja, s prizori iz Kristusovega pasijona pa tudi z eshatološkimi motivi smrti in poslednje sodbe v svoji zadnji knjigi *Podobe iz sanj*. Posebej zanimiva je Cankarjeva povest *Hlapec Jernej in njegova pravica*, ki s svojo temo protesta proti krivici spominja na veliko bibličnih zgodb. Mnogo starozaveznih zgodb se konča z maščevanjem nad krivico. V Cankarjevi povesti hlapec Jernej vse življenje posveti delu, pa ne dobi priznanja; ker tega ne more prenesti, se upre, da bi krivičnega gospodarja vrgel »s prestola«. Kar sama po sebi se kaže podobnost s Psalmom 82, v katerem gre za sodbo nad krivičnimi sodniki. Krivične sodnike, ki mislijo, da so bogovi, Bog vrže s prestola in jim reče: »Mislite, da ste bogovi, a umrli boste kot ljudje.« Ker je hlapec vzel pravico v svoje roke, se iz užaljenosti maščeval in požgal gospodarjevo domačijo, je bil pogubljen. Nasproten razplet prinaša svetopisemska zgodba o Davidu in Abigajli iz 1 Sam 25. Abigajla v tej starozavezni pripovedi nagovarja Davida, naj se ne maščuje nad krivičnim Nabalom, da mu vest tega ne bo očitala; David jo posluša in kmalu Bog obrne usodo v njegovo korist. Podobno tankočuten je bil starozavezni Jožef; kljub težkim

življenjskim preizkušnjam, ko so ga izdali celo lastni bratje in ga zaradi zavisti prodali v egiptovsko sužnost, je ves čas sledil občutku vesti, zato se ni zmotil in je na koncu znova združil in spravil celotno razdeljeno družino.

Na splošno literarna dela na biblične teme, razen nekaterih izjem, niso dolga in vsebujejo neko dinamiko. Na vprašanje, na katere avtorje je Sveto pismo najbolj vplivalo, pa ni preprosto odgovoriti. Eno je dokaz na literarni ravni, drugo – vplivanje na duhovni ravni – pa je težje preverljivo. Same biblične prvine, na primer svetopisemska dikcija, osebe, zgodbe v literaturi, še niso dokaz, da gre tudi za duhovni vpliv. Pomembnejši od pripovedi je vpliv duha Svetega pisma, ki pa je lahko navzoč in ga bralec nedvomno začuti tudi takrat, kadar Sveto pismo ni izrecno omenjeno, a začutimo, da pisatelj govori v njegovem duhu. Veliko svetopisemskih zgodb kot tudi mnogo pripovedi umetne literature kliče proti nasilju, proti krivicam, proti teptanju človeškega dostojanstva. Tisti, ki bere Sveto pismo, morda v sebi še bolj odkrije zahtevo po pravičnosti. Najbrž ni naključje, da je tudi osvoboditelj Indije Mahatma Gandhi upošteval krščanski nauk; »Če bi vsakdo zahteval oko za oko,« je nekoč dejal, »bi bil ves svet slep.« Kristusov govor na gori mu je, kot je dejal, segel do srca: »Blagor krotkim ...«, »Blagor ubogim, ker je njihovo nebeško kraljestvo«, »Ljubi svoje sovražnike ...«, »Ne nabirajte si zakladov na zemlji ...«. Ti Kristusovi nauki so bili jedro njegovega življenja. Ko je Martin Luther King prejel Nobelovo nagrado za mir, je izjavil, da je »nenasilje odgovor na žgoča politična in moralna vprašanja našega časa; treba je, da človeštvo premaga zatiranje in nasilje, ne da bi se zateklo k zatiranju in nasilju. Človeštvo mora razviti metodo, ki bo zavračala maščevanje, nasilje in povračilo. Temelj takšne metode je ljubezen«. V Kingovi krščanski filozofiji ljubezen pomeni brezpogojno odpuščanje sovražnikom – ne glede na to, ali priznajo krivdo, ali si želijo odpuščanja. Neiskano odpuščanje je seveda močno orožje proti sovražniku, ki bi te raje obravnaval na ravni objekta. Na splošno v vseh časih in po vsem svetu živijo ljudje s čutom odgovornosti, sočutja, usmiljenja, ki živijo v duhu Svetega pisma, a tudi drugi, ki imajo Sveto pismo morda celo v več različnih izdajah doma, pa se jih njegovo sporočilo ne dotakne.

Morda se bo kdo vprašal, ali je ideal svetopisemske misli popoln človek. Ideal človeka v Svetem pismu ni v tem, da ta ne bi grešil, ampak je temeljno vprašanje v tem, kaj počne po tem, ko greši – ali se zapre, zakrčne, se kesa, prizna krivdo in se skuša poboljšati. Človek mora po Svetem pismu priznati napako in višjo avtoriteto. Na ta način laže prizna in sprejme tudi druge ljudi z napakami in se odpove absolutni sodbi.

Odmev žive besede Pomen Svetega pisma se v tri tisoč letih, kolikor so stara najstarejša starozavezna besedila, ni bistveno spremenil, ker gre za temeljni etični kodeks. Zato ne preseneča, da je svetovni biblični kongres v naši državi doživel izredno velik odmev, predvsem pa v domala vseh udeležencih zapustil nepozabno sled. Ne nazadnje je kongres zazvenel v srcih številnih Slovencev, ki so ga osebno doživljali bodisi na prizorišču, bodisi so ga s simpatijo ali morda celo z občudovanjem velikega organizacijskega dosežka in duhovnega dogodka spremljali prek televizijskih zaslonov. In kaj je bilo jedro vsega dogajanja? Srce in vodilo je bilo Sveto pismo, knjiga, ki je po besedah akademika Krašovca »v prvi vrsti knjiga življenja, knjiga duha«; knjiga, ki človeku pomaga priti do najbolj prodornih odgovorov v njegovem spraševanju o temeljnih vprašanjih etike in morale, o življenju telesa in duha tostran in onkraj zemeljske izkušnje. ▣

Jurenčeva razkošna hiša v Radomljah pri Domžalah

Tajkun Jurenc s Popteveja

Vida Kocjan, foto: Bor Slana, S. Kržič, arhiv Demokracije

Od zaposlenega v Tamu, podjetnika z državno pomočjo, solastnika majhne televizijske hiše do tajkuna, ki mu ni para, s premoženjem več milijonov evrov in s prijavljenim prebivališčem v Beogradu – je pot Marijana Jurenca.

Marijan Jurenc, generalni direktor družbe Pro Plus, katere ustanovitelj je CME Slovenia B. V. Nizozemska (takšni so uradni podatki iz baze Ajpesa; gre za ameriški kapital, po nekaterih po-

datkih celo židovskega, CME pa je registrirana v Hamiltonu na Bermudih), v javnosti znana kot POP TV (komercialna televizija), od aprila 2006 tudi direktor družbe Adriatic Region, lastnik nekaterih podjetij in hrvaške televizije

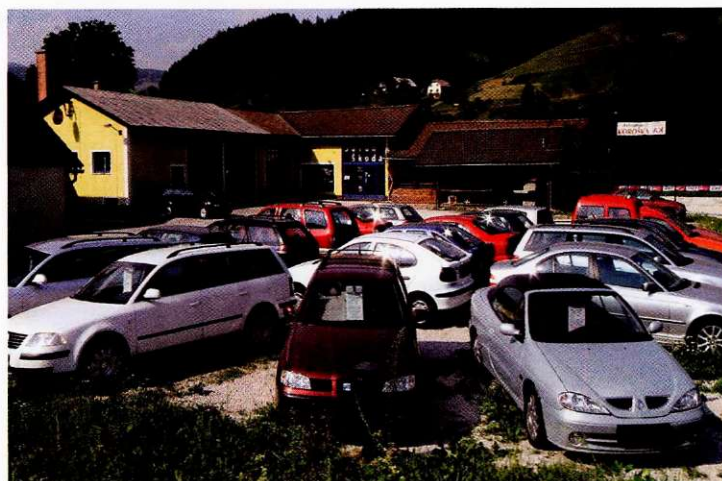
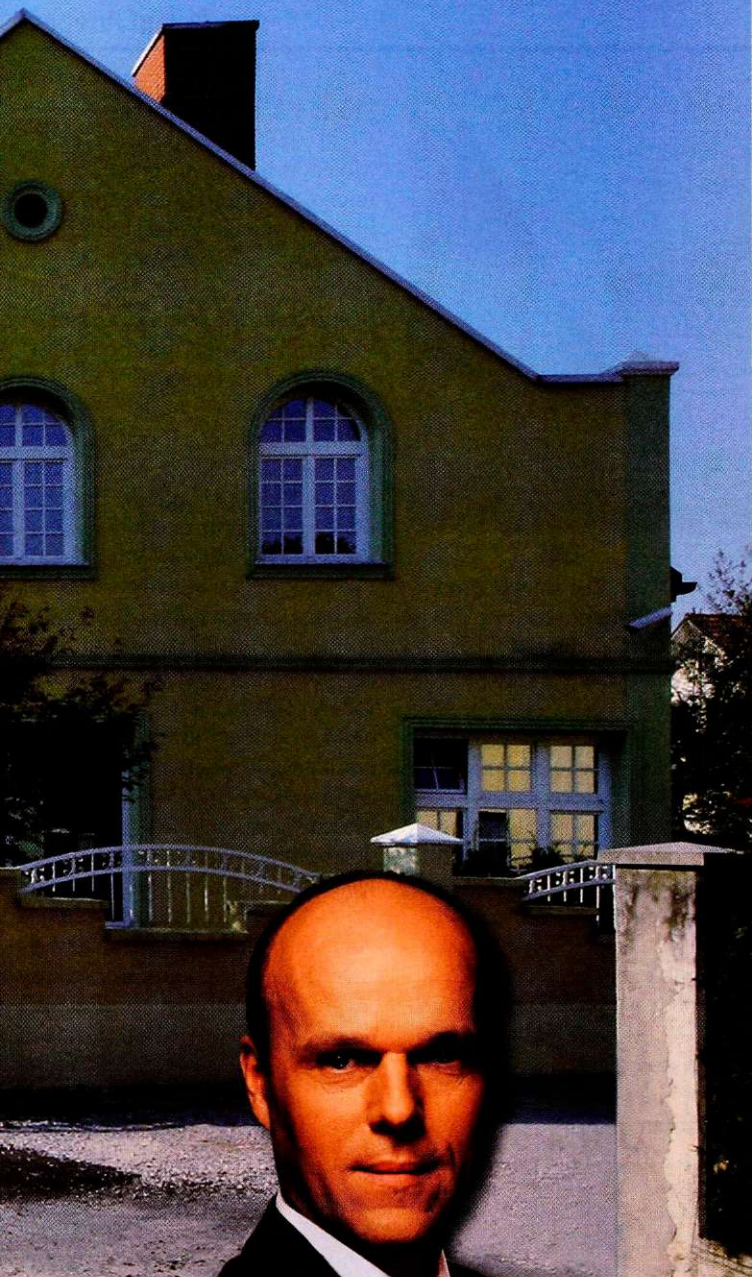
Nova (pa še česa), je v zadnjem desetletju postal eden najbogatejših Slovencev. Čeprav ga revija Manager ni uvrstila na svoj seznam 100 najbogatejših Slovencev, pa nam dostopni seznam njegovega premoženja pokaže, da je Jurenčovo premoženje vredno več milijonov evrov. O tem, kaj vse ima v lasti, smo želeli vprašati tudi njega osebno, vendar se je v dneih, ko smo pripravljali članek,

hladil na svoji barki v Sredozemskem morju. Gremo po vrsti.

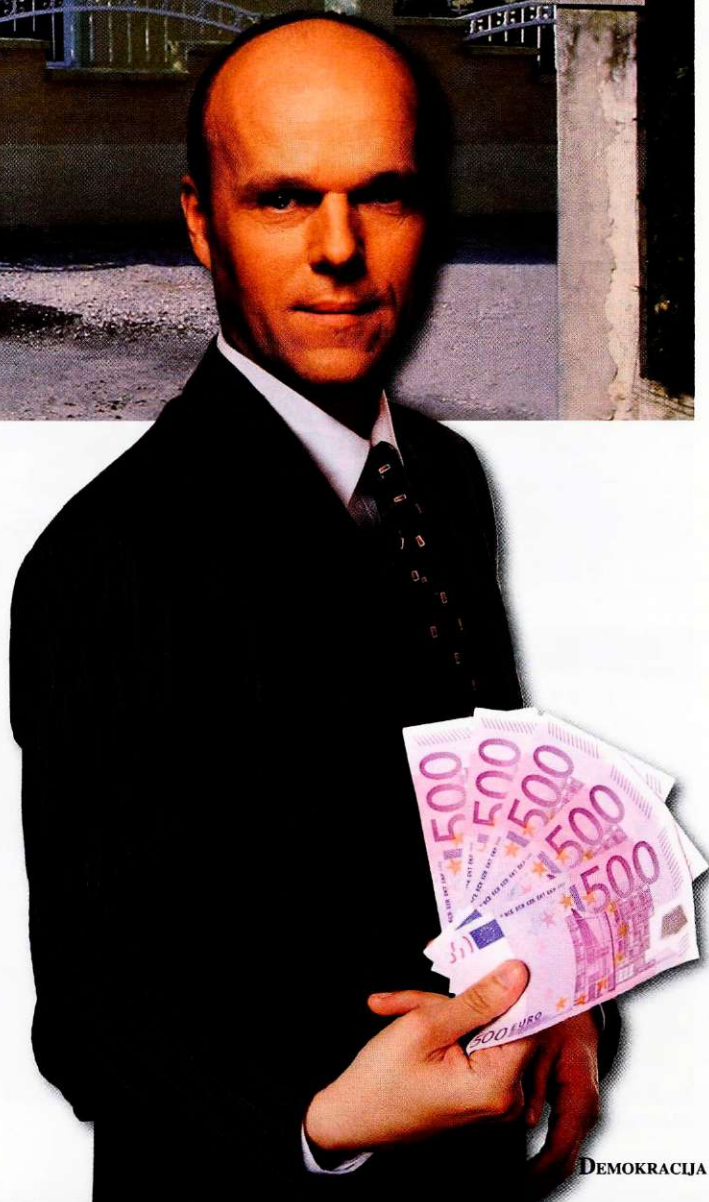
Uradno Iz uradnega življenjepisa, objavljenega na spletni strani ameriških lastnikov korporacije CME, je razvidno, da se je Jurenc rodil v Mariboru leta 1957 (sicer pa je s Koroškega). Študiral je na Visoki poslovno-komercialni šoli v Mariboru, pred osamosvojitvijo je bil zaposlen kot izvozno-uvozni

Jurenc se hvali, da je najbolje plačani menedžer v državi.

Tukaj so začeli s podjetništvom, danes kraljujejo drugje.

referent v družbi Tam Maribor. Po propadu Tama (to v uradnem življenjepisu ne piše) je začel s samostojnim podjetništvom. Prvič se njegovo ime pojavi v časniku Večer, ko 11. novembra 1989 v članku z nadnaslovom Kakšne so prve izkušnje novopečenih mariborskih podjetnikov, predstavlja jo mnenja nekaterih, med njimi Jurenčevega. Jurenca so tedaj predstavili kot direktorja podjetja Maco v mešani lasti. Sodeloval je pri klepetu, ki ga je pripravil Ekonomski center Maribor, nanj pa so povabili podjetnike z različnih področij dela, ki so jim pomagali »in so se med prvimi postavili na noge«. Dodajmo, da je imel Jurenc takrat manjšo trgovnico. Kmalu je s sodelavci ustanovil zasebno lokalno televizijo Tele 59, v kateri je bil od 1992 do 1994 tudi direktor. Direktor Pro Plusa je postal julija leta 1995, 12. aprila 2005 pa še direktor družbe Adriatic Region. Pri CME je zadolžen za strategijo v državah nekdanje Jugoslavije, kamor sodi tudi Hrvaška in s tem televizija Nova. V zadnjem letu se pojavlja tudi v Srbiji. V uradnem življenjepisu piše, da je generalni direktor Pro Plusa in Kanala A, to sta televizijski mreži, ki delujeta v Sloveniji.

Sam opozarja nase V Sloveniji se o Jurencu ne ve veliko. Nekaj je bilo člankov o tem, da igra golf, da je predsednik Golf zveze Slovenije, in to je vse. Nekoliko več o njem vsake toliko časa razkrije eden od tabloidov, o njem so pisali tudi v Magu. V javnosti se tako niti

ne bi vedelo, kako je obogatel v zadnjih letih, če nas na to ne bi posredno spomnil sam, ko je na zadnjem novoletnem sprejemu predsednikov vlade in državnega zbora v nekoliko zanesenem stanju dejal, da je najbolje plačani menedžer v Sloveniji.

Bajno premoženje Poleg razkošne vile v Radomljah pri Domžalah ima Jurenc v lasti 20-metrsko jahto Evana, ki so jo paparaci v preteklih dneh odkrili v Jadranskem morju, ko sta z njo plula zakonca Jurenc. Jurenc ima najnovejši mercedes S600, žena Bojana pa jaguarja. Že lani se je izvedelo, da ima v hangarju na brniškem letališču enomotorno letalo cessna 206 (vredno več kot 350 tisoč evrov), ki ga je pripeljal iz ZDA. Kmalu po tem se mu je pridružilo še eno letalo, in sicer beechcraft duke, dobrih 300 tisoč evrov vreden dvomotorec, ki so ga dodatno opremili v Nemčiji ter velja za izjemno zanesljivo in varno letalo. Po podatkih dobro informiranih so stroški parkiranja letala na Brniku od 200 do tisoč evrov (odvisno od tega, kje je parkirano), vzdrževanje vsakega letala pa stane približno tisoč evrov na mesec. Tank goriva za cessno, ki jo Jurenc menda uporablja le redko, stane 400 evrov, medtem gre v letalo znamke duke približno za 800 evrov goriva. Po nekaterih podatkih je hotel Jurenc letalo duke posojati različnim podjetjem, za cessno pa naj ne bi bilo preveč zanimanja. Po nekaterih podatkih zbira letala tudi Ronald S. Lauder, ameriški lastnik družbe CME.

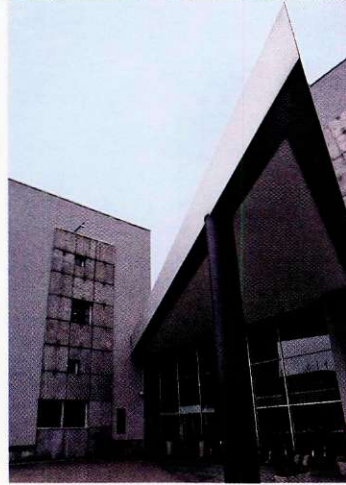

Izogibanje plačevanju davkov? Dela za inšpektorje več kot dovolj.

► **Prebivališče v Srbiji** CME želi prek Jurenčeve družbe Adriatic Region prodreti tudi v Srbijo. Tako je tednik Danas 19. aprila lani poročal, da so predstavniki CME članom sveta za televizijske frekvence predstavili svoj program za nacionalno televizijsko frekvenco. V Danasu so zapisali: »Kot so sporočili, ima vložek v višini 40 odstotkov nizozemska družba CME, partnerji v Srbiji pa so Slovenec Marijan Jurenc, Miroslav Đilas in Milosav Josković. Prvi je lastnik svetovalne družbe v Sloveniji s prebivališčem v Beogradu, drugi pa je pravni svetovalec CME. Družba ima lastniški delež v televizijah na Češkem,

Slovaškem, v Sloveniji, Ukrajini, Poljski in Romuniji. V CME načrtujejo, da bodo v Srbiji vložili 50 milijonov evrov.« Ali so dobili licenco ali ne, ne vemo, saj je Jurenc na dopustu, res pa je, da ima prebivališče tudi v Beogradu.

Jurenc na Hrvaškem Maja letos je medijska skupina CME na Hrvaškem prek TV Nova kupila eno od petih najbolj obiskanih internetnih strani Blog.hr. Nova je pred tem kupila že Dnevnik.hr (z nekaj manj kot 180 tisoč obiski na mesec), tako da ima zdaj dva spletna portala na Hrvaškem. Po naših podatkih projekt vodi Jurenc.

Rajski otoki Kot smo že omenili, o Jurencu v Sloveniji ne pišejo veliko. Na spletni strani hrvaškega časnika Danas pa smo zasledili vest iz leta 2000, »da se je med institucionalne lastnike družbe Delo Revije vpisalo podjetje SDC International Slovenija, ki je 25 odstotkov deleža kupilo na neorganiziranemu trgu vrednostnih papirjev. V sodnem registru novega lastnika pod imenom SDC – Komunikacije, društvo za telekomunikacije in izdajateljsko dejavnost piše, da je ustanovitelj družbe SDC International LDT, katere sedež je na Bermudih, davčnem rajju, soustanovitelj pa je Marijan Jurenc, prvi človek

Pro Plusa, ki je v slovenski SDC vložil 420 tisoč dolarjev (Vir: Mediaonline, agencija Safax, Sarajevo, 20. 3. 2000). Dodajmo, da hrvaška in srbska občila Jurenčevu premoženje ocenjujejo »v milijonih evrov«. O tem v Sloveniji nismo zasledili nobenega zapisa, v zadnjih letih pa tudi nobenega podjetja s tem imenom.

Pohorje Jurenc pa očitno zani-ma še veliko drugega, ne samo televizija, svetovni splet in podobno. Po nekaterih podatkih naj bi skupaj s Tonetom Vogrincem in Dragom Ratajem investiral v wellness center na Mariborskem Pohorju, ki naj bi ga zgradili blizu končne postaje mariborske vzpenjače, drugi viri pa trdijo, da bodo Vogrinec, Jurenc in Rataj gradili na Ruškem Pohorju, kjer bo nova sedežnica ob nekajkilometrski smučarski progi. Po nam dostopnih podatkih naj bi bilo to v Smolniku. Ob mariborski vzpenjači ureditveni načrt ni dovoljeval graditve wellness centra. Investicija torej kratkoročno ni uresničljiva, kar pa ne pomeni, da ne bo v bližnji prihodnosti.

Nacionalka prehiteva Na Pro Plusu so glede poslovnih izidov

Zakonca Marijan in Bojana Jurenc

Je lastnik dveh letal, ki sta parkirani na Brniku, in jahte.

foto: Borut Cvetko/mediaspeed

Marijan Jurenc se vozi z najnovejšim mercedesom S 600.

družbe precej skrivnostni, saj jih menda ne smejo objavljati, kadar bi to kdo želel, ker naj bi njihov lastnik CME BV kotiral na newyorški borzi. Edino, kar kaže, da družbi ne gre kdo ve kako dobro, je Jurenčeva živčnost, ker se gledanost RTV Slovenija izboljšuje, več pa ima tudi oglasov. Ob tem pravi, da bi morala nacionalna televizija imeti več »nacionalnega« (manj gledanega) programa, kar pomeni, da bi Pro Plus lažje prišel do novih in dražjih oglasov. Živčen je tudi, ker je na nacionalno televizijo odšlo kar nekaj vidnejših voditeljev POP TV (Petar Radovič, Erika Žnidaršič in še nekateri), nacionalka pa je prevzela tudi nekatere oddaje (npr. Milijonarja z Jonasom Žnidaršičem). Skratka, televizijski program RTV Slove-

Z jaguarjem se vozi Bojana Jurenc.

prejemal prav sam. Poleg tega, da je na primer za leto 2004 prejel slabih 900 tisoč evrov (214 milijonov tolarjev), za leto 2005 pa 862.500 evrov (207 milijonov tolarjev) nagrade za vodenje poslov, Jurenc ustvarja prihodke tudi prek svojega podjetja. Po naših informacijah tako prejema določen znesek provizij od pridobljenih oglasov.

Za konec Očitno je, da Marijan Jurenc z družbama CME in Pro Plus zelo dobro služi. Služi tudi z oglasi in nagradami za pozitivno poslovanje družbe. Čim več oglasov je, tem bolje zasluži. Matična družba CME dobiček pušča nerazporejen. Dodati moramo, da je prav za Pro Plus značilno, da posluje prek raznih t. i. samostojnih podjetnikov. Tednik Mag je na primer že pred časom zapisal, da so se na seznamu t. i. Popovih milijonarjev znašla tudi podjetja nekaterih drugih vodilnih: Pavla Vrabca (60 milijonov tolarjev prihodkov), Nikolaje Deu (45 milijonov), Vineta Beštra (31 milijonov) in Gorazda Slaka (25 milijonov). Ob tem je treba spomniti, da je bila družba Pro Plus od leta 2000 državi dolžna dobro milijardo tolarjev iz naslova davkov, pod prejšnjo vlado se je dolg znižal na 636 milijonov tolarjev, davčni urad pa ji je odobril tudi odlog plačila. Vprašan za davčne, tržne in še katere druge inšpektorje je torej več kot dovolj. V Demokraciji bomo o tem še pisali. ■

Več ko ima oglasov POP TV, več denarja naj bi šlo v žepo Marijana Jurenca, hkrati pa naj bi se pri honorarnih sodelavcih močno stiskalo.

nija je bistveno boljši kot pred leti. To pomeni, da tudi lažje pride do oglaševalskega kolača, kar posredno pomeni manj oglaševanja na komercialni televiziji. Zaradi vsega tega je Jurenc v zadnjem času v javnosti precej piker in živčen, saj naj bi določen odstotek sredstev, pridobljenih z oglasi,

Podjetja Jurenčevih

Po podatkih iz baze Ipis je Marijan Jurenc 1. aprila 2000 na naslovu Prečna ulica 1, Radomlje, registriral samostojno dejavnost z naslovom Podjetniško in poslovno svetovanje Marijan Jurenc, s. p. Prihodki so bili v letu 2001 66 milijonov tolarjev, v letu 2002 85 milijonov, 2003 73 milijonov in leta 2004 112 milijonov, od tega je bilo 60 milijonov tolarjev dobička. V letu 2005 je imel 195 milijonov tolarjev, leta 2006 pa že 249,6 milijona tolarjev prihodkov. Največji strošek so bile storitve (96,7 milijona tolarjev), kot s. p. pa ima tudi zelo veliko premoženja (samo amortizacije v višini 88 milijonov tolarjev), dobiček v letu 2005 je bil 131 milijonov, v letu 2005 pa 35 milijonov tolarjev. Bilanca stanja kaže, da ima podjetje za pol milijarde tolarjev osnovnih sredstev, od tega za 723 milijonov v nepremičninah. Podjetnikov kapital v letu 2006 znaša 876 milijonov tolarjev. Podjetje ima tudi Jurenčeva žena; ustanovljeno je bilo 19. 7. 1995, registrirano pa je pri Upravni enoti Dravograd s podružnico na Prečni ulici 1 v Radomljah. Dejavnost je posredništvo pri prodaji raznih izdelkov. V podjetju je za slabih 30 milijonov tolarjev premoženja, izkaz stanja pa pokaže, da je imelo v zadnjih letih približno 30 milijonov tolarjev prihodka na leto, minimalen dobiček, največji strošek pa so bile storitve. V Bukovski vasi 3, Šentjanž pri Dravogradu deluje še Avtocenter Jakob, d. o. o., katerega ustanovitelja sta oba Jurenca, Bojana pa je še vedno ena od pooblaščenih oseb, čeprav podjetje v zadnjih dveh letih v takšni obliki ne deluje več, kot lahko razberemo iz Ajpesove baze podatkov.

Nenavadna uredniška politika

Čeprav so lastniki Pro Plusa, ki ima v lasti POP TV in Kanal A, Američani, je, zanimivo, uredniška politika obeh televizij zelo protiameriška. V svojih informativnih oddajah vedno poročata o protiameriških protestih, pa če so ti še tako obrobni. Tako so na primer v informativni oddaji 24 ur na POP TV med nedavno turnejo ameriškega predsednika Georgea Busha po Evropi največ pozornosti namenjali protestnikom, ki so ga pričakali v posameznih državah, čeprav jih je bilo v vsaki državi v povprečju nekaj deset. Prav tako je ob napadih na newyorška dvojčka pri gledanju informativnih oddaj na POP TV marsikateri gledalec dobil občutek, da pravzaprav ni nič narobe, da je do teh napadov prišlo. Novinarji POP TV so namreč kot glavnega krivca zanje prikazali prav Američane oziroma njihovo svetovno politiko, zaradi česar naj bi bilo prav, da trpijo, češ, zakaj pa podpirajo napačno politiko svojih voditeljev. Tudi sicer na obeh televizijah Američane, resda posredno, radi prikazujejo kot nerazgledane, neotesane in debele. Tako se v njihovih prispevkih redno znajdejo raziskave, ki govorijo o tem, kako Američani ne vedo, kje je denimo Italija (kot da večina Slovencev ve, kje je npr. Honduras), ali pa o tem, da je 11 odstotkov Američanov funkcionalno nepismenih in podobno. Nič bolje se ne godi ameriškemu predsedniku Georgeu Bushu. Tako so ga ob razpravi o umetni prekinitvi nosečnosti, ki se je pred slabima dvema letoma razvnela v ZDA, označili kot nazadnjaka, ne izpustijo pa niti priložnosti, da ne bi objavili kakšnega »bushizma« ali kritizirali njegove politike. Tako je v informativni oddaji Svet novinarka, ki je poročala o okrevanju kubanskega diktatorja Fidela Castra, v svojem prispevku dejala, da Američani komaj čakajo, da Castro umre, da bodo lahko na Kubo »stegnili svoje kapitalistične kremplje«.

Evroske vinarje v naslednjih letih čakajo korenite spremembe

Prihodnost žlahtne kapljice

Peter Avsenik, foto: Gregor Pohleven

Kmetijski ministri EU so minuli mesec na zasedanju v Bruslju razpravljali o tako imenovani vinski reformi, po kateri naj bi v petih letih vinograde skrčili na okoli 200.000 hektarov. Kako bo reforma vplivala na slovenske vinogradnike?

Dotaknila se bo več kot 2,4 milijona gospodarstev v Evropski uniji, ki pridelujejo vino. V Sloveniji 27.340 kmetijskih gospodarstev letno pridelata 850 tisoč hektolitrov vina, kar nas uvršča na peto mesto v EU med državami, ki pridelajo največji delež kakovostnega vina.

Vinska nesoglasja Kar nekaj predlogov reforme je članice razdelilo. Ureditev denimo predvideva dodeljevanje sredstev državam EU za to dejavnost v okviru nacionalnih ovojnic, pri čemer bodo obseg podpore določili trije kriteriji: površina pridelovalnih območij, obseg pridelave in črpanje sredstev v preteklih obdobjih. Italija in Španija želita

pri dodeljevanju sredstev predvsem večjo navezavo na preteklo pridelavo, preostale članice pa na prihodnjo. Tudi glede predloga o dodajanju sladkorja vinu se ne strinjajo vse članice. Doslajevanje vina naj bi bilo namreč po novem prepovedano, a pridelovalci pri tem opozarjajo, da se bo v tem primeru pridelava vina krepko podražila. Vinska reforma med drugim predvideva spremenjeno označevanje vin, saj bo tako za kakovostna kot tudi za namizna vina odslej treba označiti sorto in letnik, medtem ko je bilo to doslej obvezno le za kakovostna vina.

Kmetijski ministri držav članic so razpravljali tudi o gensko spremenjenem krompirju. Dogovora o trženju gensko spremenjenih

krompirjevih izdelkov s povečano vsebnostjo amilopektina v škrobu niso dosegli. Odločitev o tem bo zaradi neenotnosti članic sprejela evropska komisija, ki pa

je že napovedala, da bo proizvod odobrila, saj je pozitivno mnenje o varnosti gensko spremenjenega krompirja podala Evropska agencija za varnost hrane (EFSA).

Vlada o lovstvu

Vlada je na julijski seji med drugim sprejela predlog novele zakona o divjadi in lovstvu ter ga poslala v parlamentarno obravnavo. Ključna sprememba na tem področju se nanaša na trajanje prednostne pravice dosedanjih upravljalcev lovišč. Koncesijsko razmerje za gospodarjenje z divjadjo naj bi bilo skrajšano z zdaj veljavnega 20-letnega na največ 10-letnega. Zakon, ki odpravlja novembra lani ugotovljene neustavnosti veljavnega zakona, bo verjetno deležen temeljite obravnave. Kot je namreč dejala predsednica parlamentarnega odbora za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Marjeta Uhan, predlog ne omogoča lastnikom gozdov nikakršnih pravic v zvezi z divjadjo, prav tako pa je sporno predlagano trajanje koncesijskega razmerja.

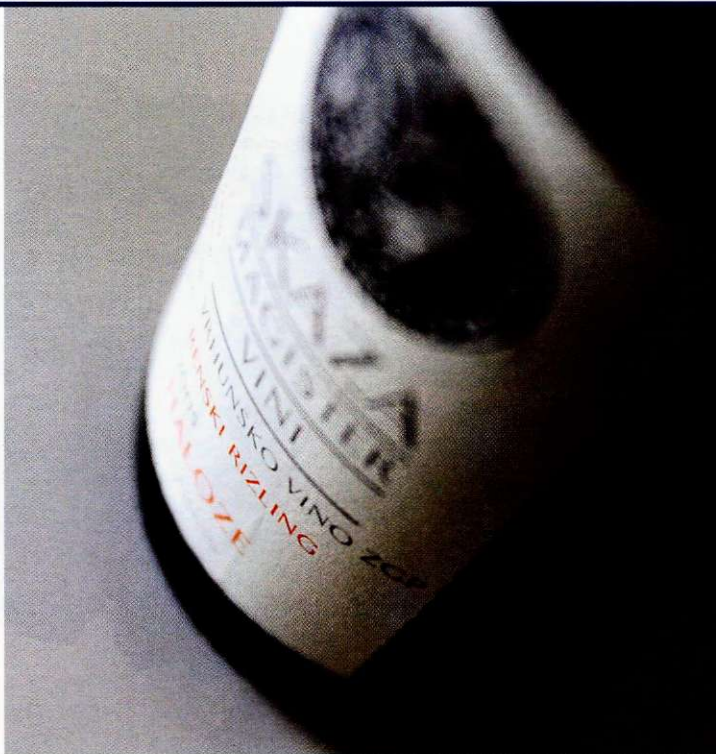

Kozarec vina je lahko zdrav

Kakšni so pravzaprav razlogi za tako obsežno reformo vinogradništva? Kot je ob koncu enoletne razprave o reformi dejala komisarka za kmetijstvo in razvoj podeželja Mariann Fischer Boel, EU izgublja tržni delež v primerjavi s pridelovalci "novega sveta", saj poraba vina pada, uvoz pa narašča. Bruselj tako po njenih besedah želi odpraviti vse ukrepe, ki so dragi in neučinkoviti – med drugim pomoč za destilacijo, za zasebno skladiščenje, izvozna nadomestila in sladkanje vina. Države članice naj bi se novim razmeram prilagodile s pomočjo že omenjenih nacionalnih ovojnic, skupni proračun pa se bo gibal od 623 milijonov evrov leta 2009 pa vse do 830 milijonov evrov leta 2015. Znatno višja sredstva bodo namenjena promoviranju vin. Z besedami "kozarec vina je lahko zdrav" je predvideno promocijo, za katero bo namenjenih 129 milijonov evrov letno, pojasnila Fischer Boelova.

Kot smo že omenili, bo ob uveljavitvi reforme zaradi prenizke konkurenčnosti prišlo tudi do krčenja vinogradniških površin. Nadomestila za 200.000 hektarov, za kolikor naj bi se zmanjšal njihov obseg v Evropski uniji, naj bi vinogradniki prejeli v petih letih. "Prej se bodo za to odločili, več sredstev bodo lahko prejeli," je ob tem dejala komisarka. In kolikšna bodo ta sredstva? Če se bo vinogradnik odločil za krčenje svojega vinograda v prvem letu (od petih), bo lahko prejel dobrih 7 evrov za hektar, v petem letu pa le še slabe 3 evre. Mariann Fischer Boel je še zadržala, da se bo za morebitno krčenje površin lahko odločil le pridelovalec sam in nikakor ne komisija ali celo država.

Večina odzivov na predlog vinske reforme je bila negativna. Med sindikalnimi organizacijami je bilo slišati zlasti kritike, da Bruselj želi industrializirati pridelavo vina in ji odvzeti tradicionalen in obrtniški značaj. "Reforma, ki jo predlaga komisija, želi v EU vpeljati model vinarstva in vinogradništva, ki je uveljavljen v državah Novega sveta, in odpraviti obstoječi evropski obrtniški model z večstoletno tradicijo," je denimo opozoril vodja vinarstva

Spremenjeno bo označevanje vin.

sekcije pri najpomembnejšem evropskem združenju kmetijskih delavcev Copa Cogeca Jean-Louis Piton. Prav tako so se ji uprli pridelovalci kakovostnih vin z geografskim poreklom v Franciji, Italiji, Španiji na Portugalskem, z njo se ne strinja niti največja stranka v evropskem parlamentu – Evropska ljudska stranka.

Prepoznavnost naših vin? In Slovenija? Ta ima po besedah kmetijskega ministra Iztoka Jar-

ca, ki je v Bruslju zastopal našo državo, ob morebitni uveljavitvi vinske reforme priložnost za povečanje konkurenčnosti, prestrukturiranje sektorja in večjo prepoznavnost slovenskega vina. Vendar je opozoril, da bi utegnili povzročiti preobsežno krčenje slovenskih vinogradov zlasti zaradi ohranjanja kulturne krajine, zasajenosti z vinogradi in zaraščanjem kmetijske zemlje. "Zato vztrajamo, da bi morali za strme lege oziroma tam, kjer ni mogo-

Odprava dodajanja sladkorja vinu bi v primeru slabega vremena močno vplivala na pridelavo vina.

Kmetijski minister Iztok Jarc

Dušan Brejc, Vinska družba Slovenije

če pridelovati nič drugega kot grozdje, dovoliti, da vzpostavimo poseben režim," je dejal Jarc.

Opozoril je tudi na nesorazmerje med obsegom pridelave in prejetimi sredstvi. Slovenija danes dosega 0,7 odstotka celotne pridelave in ima 0,5 odstotka vseh vinogradov v EU, prejme pa le 0,2 odstotka vseh sredstev unije za področje vina in vinogradništva. O nacionalnih ovojnicah in dodeljevanju sredstev državam glede na površino pridelovalnih območij, obsega pridelave in črpanja sredstev v preteklosti Jarc meni, da kriteriji niso primerni. Čeprav bi po novi ureditvi po njegovih besedah naša država lahko že v letu 2009 prejela 2,5 milijona, leta 2014 pa 4,3 milijona evrov, bi morala komisija kriterije spremeniti, če želi doseči uravnoteženo stanje med ponudbo in povpraševanjem na terenu. Morebitno odpravo dodajanja sladkorja vinu pa je Jarc komentiral z besedami, da je lahko problem slaba letina, zato bi moral ukrep ostati v veljavi. Po njegovem mnenju se bo predlog reforme še precej spremenil.

Predstavniki vinarjev, direktor Vinske družbe Slovenije Dušan Brejc, pa v zvezi s tem meni, da je o dolgoročnih učinkih reforme za slovenski trg še prezgodaj govoriti. Vsekakor bodo višja sredstva za promocijo povečala delež vina na trgu. Ne strinja pa se z odpravo dodajanja sladkorja vinu, saj bi v primeru slabega vremena to lahko močno vplivalo na pridelavo vina. Prav tako ni zadovoljen s kriteriji razdeljevanja sredstev iz evropske blagajne; pojasnil je, da je v Sloveniji precejšnje število vinogradov, ki niso uradno zabeleženi, zato bi tudi država od EU pridobila manj denarja.

Ohranitev tradicije Evropske in s tem tudi slovenske vinarje torej čakajo korenite spremembe, saj Bruselj pri reformi kljub številnim nasprotovanjem vztraja. Vendar tudi komisija s svojimi ukrepi ne bi smela popolnoma skomercializirati enega redkih kmetijskih področij, ki je kljub veliki konkurenci vendarle še ohranil tradicionalne oblike pridelave. Vsaj ne na račun kakovosti žlahtne kapljice. **D**

Najmlajše neveste

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Najmanjša in hkrati najgosteje naseljena regija je Zasavje. Ima drugi najnižji BDP na prebivalca, visoko stopnjo brezposelnosti in veliko dnevno migracijo delovne sile v slovensko prestolnico.

Zasavska regija je med dvanajstimi slovenskimi statističnimi regijami najmanjša, razteza se na 264 kvadratnih kilometrih površine in ima 45.356 prebivalcev, kar je najmanj med vsemi regijami. Po drugi strani je druga najgosteje naseljena regija. Geografske danosti ustvarjajo razmere za njeno tradicionalno usmerjenost v industrijo, saj tretjino bruto dodane vrednosti še vedno prispevata rudarstvo in predelovalna industrija. Iz podatkov Statističnega urada Republike Slovenije razberemo, da je ta regija v letu 2004 med vsemi za varstvo okolja namenila največ sredstev od celotnega bruto domačega proizvoda (BDP), v varstvo okolja pa je vložila tudi največji delež sredstev, namenjenih za naložbe. Hkrati je to regija, ki je v preteklem desetletju nedvomno dobila največ

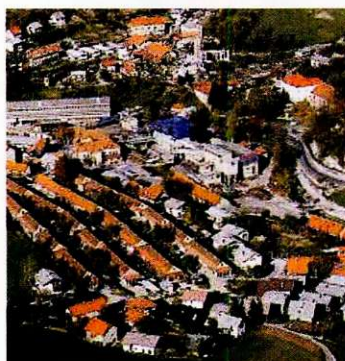
šte državne pomoči, predvsem za zapiranje rudnikov. Stopnja registrirane brezposelnosti je druga najvišja v državi oziroma dvakrat višja kot v regiji z najnižjo (to je v Goriški regiji). Podatek o številu delovno aktivnih prebivalcev po regiji dela v primerjavi s številom delovno aktivnih po regiji bivanja kaže na to, da je Zasavska regija v najslabšem položaju v Sloveniji, saj v njej najbolj primanjkuje delovnih mest. Prebivalstvo tu najizraziteje upada, in to predvsem zaradi negativnega naravnega prirasta, čeprav rahlo narašča selitveni prirast. Tudi po indeksu staranja spada med regije z višjimi vrednostmi, saj je v starostni skupini 65 let ali več za 26 odstotkov več prebivalstva kot v starostni skupini do 14 let. Kljub vsemu je bila v letu 2005 starost mater v tem delu države ob rojstvu

otrok v povprečju najnižja v Sloveniji, in sicer 28,1 leta, v Osrednjeslovenski regiji že 30,4 leta).

Prebivalstvo Letna stopnja rasti prebivalstva v tej regiji je

negativna in znaša minus 4,2 promila (državno povprečje je 2,9 promila), kar je daleč najslabše med vsemi regijami. Manj je starih do 14 let in več nad 65 let. Delež tujega prebi-

Občine, ki sestavljajo regijo: Hrastnik, Trbovlje, Zagorje ob Savi.

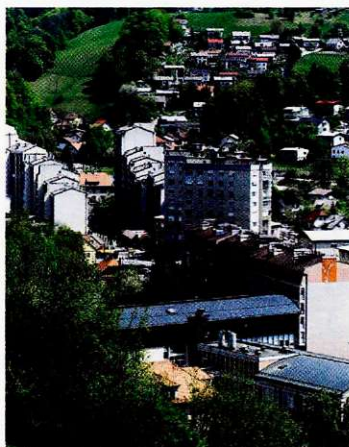

Zagorje je en krak trikotnika.

Izlake se razvijajo v turistični kraj.

Trbovlje, središče regije

valstva je 2,6-odstoten (v državi 2,4), s čimer se regija uvršča med tiste, v katerih živi največ prebivalcev tujih narodnosti. Na tisoč prebivalcev se rodi 7,7 otroka (v državi 9,1), in umre 11,8 osebe (v državi 9,4). Na tisoč prebivalcev se sklene 2,5 zakonske zveze (v državi 2,9), razvez pa je 1,6 (v državi 1,3). Slaba polovica otrok je rojenih v zunajzakonskih skupnostih (49,1 odstotka vseh, v državi 46,7), kar je med višjimi v regijah (več zunajzakonskih otrok je rojenih le še na Koroškem, in sicer dve tretjini vseh, poleg tega še v Savinjski in Pomurski regiji). Na tisoč živorojenih v tej regiji umre 2,9 dojenčka (v državi 4,1). Povprečna starost neveste ob sklenitvi prve zakonske zveze je 26,8 leta (v državi 28,2), kar pomeni, da so neveste tu najmlajše. Povprečna starost matere ob rojstvu otroka je 28,1 leta (v državi 29,4), kar pomeni, da so matere ob rojstvu prvega otroka najmlajše v državi. Povprečna starost umrlega moškega je 67,7 leta (v državi 68,9), umrle ženske pa 77,2 leta (v državi 77,8).

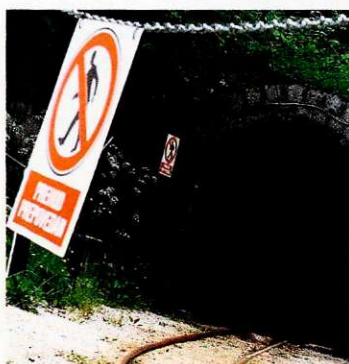

Hrastnik je drugi krak.

Gospodinjstva Delež gospodinjstev s 7 in več člani je v tej regiji le 0,7-odstoten, kar je skoraj za polovico manj kot v državi (1,3 odstotka). Po tem kazalniku v tej regiji živi najmanj gospodinjstev z več družinskimi člani. Enočlanskih gospodinjstev je 24,3 odstotka (v državi 21,9 odstotka), kar je največ v državi. Enočlanskih upokojenskih gospodinjstev je 67,5 odstotka (v državi 52,1), kar je med višjimi v državi. Gospodinjstev z vsaj enim otrokom, mlajšim od 15 let, je 27 odstotkov (v državi 28,9), družin s 4 otroki ali več pa je 0,5 odstotka (v državi 0,8).

Narodnostna sestava Narodna pripadnost kaže, da je Slovencev 90,6 odstotka (v državi 92,3), s čimer se regija uvršča v sredino lestvice. Za Srbe se je opredelilo 2 odstotka prebivalcev (v državi 2,2), Hrvatov je 1,9 odstotka (v državi 2), Bošnjakov 2,9 odstotka (v državi 1,2), muslimanov pa 2 odstotka (v državi 0,6). V tej regiji živi torej največ Bošnjakov in muslimanov v državi. V vrtcih je 52,5 odstotka vseh otrok, kar je manj od državnega povprečja, ki znaša 63,5 odstotka, študentov na tisoč prebivalcev pa je 52,6 odstotka (v državi 56,4). Delež študentov med prebivalci do 26 let je 45,9-odstoten (v državi 50-odstoten) in je med nižjimi.

Prejemki prebivalstva Povprečna mesečna plača zaposlenih zaostaja za državnim povprečjem za dobrih 5 odstotkov. V regiji je visoka stopnja registrirane brezposelnosti žensk, saj jih je brez dela 17,9 odstotka, več jih je samo še v Pomurski regiji. Prejemnikov denarnih socialnih pomoči na tisoč prebivalcev je 69,6 (v državi 50,6), kar to regijo uvršča za Pomursko regijo. Otroški dodatek prejema 64

Regijo zaznamujejo rudniki.

Nekaj statistike

- Površina (km ²)	264
- Štev. prebivalcev	45.356
- Gostota preb.	171,8
- Štev. živorojenih	348
- Štev. umrlih	536
- Naravni prirast	- 188
- Štev. učencev	3.593
- Štev. dijakov	2.311
- Štev. študentov	2.385
- Štev. diplomantov	316
- Štev. delovno aktivnih preb.	13.609
- Štev. zaposlenih oseb	12.466
- Štev. samozaposlenih	1.142
- Število podjetij	1.425
- Regionalni BDP (v milijonih evrov)	431
- Štev. kmetijskih gospodarstev	1.048
- Štev. stanovanj Stanovanjskega sklada RS	18.652

Vir: Statistični urad RS, publikacija Slovenske regije v številkah, maj 2007

Nekaj malega zgodovine

Zasavje se ne ujema z zgodovinskimi deželnimi mejami – južni in zahodni del leži na Kranjskem, severovzhodni pa na Štajerskem – in se kot toponim pojavi razmeroma pozno. Leta 1928 ga z vodnikom »Zasavje – praktični vodnik« uvede geograf in potopisec Rudolf Badjura. Zasavje je z odprtjem premogovnikov v Zagorju, Trbovljah in Hrastniku v prvi polovici 19. stoletja med prvimi slovenskimi regijami doživelo industrializacijo, ki jo je spodbudila tudi bližina južne železnice Dunaj–Trst, saj Zidani Most postane leta 1862 z dograditvijo proge do Zagreba in Siska pomembno železniško križišče.

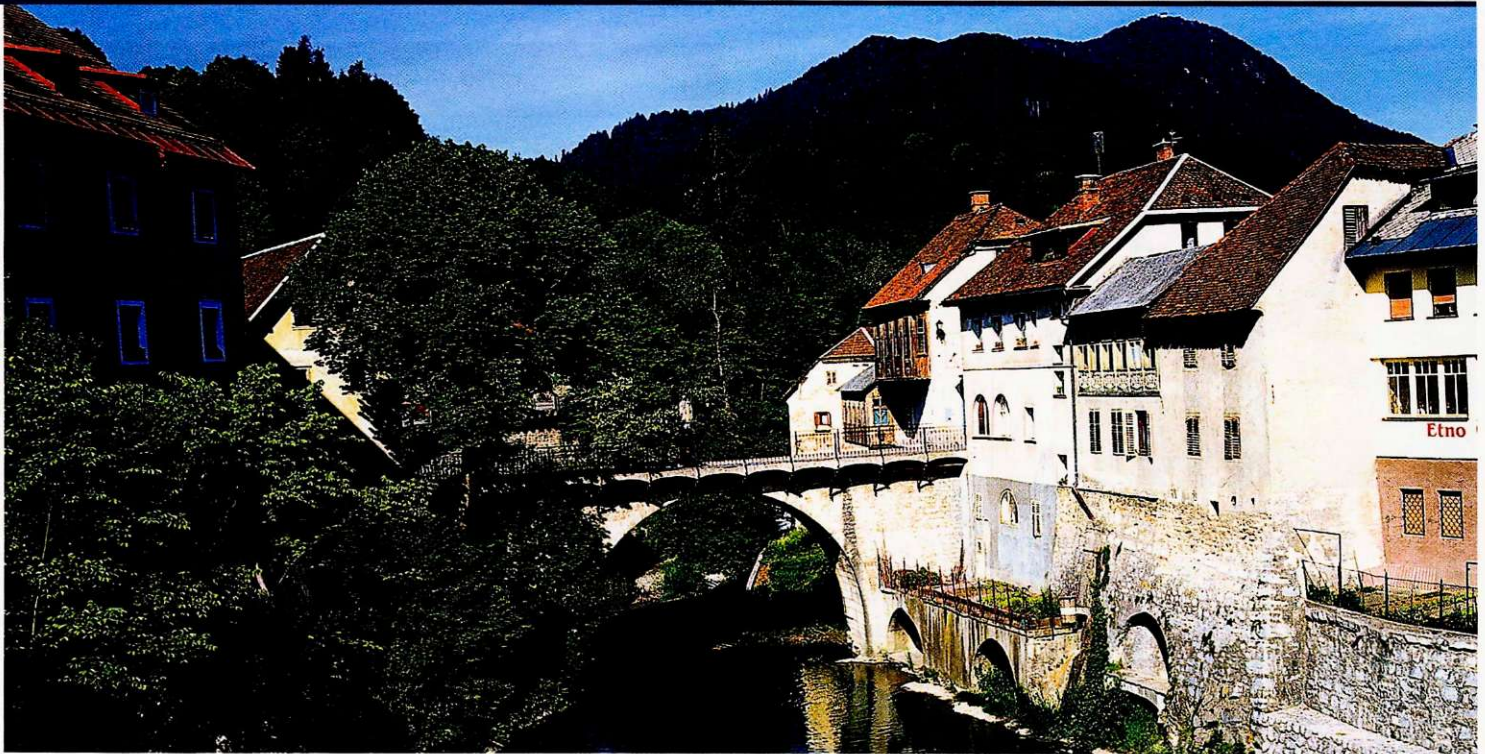
Vir: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Zasavje>

odstotkov otrok in mladih do 26. leta starosti (v državi 62,7 odstotka), s čimer se regija uvršča med vodilne na lestvici. Regija ima tudi precej ležišč v domovih za ostarele, kjer je druga med regijami, saj ima 66,5 ležišča na tisoč prebivalcev.

Prepolovljen BDP BDP na prebivalca je 9.438 evrov (v državi 13.146 evrov, podatek pa se nanaša na leto 2004), kar je polovica BDP v Osrednjeslovenski regiji. Manjši BDP na prebivalca imajo samo še v Pomurski regiji. Podobno je z BDP na prebivalca v standardih kupne moči 25 držav EU, kjer ima slabši kazalnik samo Pomurska regija, ki je tudi najmanj razvita. Zasavska je druga najmanj razvita regija z nekaj več kot 50 odstotki kupne moči 25 držav EU (slovensko povprečje je nekaj čez 80, Osrednjeslovenska pa ima indeks 114).

Načrti Zasavska pokrajina s sedežem v Trbovljah bi po vladnem predlogu pokrajinske zakonodaje obsegala le tri občine, poleg Trbovelj še Hrastnik in Zagorje ob Savi, zato je slišati predvsem predloge za oblikovanje širše regije. Občinski svet Zagorja ob Savi na primer meni, da predvidena pokrajina po številu prebivalcev in po velikosti ter geografski zaokroženosti ni primerljiva z drugimi, zato bi bilo smotnejše ustanoviti širšo pokrajino, ki bi poleg treh zasavskih občin vključevala tudi občino Radeče in nekatere priljubljanske občine. Idejo o širši pokrajini, ki bi se ji pridružile občine Radeče, Šmartno pri Litiji in Litija, naj bi podpirali tudi v Hrastniku, seveda če bi se bile te občine pokrajini pripravljene pridružiti. V nasprotnem podpirajo predlog vlade, ki ga je s sklepom že podprl tudi trboveljski občinski svet. **D**

Kdo bo župan Škofje Loke?

Znova na volišča?

Jan Peterka, arhiv Demokracije, Bor Slana

Upravno sodišče Republike Slovenije je pred tednom dni ugodilo pritožbi županskega kandidata Dušana Krajnika in razsodilo, da morajo na treh voliščih škofjeloške občine ponoviti županske volitve.

Škofjeloški župan Igor Draksler je zdaj vložil pritožbo na ustavno sodišče.

Hud boj Za župansko mesto sta se v drugem krogu jesenskih volitev 2006 pomerila dosedanji župan Igor Draksler (SLS) in njegov izzivalec podžupan Dušan Krajnik, ki je neodvisni kandidat s podporo volivcev. V prvem krogu je Draksler dobil 35 odstotkov, Krajnik pa dobrih 20 odstotkov glasov. Zapletlo se je v drugem krogu, pred katerim je Dušan Krajnik sklenil koalicijo s SDS. Po prešteti glasovih je zmagal Igor Draksler za 9 glasov, ko pa so prispele glasovnice po pošti, se je njegova prednost povečala na 16 glasov. Draksler je prejel 4.755, Krajnik pa 4.739 glasov.

Nepravilnosti Po Krajnikovem mnenju so se v času volilne kampanje in na volilni dan dogajale številne nepravilnosti. Zato je takoj po volitvah občinski in re-

publiški volilni komisiji poslal ugovor in zahteval razveljavitev volitev. V ugovoru je navedel, naj bi bilo v volilnih odborih prihajalo do grobih kršitev, saj niso bili sklepčni in niso bili seznanjeni z ustreznimi navodili o neveljavnih glasovnicah. Poleg tega naj glasovnice ne bi bile shranjene v zapečatenih kuvertah, nekateri družinski člani pa naj bi bili glasovali za vse v družini. Krajnik meni, da so Draksler in njegov štab ter volivci izkoristili nevednost, neznanje, morda pa tudi vednost in znanje posameznih članov volilnih odborov, in opozoril, da se je dogajalo tudi to, da se je nekdo zmotil pri glasovanju in je nato dobil nov volilni listek, čeprav so ti omejeni na število volivcev. Pri tem naj bi bili prvo glasovnico šteli za neveljavno,

zato naj bi bile v neveljavnem kupčku tudi glasovnice dvomljivega izvora. Nekateri ljudje naj bi bili domov odnesli listke za vso družino, čeprav je volitve na domu treba napovedati in potem posebna komisija obišče volivca, ki sam ne more priti na volišče. Na volišču številka 16 je bilo ugotovljeno, da volilni listki niso bili zapečateni in ne prešteti pred volitvami, zato Krajnik domneva, da je prišlo do zlorab glasovnic. Na volišču v Godešiču naj ne bi bil pravilno sestavljen volilni odbor. Na volišču v Zmincu je bilo ugotovljeno, da so drugače interpretirali neveljavne glasovnice. Krajnik meni, da obstaja sum kaznivega dejanja goljufije.

Svetniki potrdili mandat Škofjeloški občinski svet je 7.

decembra na konstitutivni seji potrdil mandat dosedanjemu županu Igorju Drakslerju, ki občino vodi že 12 let. Ob tem so svetniki z 11 glasovi za in s 15 proti zavrnil pritožbi, ki sta ju na potek volitev vložila Dušan Krajnik in predstavnik njegove kandidature za župana Branko

Draksler je župan že 12 let.

Po Krajnikovem mnenju je na volitvah prišlo do številnih nepravilnosti.

Kosec. Krajnik je ob koncu seje napovedal, da bo bitko za razveljavitev volitev nadaljeval na upravnem sodišču, kar je nato storil 20. decembra. S petimi glasovi proti štirim je občinska volilna komisija ugotovila, da je na enem volišču prišlo do napake, ki pa ni odločilno vplivala na izid volitev, medtem ko na drugih voliščih nepravilnosti niso bile izkazane. Zato je komisija svetnikom predlagala, da pritožbi zavrne in ugotovi izvolitev Drakslerja za župana. Na predlagani sklep komisije je Krajnik odgovoril, da bi morala komisija natančneje preučiti pritožbo, v kateri opozarja na grobe kršitve volilnega odbora na volišču v Lenartu, sorodstvene vezi članov volilnega odbora, nesklepčnost volilnih odborov, na veljavnost glasovnic, nezakonite odločbe o imenovanju volilnih odborov in nezakonitosti dela občinske volilne komisije. Če bi komisija pritožbo dobro preučila, bi videla, do so bile nepravilnosti izkazane in da so nanje opozorili v zakonitem roku. V začetku maja je ustavno sodišče po obravnavi Krajnikove pobude za presojo ustavnosti 25. člena zakona o volitvah v državni zbor, ki se navezuje tudi na zakon o volitvah v lokalne skupnosti, odločilo, da je zakon o lokalnih volitvah v neskladju z ustavo, ker ne določa, da člani volilnih odborov ne morejo biti sorodniki kandidatov.

Odločitev upravnega sodišča

Upravno sodišče je v drugem

Krajnik očita Drakslerju prevaro.

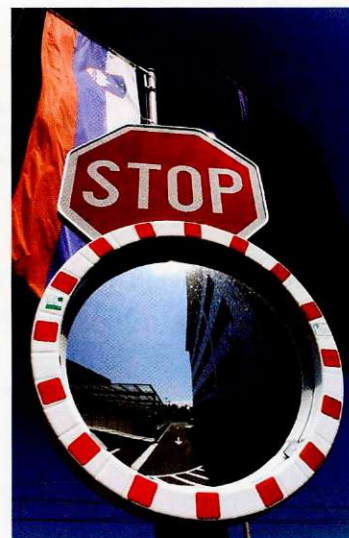
Končna usoda morebitnih ponovljenih volitev je v rokah ustavnih sodnikov.

tednu julija odločilo, da se morajo volitve na treh voliščih, v Godešiču, Gostecah in Lenartu, ponoviti. Na tiskovni konferenci je župan Draksler pojasnil, da ga je ta odločitev upravnega sodišča presenetila, še posebej zato, ker sodišče v obrazložitvi odločbe zavrača Krajnikove očitke o nepravilnostih na volišču kot nedokazane. Sodba upravnega sodišča daje pod vprašaj vse dosedanje volitve, ko so v skladu z zakonom, ki tega ne prepoveduje, v volilnih organih sodelovali sorodniki kandidatov. Po Drakslerjevem mnenju je sodišče prekoračilo svoja pooblastila, ko je sprejelo sodbo za nazaj. »Odločitev je pravno napačna, nezakonita in samovoljna, saj odstopa od ustaljene sodne prakse in razvoja prava,« je prepričan tudi Drakslerjev odvetnik Franci Matos, ki meni, da je šlo v tem primeru za kršitev pravice do enakosti pri Drakslerju. V dosedanjih primerih je sodišče ravnalo drugače, na primer v primeru volitev v Izoli, ko je šlo tudi za vprašanje sorodnikov v volilnih telesih. Matos se sprašuje, čemu se je tokrat sodišče odločilo, da bo z odločbo počakalo na odločitev ustavnega sodišča, in zakaj je bilo v dveh skoraj enakih primerih ravnanje sodišča različno. Čeprav je upravno sodišče čakalo na odločitev ustavnega sodišča, potem njegove odločbe ni upoštevalo oziroma je ni pravilno interpretiralo. V njej je namreč le napotilo, kako ravnati, dokler

zakonodajalec pravne praznine ne odpravi, je prepričan Matos. Vsi volilni odbori v Škofji Loki so bili po Matosovem mnenju sestavljeni zakonito, saj v zakonu ni zapisano, da sorodniki kandidatov ne smejo biti člani odborov. Ker je ustavno sodišče presodilo, da je na tem področju pravna praznina, bi moral državni zbor dopolniti zakonodajo tako, da zakon ne bo več v neskladju z ustavo. Matos je dejal, da je upravno sodišče svoje pristojnosti prekoračilo, s tem ko je zahtevalo vnovične volitve. Po njegovo je to v pristojnosti občinske volilne komisije. Ker Draksler meni, da bi vnovične volitve ustavile delo občinske uprave sredi razvojnega zagona, je v pritožbi na ustavno sodišče predlagal, da zadrži sodbo upravnega sodišča. Draksler pričakuje, da bo ustavno sodišče odločitev sprejelo kmalu, medtem pa se bodo seveda nadaljevale vse priprave na nove volitve, ki bodo izvedene do 1. septembra, če ne bo ustavno sodišče odločilo drugače.

Opogumljen zaradi odločbe

Na volitve se pripravlja tudi Dušan Krajnik, ki je prepričan, da odločba upravnega sodišča priča o nepravilnostih, ki so se dogajale na škofjeloških voliščih in v volilnih odborih, v katerih so bili člani tudi Drakslerjevi sorodniki. »Dokazati je treba zmago na volitvah na pošten način, ne pa da se s pomanjkljivo zakonodajo na področju volitev lahko dogajajo take malverzacije kot

Sodišče odločilo v prid Krajniku.

v naši občini,« je dejal Krajnik. Oba kandidata za župana sta prepričana v zmago. Na jesenskih volitvah je v Gostecah in Lenartu Draksler dobil precej več glasov kot Krajnik, obratno pa je bilo v Godešiču.

Podobno v Izoli Kot je znano, so bile v Izoli sporne glasovnice iz doma upokojevcev, ki so prispele po pošti in niso imele žiga z datumom, zato jih je upravno sodišče razveljavilo, Breda Pečan pa je za las izgubila volitve proti Tomislavu Klokočovniku. Sledila je pritožba na ustavno sodišče in to je presodilo, da zakona o volitvah ne določata podrobnih pravil o volitvah po pošti, zato sta v tem delu neustavna. Državni zbor mora neustavnost odpraviti v letu dni, dotlej pa velja, da morajo imeti ovojnice z glasovnicami, prispelimi po pošti, poštni žig ali pa jim morajo biti priložene listine.

Razvoj Škofje Loke stoji Ob takšnih nesoglasjih v občinskem svetu, ki se v nekoliko drugačnih koalicijskih sestavah vlečejo že iz preteklega mandata, razvoj Škofje Loke, ki še vedno nima niti hotela niti pravega trgovskega središča, stoji. Draksler se je kmalu po izvolitvi lotil reorganizacije občinske uprave, s katero naj bi njeno delo prilagodil novim velikim projektom, kot sta zgraditev poljanske obvoznice in ureditev porečja Sore. **D**

V Clevelandu bo študijski center

Mitja Volčanšek; foto: A. Lasbaheer, arhiv Demokracije

Dokaj neopazno je mimo domačih medijev šla novica, da je vlada na seji 19. julija v sklopu rebalansa državnega proračuna za leto 2008 in predloga proračuna za 2009 zagotovila sredstva za ustanovitev Centra za slovenske študije.

Cleveland v Ohio je središče Slovencev v ZDA.

Čeprav je s tem narejen le prvi korak na poti do delovanja centra, gre vendar za izredno pomembno strateško odločitev, ki naj bi po zamislih strokovnjakov ne nazadnje pripomogla k ohranjanju slovenske kulture in jezika v ZDA. Izbira Clevelanda v zvezni državi Ohio je logična, kajti mesto že od prve polovice 20. stoletja predstavlja nekakšno prestolnico Slovencev v ZDA.

Razpršen potencial Po podatkih iz leta 1980 se je v ZDA kar 126.643 ljudi opredelilo za Slovence, pred tem pa so nekatere ocene iz petdesetih let prejšnjega stoletja njihovo število zaokroži-

le na četrto milijona. Zagotovo je k manjšemu, čeprav še zmeraj impresivnemu številu pripomogla asimilacija v ameriškem „talilnem loncu“. Prav Cleveland je bil svetilnik slovenske skupnosti v ZDA, kar se je zrcalilo v bogatem kulturnem življenju, ki je vključevalo marsikaj; od amaterskih pevskih in dramskih društev do skupno kar devetih slovenskih domov. Mirno lahko tudi zapišemo, da je intelektualni potencial tamkajšnjih Slovencev bistveno večji od njihovega številčnega deleža znotraj trisotmilijonske populacije ZDA. Žal pa je ta potencial v precejšnji meri zaradi razpršenosti do sedaj ostal nekako neizkoriščen.

Preprečiti asimilacijo Zamisel o ustanovitvi tovrstnega centra je živel že nekaj časa, vlada pa je prejšnji mesec dobila na mizo podrobno poročilo projektne skupine, zadolžene za pripravo strokovnih podlag za njegovo ustanovitev.

Študijsko središče naj bi po zamisli projektne skupine poskrbelo za interdisciplinarno proučevanje, ohranjanje ter spodbujanje slovenske kulture, jezika in raziskovanja v Ameriki. Prav spričo omenjene asimilacijske

Vlada je zagotovila sredstva za ustanovitev Centra za slovenske študije.

Zvone Žigon in Janez Janša lani med obiskom premierja v Clevelandu.

institucije v Sloveniji, ki premorejo primerne študijske vsebine.

Seveda bo treba doreči konkretne oblike sodelovanja, na primer dogovore glede študijskih vsebin, predmetnikov, medsebojnega priznavanja opravljenih študijskih obveznosti (kreditne točke). CSŠ bo v tem sklopu koordinator sodelovanja, skrbel bo tudi za promocijo študija in dela ameriških predavateljev in raziskovalcev ter predavateljev visokošolskih zavodov v Sloveniji.

Pravi človek Za podrobnosti smo se obrnili na Zvoneta Žigona, generalnega konzula RS v Clevelandu, ki je kot član projektne skupine sodeloval pri pripravi poročila. Žigona je vlada pooblastila, da s pomočjo ameriških partnerjev določi najprimernejšo pravno obliko za ustanovitev središča. Le-to bo moralo nastati v skladu z ameriškim pravnim redom, hkrati pa naj bi vsebovalo bistvene elemente ureditve po slovenski zakonodaji. Žal

problematike bi center lahko bistveno upočasnil tovrstne procese znotraj slovenske skupnosti in pripomogel k ohranitvi materialne kulturne dediščine. Slednje bi bilo pomembno tako za kasnejše rodove izseljencev kot za zgodovinarje, študente in raziskovalce z obeh strani Atlantika.

V dolgi zgodovini Slovencev v Ameriki, ki so prihajali v Novi svet vse od 17. in 18. stoletja, v večjem številu pa po t. i. zemljiški odvezi v drugi polovici 19. stoletja, materiala za preučevanje zlepa ne bo zmanjkalo (pomislimo le na Baragovo misijonarsko delovanje ali na uveljavljenega ameriško-slovenskega pisatelja Louisa Adamiča).

Partnerjev je dovolj CSŠ naj bi med drugim imel lektorat slovenskega jezika in različne študijske vsebine, ki bi se izvajale na zainteresiranih univerzah.

Interesa v visokošolskem sektorju naj ne bi manjkalo, so sporočili iz vladnega urada za komuniciranje. Med imeni univerz, ki so pripravljene podpisati pismo o nameri, naj omenimo Cleveland State University, Lakeland Community College, Bowling State University, Kent State University in predvsem slovito newyorško Columbia University.

Načeloma so omenjene univerze pripravljene s projektno skupino podpisati medsebojni sporazum oziroma pismo o nameri. Poleg tega naj bi bile pripravljene ponuditi potrebne prostore za pouk, pisarne in honorirati lektorje oziroma predavatelje.

Projektna skupina je naletela tudi na interes znotraj slovenske visokošolske sfere, predvsem pri novogoriški univerzi. Slovensko ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo bo seveda k sodelovanju poskušalo privabiti vse

Škof in misijonar Friderik Baraga

nam Žigon zaradi časovne stiske in »čezmorskega« usklajevanja do oddaje članka v tisk ni utegnil poslati podrobnejših informacij.

Glede na njegovo priljubljenost med rojaki v ZDA in na poznavanje izseljenske problematike, ki ga odlikuje, pa ne dvomimo, da bo generalnemu konzulu uspelo prepričati ameriške partnerje. Štiridesetletni Postojčan je namreč pozornost v svojem znanstveno-raziskovalnem delu usmeril v temo dvojne etnične identitete v izseljenstvu, deloval pa je tudi kot novinar, urednik, publicist in raziskovalec antropolog. Bil je tudi svetovalec na uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu, ko je ta še deloval pod okriljem zunanje ministristva. **D**

Tedenski utrip

ODLIKOVANJE BRATUŽU Vse kaže, da se bo Republika Italija po sedemdesetih letih vendarle oddolžila spominu na skladatelja in „mučenca slovenstva“ Lojzeta Bratuža iz Gorice, ki je leta 1937 podlegel fašističnemu trpinčenju. Generalni tajnik predsedstva republike je namreč pred dnevi predstavnik stranke Slovenska skupnost (SSk) seznanil s potekom procesa za dodelitev posthumnega odlikovanja prof. Bratužu. Zadevo so pristojni izročili komisiji za odlikovanja na italijanskem ministrstvu za notranje zadeve. Kot nam je potrdil deželni tajnik Slovenske skupnosti Damjan Terpin, gre za odločen premik in uspeh skoraj dveletnega prizadevanja. Postopek za odlikovanje so namreč sprožili prav v SSK. Ob tem si Terpin ne lasti vseh zaslug, saj so pozitivno vlogo odigrali tudi v nekaterih večinskih strankah, pohvale pa gredo ne nazadnje goriškemu prefektu Robertu De Lorenzu. Terpin je optimističen, saj predlog za odlikovanje ne bi prišel pred ustrezno komisijo, če ne bi bil dovolj tehten. Hkrati gre, kot je prepričan, za izredno pozitivno dejanje na simbolni ravni, saj je enkrat za spremembo Italija naredila prvi spravn korak.

Skladatelj Lojze Bratuž

URAD RAZREŠUJE SPOR Prejšnji mesec se je končal razpis za novega glavnega urednika tedenskega časopisa koroških Slovencev Novice. Tako se razpleta situacija, ko se oba družbenika pri časopisu – Zveza slovenskih organizacij (ZSO) in Narodni svet koroških Slovencev (NSKS) – nista mogla dogovoriti o več kot začasnem vodenju. Že nekaj let naloge urednika namreč opravlja Silvo Kumer. Ob tem je pomembno vlogo odigral Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki prispeva odločilni finančni delež za izhajanje tednika, v skladu s tem pa želi imeti besedo tudi pri imenovanjih. S tem naj bi presekali gordijski vozle urednikovanja. Če se ZSO in NSKS ne bosta mogla zediniti, bo odločitev salomonsko sprejel urad. Predsednik ZSO Marjan Sturm je pozdravil odločitev urada, da prevzame tudi odgovornost za personalne odločitve, v NSKS, kjer poudarjajo dobre rezultate pri prodaji Novic, pa bodo takšno odločitev sprejeli.

Novice

Tovak 24.07.2007

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice

Novice Za dober konec tedna.
SLOVENSKEGA TEDNIKA ZA KOROŠKO

Kratek vodič po Novicah

Novice izhajajo na 26, na 20 ali na 24 stranih, glede na to, kakšne teme in kakšne težave so v obziru. Če se boste laže sneli v Novicah, vam predpostavljamo nujno notranje ureditve: več vsebine, več mnenja, več servisa.

Novice na tisk: Na nedeljni strani poleg glavnega in uvodnega članka povemo, kaj je zanimivega na notranjih straneh.

Novice na tisk: Odgovor od aktualnega obsega je prvih nekaj strani posvečenih politiki. Objavljamo aktualna poročila, reportaže, analize iz slovenskega sveta in o drugih manjših. Prav tako najdete na teh straneh poročila iz maršinske in druge politike na koroških in v Evropi.

Novice na tisk: Na mnogih straneh lahko berete uredniške komentarje in glose, komentarje gostov in stalnih kolumnistov in pisma bralcev. Tudi intervjuji s kulturniki, društveniki, gospodarstveniki, politikami, športniki in tako imenovanimi »navadnimi ljudmi« so objavljeni tukaj. Z divjimi intervjuji (saj geslim »Pro & Contra«) bomo občasno kontroverzne teme.

Novice na tisk: Na teh straneh boste našli poročila, reportaže iz lokalnega dogajanja v Ribici, Podgum in pri Žilji. Tu so doma občinski poročila, prav tako tudi prispevki o dogajanju pri rjaskih ostanek meje.

Novice na tisk: Osrednji servisi del naj vam pokaže pot do pridelav, razstav, glasbenih in gledaliških dogodkov, do predavanj, plesov in razstav, tako iz ožje domovine kot tudi tujci pa tudi iz ljubljane, Trsta, Maribora ali Gradca. Ne smemo manjkati sporodičnih avtorskih in dvojezičnih redov, potrufili pa se bomo, da vam bomo ponudili tudi labor oddaj na avstrijski in slovenski TV. In seveda tudi desetine in tisoč slikovskih problemov na snopu manjših.

Novice na tisk: Stalno mesto imajo prispevki, reportaže, intervjuji s kulturnega področja. Posvečamo se družbeni dejavnosti in je tudi razno komentiramo. Kratke vesti poročajo o novih zgodbinah, o novih krupah, o novih žanjah, o novih ljudeh.

Novice na tisk: Te bolj megalske strani so posvečene periodičnim priložim in tedenskim temam. Tu vam predpostavljamo kako obično ali se opozabljeno poročamo o gospodarstvu, o kavi kulturni temi, o znanosti, o računalniških temah, zasledili boste portreta in reportaže o glasbenih, znanstvenih, slikarskih, pisateljskih itd.

Novice na tisk: Športne reportaže in vesti o tekmah in športnikih, intervjuji, ankete, rezultati, tabele, terminji vse to najdete v športnem oddelku. Pa tudi planinske vesti.

Novice na tisk: Te strani so priložene glasbum in drugim mednarodnim sodelavcem, ki na teh straneh fotografirajo svoje teme.

Novice na tisk: To je mesto za vsakršne družbene vesti, za razvedilo, za recept tedna, za kako fotografsko upanko ali pa enostavno za »Zadnje besede«.

Novice so pomemben dejavnik v življenju manjšine.

V Nemčiji skrajno desničarstvo uživa dokaj visoko podporo in neonacistični shodi niso redkost.

Na temeljih sovraštva in krvi

Ana Müllner, foto: Reuters

Evropska politika 21. stoletja postaja čedalje bolj zaznamovana s fenomenom, znanim kot skrajno desničarstvo. Slednji prodira v vse pore javnega življenja in je tesno povezan predvsem s priseljivanjem tujcev na staro celino.

Imigracije so eden največjih svetovnih izzivov današnjega časa in so čedalje bolj povezane z našim vsakdanjikom. Evropa zaradi vse starejšega prebivalstva in pomanjkanja delovne sile potrebuje tujce, ki na staro celino prihajajo v iskanju boljšega življenja. V tem pa je svoj *raison d'être* dobila evropska skrajna desnica, ki se krepi sorazmerno s čedalje večjim številom priseljencev. Ne glede na to, da je nacionalizem (tudi v svoji skrajni obliki) v Evropi vedno obstajal, prav tako kot je bila Evropa vedno cilj revnih prišlekov, pa novodobne oblike imigracije in posledično skrajnega desničarstva zbuja skr-

bi. Najprej zato, ker se pripadniki skrajnih skupin nemalokrat zatekajo k nasilju in ga tudi uveljavljajo kot boj proti »sovržnikom«. Drugič pa zato, ker novodobno skrajno desničarstvo ni naperjeno le proti prišlekom iz neevropskih držav, temveč tudi proti skupinam, kot so npr. istospolno usmerjeni. Pod drobnogled smo vzeli tri različne tipe novodobne skrajne desnice v Evropi, in sicer v Nemčiji, Veliki Britaniji in skandinavskih državah.

Hitlerjeva zapuščina? Država, kjer je skrajno desničarstvo zdaleč najbolj navzoče in se opredeljuje kot ostanek politike

Adolfa Hitlerja, je nedvomno Nemčija. Podporniki nacistične ideologije se še dandanes zbirajo po vsej Nemčiji in poskušajo širiti svoj srd, ki pa ni naperjen več samo proti Judom in homoseksualcem, temveč na splošno proti vsem ljudem, ki niso Nemci. Današnji neonacisti se zbirajo predvsem pod okriljem Nemške nacionalne stranke (NDP), ki jo

že več kot deset let vodi Udo Voigt. Slednji s svojimi ksenofobnimi izjavami vztrajno razburja pripadnike različnih manjšin – od Judov, Turkov, Romov, homoseksualcev do Poljakov in Čehov. A ravnanje samooklicanih Hitlerjevih naslednikov niti ne bi bilo tako sporno, če ne bi NDP imela konstantno visoke podpore v javnosti. Podpora

Skrajno desničarstvo je na pohodu, odkar je v Evropo vstopil islamski terorizem.

Tujci zbujaajo strah med domačini.

Shod srbskih nacionalistov, ki še vedno sanjajo o Veliki Srbiji, v Beogradu.

nemške javnosti neonacizmu se vedno giblje med 10 in 20 odstotki, najvišjo po drugi svetovni vojni pa je dosegla leta 2001, ko je neonacistično ideologijo podpiralo kar 60 odstotkov Nemcev. Nemški obritoglavci svoje pohode prirejajo v vseh večjih mestih in ob vsaki priložnosti ter tako povzročajo sive lase nemški vladi. Uradni Berlin je pred tremi leti že dosegel prepoved neonacističnih shodov, a je sklep kasneje sodišče zavrglo. Neonacisti se tako lahko zbirajo nemoteno in novačijo nove somišljenike.

Skrajna desnica na Otoku

Odkar je pred dvema letoma prišlo do bombnih napadov islamskih teroristov v Londonu, so se močno zamajala tla britanske politike. Od takrat dalje, še posebej po zadnjih neuspešnih poskusih terorističnih napadov, čedalje več Britancev odkrito nasprotuje muslimanskim priseljencem. To je dokaj razumljivo, še posebej glede na to, da so bili napadalci 7. julija 2007 mladeniči, rojeni in vzgojeni v Veliki Britaniji. Se-

daj srd Otočanov leti na celotno muslimansko skupnost v državi, čeprav ta v veliki meri tudi sama obsoja terorizem pod krinko vere. Od usodnih napadov se je na Otoku močno povečalo število nasilnih dejanj, naperjenih proti muslimanski skupnosti – od vandalizma, napadov na posameznike do organiziranih napadov na večje število otoških muslimanov. Hkrati se je močno povečala tudi podpora britanski nacionalistični stranki BNP pod vodstvom Nicka Griffina.

Do podobnega pojava je prišlo tudi po bombnih napadih v Španiji, ko so Španci prvič začeli gledati na muslimane kot na sovražnike. Do svojevrstnega razpleta pa prihaja v tradicionalno najbolj liberalni evropski državi – na Nizozemskem. Čedalje več Nizozemcev, večinoma gre za mlade ljudi, odkrito nasprotuje politiki države, ki je v preteklosti vedno radodarno delila potne liste. Danes je 15 odstotkov Nizozemcev neevropskega izvora in predvsem v tem podatku mladi

Nizozemci (med katerimi niso samo skrajni desničarji) vidijo razlog za poplah.

Skandinavski skrajneži

Skandinavske države s svojo blaginjo niso zgled le preostali Evropi, temveč celotnemu svetu. Z najboljšim življenjskim standardom so bile od nekdanj cilj številnih priseljencev, ki so na sever sprva odhajali iz nerazvitih delov Evrope, dandanes pa je tja namenjenih tudi vse več neevropskih imigrantov. Hkrati je v vseh skandinavskih državah čedalje več skrajnih politikov, ki ne nasprotujejo le novim priseljencem, temveč tudi tistim, ki so tam že dlje časa. Primer za to je Danska, ki je bila v preteklosti dokaj prijazna do prišlekov. Nedavno objavljena raziskava pa je pokazala, da je tretja najvplivnejša oseba v državi političarka Pia Kjaersgaard, predsednica Danske ljudske stranke. Omenjena stranka še nikoli ni bila del vlade, a ji je s podpiranjem članov vlade vedno uspevalo dobiti denar iz proračuna. Velik

delež ljudi je trdno prepričan, da je Danska ljudska stranka nič drugega kot prikrito rasistično gibanje, te govornice pa je njena predsednica le še potrdila z nekaterimi svojimi rasističnimi izjavami o črnih in Vzhodnoevropejcih.

Po tej stranki se zgledujejo tudi v drugih skandinavskih državah; na Norveškem se Stranka napredka (ki je del vladne koalicije) zavzema, da bi država lahko sprejela le tisoč novih priseljencev na leto. V sosednji Švedski je medtem na pohodu skrajna desničarska stranka Švedski demokrati, ki ji je na lanskih lokalnih volitvah uspelo povečati svoj volilni izkupiček iz prejšnjih volitev za več kot trikrat. Prav skandinavske države imajo največ predstavnikov skrajne desnice, ki grejejo poslanske stolčke v evropskem parlamentu.

Evropa na preizkušnji

Skrajno desničarstvo in neonacizem sta že sama po sebi dokaj nevarni gibanji, a ko prestopita parlamentarni prag in začneta sodelovati pri sprejemanju političnih odločitev, dobita povsem novo dimenzijo. Politične stranke, ki odkrito ali prikrito uveljavljajo nadvlado nekega naroda, rastejo kot gobe po dežju in jih je mogoče najti praktično v vseh evropskih državah od Skandinavije do Srbije. Ker je tovrstna ideologija vedno privabljala določeno število volivcev, jim je bilo politično preživetje zagotovljeno. In glede na aktualnost politike priseljevanja se jim za njihov obstanek ni treba bati niti v prihodnje. A ker imajo omenjene stranke tako velik razpon – nekatere so skrajno rasistične, medtem ko so nekatere le nacionalistične –, je marsikdaj težko ločiti med njimi. Zato bi morala pri tem glavno vlogo prevzeti Evropska unija, od katere marsikdo pričakuje, da lahko prepove najbolj skrajna gibanja, ki temeljijo na širjenju rasizma in ksenofobije. Le malokdo od novodobnih političnih nacionalistov pa svoj navdih črpa iz zgodovine; prav slednja namreč najbolje kaže, da se takšno razmišljanje le redkokdaj dobro konča ... ■

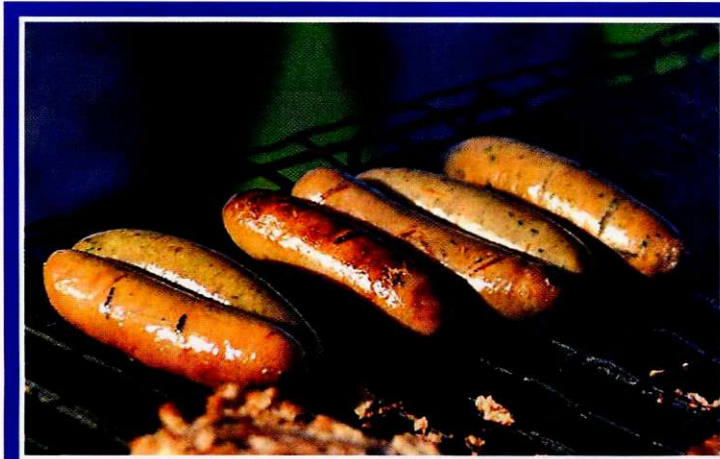

Terorizem v VB je vzbudil sovraštvo do muslimanov.

Voditeljica danskih nacionalistov Pia Kjaersgaard

Nevarno barvilo

Evropska komisija bo prepovedala uporabo prehranskega barvila Red2G, ki se pojavlja kot sestavina v klobasah in zrezkih iz mletega mesa v hamburgerjih. Evropska agencija za varnost hrane (EFSA) je namreč presodila, da je barvilo potencialno tveganje za zdravje ljudi, saj je verjetnost, da povzroča raka, visoka. Doslej je bila njegova uporaba dovoljena v količinah, manjših od 20 miligramov na kilogram. Klobase in zrezke, ki so vsebovali Red2G, so uživali predvsem v Veliki Britaniji in na Irskem, obstoječe zaloge teh mesnih izdelkov pa bodo trgovci in gostinci lahko prodali oz. uporabili. EFSA ta čas pregleduje vse aditive v živilih, ki so bili do zdaj dovoljeni v EU, da bi ugotovila njihovo potencialno tveganje za zdravje ljudi.

Ruska rast Rusija bo do leta 2050 po gospodarski moči presegla Veliko Britanijo, Nemčijo in Francijo, so pokazale projekcije ameriške Banke Goldman Sachs. Poleg Rusije naj bi gospodarski zemljevid sveta v prihodnjih letih s hitro gospodarsko rastjo spremi-

njale še Kitajska, Indija, Brazilija in Mehika. Strokovnjaki so opozorili, da bo hitra gospodarska rast omenjenih držav v razvoju občutno spremenila svetovni položaj.

Glede na njihove napovedi naj bi Kitajska že letos po gospodarski moči, ki so jo merili kot vrednost bruto domačega proizvoda (BDP) države, presegla Nemčijo in s tem zasedla mesto tretjega največjega svetovnega gospodarstva. Po zadnjih ocenah naj bi bil na začetku leta 2007 kitajski BDP znašal 2.800 milijard dolarjev, medtem ko je bil nemški vreden 2.900 milijard dolarjev.

Ruski bombniki Nad Severnim morjem so zaokrožili ruski bombniki, ki so leteli na »nenavadni« zemljepisni širini. Ker so se ruska letala približevala britanskemu in norveškemu zračnemu prostoru, so v zrak poleteli britanski in norveški lovci, da bi tako nadzorovali rusko letalsko akcijo, norveške

letalske sile pa so nato izvedle dve akciji. Prvič so poleteli, ko so zaznali dva ruska bombnika tipa tu-95, ki sta letela vzdolž norveške obale v mednarodnem zračnem prostoru in se nad Aberdeenom na škotski obali Severnega morja obrnila. Norveški lovci so poleteli še drugič, ko so v bližini norveškega zračnega prostora nad Barentsovimi morjem zaznali dva ruska bombnika tipa tu-160. Do dogodka je prišlo med zaostrovanjem diplomatskih odnosov med Londonom in Moskvo zaradi pri-

mera nekdanjega ruskega vohuna Aleksandra Litvinenka.

Prehanjevanje Nemško združenje pljučnih zdravnikov je pri primerjavi dveh raziskav ugotovilo, da zelenjava, sadje, polnozrnatni izdelki, oreški, ribe in olivno olje, ki so glavna hrana ljudi v Sredozemlju, zmanjšajo verjetnost kroničnih dihalnih bolezni za približno polovico. V primerjavi ameriške in grške raziskave se je pokazalo,

TUJI TISK

The Times

Navodila

Anglikanska cerkev je izdala navodilo za duhovnike in katehete, ki se ukvarjajo z madino, v katerem so napotki za uporabo knjige o Harryju Potterju za širjenje krščanstva. Nekaj dni pred izidom zadnjega romana Rowlingove o dečku ča-

rovniku je Anglikanska cerkev sporočila svojim katehetom, da bi lahko priljubljenost knjig in filmov izkoristili pri pogovorih o krščanskih vrednotah in idejah. Navodilo, ki nosi naslov Zapletanje s Harryjem Potterjem, je izšlo pri založbi Church House Publishing. Knjige in filme o Harryju Potterju so cerkveni ljudje namreč zelo kritizirali, češ da širijo okultizem. Nekateri pripadniki Anglikanske cerkve torej menijo, da ni nič boljšega od dobre zgodbe, ki da ljudem misliti. V knjigah o Harryju Potterju je veliko takih zgodb, ki lahko dajo mladim bralcem misliti o izbiri kot delu njihovega vsakdanjika. V navodilu so vsebine filmov in 12 načrtov za pogovore z otroki, starimi od devet do trinajst let.

Daily Telegraph

Dokazi

V Britanskem muzeju, kjer hranijo zbirko 130 tisoč asirskih klinopisnih ploščic, ki so stare do pet tisoč let, je dunajski profesor Michael Jursa od veselja na ves glas vzkliknil. Šlo je namreč za eno najpomembnejših najdb na po-

dročju biblične arheologije v zadnjih sto letih. Našel je potrdilo, da so knjige Stare zaveze nastale na podlagi zgodovinskih dejstev. Pri raziskovanju babilonskih računov je profesor Jursa našel na ime, ki se mu je zdelo znano: Nabu-šarussu-ukin, ki so ga v tem dokumentu, starem 2500 let, imenovali za glavnega babilonskega kralja. Profesor je primerjal podatke s ploščice s podatki iz Biblije in v 39. poglavju Knjige preroka Jeremija našel enako ime, le da nekoliko drugače zapisano. Ploščica je v tistem času veljala kot potrdilo, da je Nabu-šarussu-ukin babilonskemu svetišču plačal 75 kilogramov zlata. Datirana je v leto 595 pred Kristusom, 12 let pred obleganjem Jeruzalema.

da otroci, ki ne jedo dovolj sadja in zelenjave ter zaužijejo premalo vitaminov in mineralov, hitreje zbolijo za astmo in so bolj dovzetni za alergije. Združenje zato odsvetuje uživanje že pripravljene hitre hrane, saj vsebuje premalo antioksidantov.

Tasmanski galebi Avstralska znanstvenica Heidi Auman je ugotovila, da mastna prehrana srebrnih galebov v glavnem tasmanskem mestu Hobart negativno vpliva na zdravje njihovih

mladičev. Kot se je pokazalo v raziskavi, so jajca srebrnih galebov iz mesta manjša in lažja od jajc njihovih sorodnikov iz tasmanskih gozdov, zaradi česar imajo mladiči manjše možnosti za preživetje. Populacija srebrnih galebov v Hobartu tako upada.

Skrb za okolje Vatikan želi postati prva »CO₂ nevtralna država«. V ta namen bodo posadili veliko novih dreves, ki bi pripomogla k zmanjšanju CO₂ v ozračju, podpredsednik papeškega

sveta za kulturo Melchor Jose Sanchez de Toca y Alameda pa je v pogovoru za Radio Vatikan poudaril, da lahko količine CO₂ v ozračju zmanjšamo tudi tako, da manj ogrevamo stanovanja, manj vozimo avtomobile in podobno. Vatikan želi z omenjeno pobudo spodbuditi katoličane k varovanju okolja, saj je to po njihovem mnenju etično in kulturno vprašanje in ne toliko politično.

Slepi potniki Ameriška zvezna uprava za letalstvo je od leta 1947 naštel 75 poskusov t. i. slepih potnikov na 65 poletih. V 59 primerih se je tak poskus končal s smrtjo. Nazadnje je slepemu potniku uspelo preživeti leta 2004 na poti iz Dominikanske republike v Miami v ZDA. Te sreče pa ni imel 50-letni moški na Kitajskem. Nesrečnik se je oblekel v več plasti oblačil in se skrivil v prostor za prednje kolo boeinga 747. Neznani moški je bil azijskega rodu ter je najverjetneje umrl zaradi pomanjkanja kisika in podhladitve ali pa ga je ubilo pristajalno kolo.

Najdražje poroke Revija Forbes je objavila dvajset najdražjih porok slavnih in bogatih oseb na svetu v zadnjih dvajsetih letih. Seštevek stroškov celotne poroke vsebuje izdatke za prostor, strežbo, obleko in hrano; stroški medenih tednov niso vključeni. Prvo mesto na seznamu je pripadlo igralci Lizi Minnelli in producen-

tu Davidu Gestu, ki sta se poročila leta 2002. Stroški celotne poroke so znašali 3,5 milijona dolarjev.

Alitalia v težavah

Italijanski letalski prevoznik Alitalia bo, če načrtovana prodaja podjetja ne bo uspela, čeprav se kot kupec najpogosteje omenja družba Air France-KLM, ki je skupaj z Alitalio članica združenja Sky Team, nehal poslovati. Ocenjena cena za prevzem je ob upoštevanju zdajšnje tržne kapitalizacije, stroškov obnove flote, v kateri je 183 letal, in dolga v višini milijarde evrov okoli 1,5 milijarde evrov. Evropska komisija je ob tem odločila, da državna pomoč za rešitev podjetja ne pride v poštev, saj zakoni EU prepovedujejo vladam, da rešijo podjetja v državni lasti več kot enkrat v desetih letih. Vlada je že leta 2005 dokapitalizirala Alitalio v višini milijarde evrov. Italijanska letalska družba je v finančnih težavah že več let; lani je imela 626 milijonov evrov izgube, v letošnjem prvem četrtletju pa je izguba znašala 135 milijonov evrov.

VIF: STA

TUJI TISK

The Scientist

Magnetne leče

Vojaški računalnik za sledenje pogledu ugotavlja, kdaj človeka kaj zanima in opredeli, kaj natančno ga zanima, vendar je to še vedno težka naloga. V večini takih sistemov se uporabljajo kamere in programska oprema

za razpoznavanje podob, da bi indentificirali zenico in sledili smeri pogleda. Toda v resnici hitri premiki glave in očala hitro zmedejo sisteme sledenja. Office of Naval Research ZDA zdaj išče popolnejše načine za sledenje očem in upa, da bo izum mogoče uporabiti v vojaške namene, za sledenje pogledu pilota bombnika. V ta namen so izdelali magnetne kontaktne leče, ki si jih nadene vojak poleg magnetnega senzorja. Senzor zaznava vse spremembe magnetnega polja in sledi premikanju oči vojaka. Sistem bi moral delati neodvisno od gibanja glave, osvetlitve in navzočnosti ali odsotnosti očal.

Mignews

Primanjkljaj

Med pregledovanjem inventarjev ruskih muzejev, ki so jih opravili zaradi škandaloznih ropov v sanktpeterburškem Eremitažu, so ugotovili, da manjka okoli 160 tisoč umetniških predmetov, je sporočil Dmitrij Medved-

jev. V šestih mesecih je posebna komisija pregledala inventarje 500 federalnih, regionalnih in mestnih muzejev. »Situacija je zastrašujoča. Pregledali smo 500 muzejev s skupaj 20 milijoni eksponatov. To je šele ena četrtna celotnega muzejskega sklada. Izgube v zadnjih desetletjih so velike in manjka 160 tisoč predmetov,« je dejal Medvedjev. Poudaril je še, da je bilo največ eksponatov izgubljenih v dvajsetih in tridesetih letih prejšnjega stoletja, en del so jih prodali na dražbah. Omenjena komisija ima pred seboj še zelo zahtevno nalogo – odkriti, kam je izginila večina manjkajočih eksponatov.

INTERVJU

Dr. Vasko Simoniti

Država je še vedno naklonjena filmskim ustvarjalcem

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Dr. Vasko Simoniti se je rodil leta 1951 v Ljubljani. Po maturi se je vpisal na Filozofsko fakulteto v Ljubljani in leta 1977 diplomiral iz zgodovine. Nato je vpisal podiplomski študij zgodovine in ga leta 1989 sklenil z doktoratom. Kasneje je postal profesor novoveške zgodovine na oddelku za zgodovino, ukvarjal se je predvsem s turškimi vpadi, z vprašanji polpretekle zgodovine in s splošno problematiko zgodovinopisja. Leta 1998 je skupaj z Dragom Jančarjem in sodelavci pripravil razstavo *Temna stran meseca*, leta 2003 pa je izšla njegova knjiga *Fanfare nasilja*. Že pred tem je s Petrom Štihom izdal knjigo *Slovenska zgodovina do razsvetljenstva*. Aktiven je bil tudi na civilnodružbenem in političnem področju, saj je bil leta 2002 vodja volilnega štaba predsedniške kandidatke Barbare Brezigar, sodelavec *Nove revije*, podpisnik javnih izjav (npr. *Nekaj je treba storiti*), bil je član predsedstva Zbora za republiko in strokovnega sveta SDS, kjer je bil odgovoren za kulturo, ter član upravnega odbora Slovenske matice, kjer je vodil oddelek za zgodovino. Od decembra 2004 je minister za kulturo v Janševi vladi.

Nedavno je poslanka Majda Širca razmere v kulturi označila za »butalske«. Med drugim vam je očitala kup zakonov in odločb, ki naj bi jih bilo ustavno sodišče razveljavilo. Koliko je resnice v teh očitkih?

Menim, da je gospa poslanka nagnjena k pretiravanju z željo, da uperja prst v druge zgolj zato, da prikrije predvsem svoje etično zavrženo dejanje, ki ga lahko povsem nedvoumno razberemo iz mnenja Komisije za preprečevanje korupcije št. 4 z dne 25. 11. 2005.

Glede »butalskih« razmer v kulturi verjetno uporablja besede, ki so ji pač blizu, glede celega kupa zakonov in odločb, ki naj bi jih bilo ustavno sodišče razveljavilo, pa bi jo bilo treba natančno povprašati. Sam vem le za en zakon, sprejet v času mojega mandata, v ka-

terem je bil delno razveljavljen en člen; gre za Zakon o Kobilarni Lipica, v katerem je bila črtana ena vrstica v 5. členu. To je »cel kup zakonov in odločb...« Ob takih pretiravanjih se mi priključuje v spomin pregovor o nakovalih v glavah, ki pomenijo reševanje vsakdanjih problemov s kladivom.

Med drugim poslanka navaja, da je bila interpelacija zoper vas upravičena in da na neki način interpelirate sami sebe. Pričakujete torej reprizo obrambe svojega dosedanjega dela v dvorani državnega zbora?

O upravičenosti interpelacije proti meni je presodil parlament pred desetimi meseci. Za lase privlečene očitke sem uspešno zavrnil kot povsem neutemeljene, o tem, kako danes sam sebi segam v besedo, kot mi očita poslanka, pa presodite sami glede na njeno verodostojnost, o kateri govori še moj prejšnji odgovor. Pri tem lahko samo še dodam, da je v svoji nekdanji stranki prisegala na njen program z naslovom *Ljudje pred profitom*, ki je mimogrede le nedomišljena besedna premetanka naslova knjige *Profit pred ljudmi*. Glede na njeno omenjeno početje se mi zdi jasno, čemu sama sledi, kako si sama sega v besedo in kakšna je njena verodostojnost.

Nekateri vas označujejo tudi kot ministra, ki uporablja trd pravniški oz. birokratski jezik, drugi pa pravijo, da imate izrazit posluš za kulturo. Kako se vidite sami?

Kako sam sebe vidim, težko sodim. Pomembno je, da sledim določenim ciljem, programu, ki ga poskušam uresničiti na temelju in v okviru pravnih podlag.

Med najbolj »vročimi« zadevami je še vedno Filmski sklad, ki naj bi bil po mnenju nekaterih – ne samo opozicije, ampak tudi mnogih ustvarjalcev na področju kulture – v razsulu. Se je s tem mogoče strinjati?

Da je Filmski sklad v razsulu, ne moremo trditi. Res je, da so se na skladu v zadnjih mesecih pojavljale nekatere težave, ki pa so bolj posledica medijskega napihovanja in nekaterih napačnih informacij, ki so krožile v javnosti. Filmski sklad vsekakor deluje naprej, s programom dela za leto 2007, kako pa se bo ta uresničil, je predvsem odvisno od njegove uprave.

Očitajo vam, da ste se postavili v bran Filmskemu skladu, sami pa trdite, da je država filmu naklonjena ...

Filmskemu skladu sem vselej pripravljen stopiti v bran, saj država še zmeraj ostaja naklonjena filmu in filmskim ustvarjalcem.

Nacionalni svet za kulturo sicer podpira filmske ustvarjalce in poudarja, da mora biti sklad v njihovi službi, po drugi strani pa podpira izredni nadzor, ki ste ga odredili na Filmskem skladu. Kaj pričakujete od nadzora?

Filmskem skladu nisem odredil izrednega nadzora, temveč sem pozval proračunsko inšpekcijo pri ministrstvu za finance, da ukrepa v skladu s svojimi pristojnostmi. V zvezi s skladom in z njegovim poslovanjem so se v zadnjem času vrstili očitki o raznih nepravilnostih, zato naj pristojne službe razjasnijo situacijo. ▶

O upravičenosti interpelacije proti meni je presodil parlament pred desetimi meseci. Za lase privlečene očitke sem uspešno zavrnil kot povsem neutemeljene.

► **Nekdanja direktorica Filmskega sklada Irena Ostrouška, ki je bila s te funkcije razrešena, se je po odločbi sodišča znova vrnila na to funkcijo, očitno zaradi napačno izvedene postopka. Kako boste ukrepali naprej?**

Ministrstvo za kulturo v primeru gospe Irene Ostrouška ne more ukrepati, saj jo je razreševal Filmski sklad oziroma njegov nadzorni svet. Znano mi je, da je bila v zadevi izdana sodba upravnega sodišča, s katero sodišče vrača zadevo v vnovični postopek nadzornemu svetu, prav tako pa mi je znano, da funkcijo uprave še zmeraj opravlja gospod Denis Miklavčič oziroma da se Irena Ostrouška ni vrnila na delovno mesto direktorice.

Bili ste deležni tudi očitkov glede kadrovanja v Slovenski kinoteki. Ste z delovanjem Slovenske kinoteke zadovoljni?

Očitki glede kadrovanja v Slovenski kinoteki so bili neupravičeni. Slovenska kinoteka dobro deluje. V letu 2006 je organizirala kar 26 retrospektiv, vsebinsko se je obogatila revija Ekran, znova je oživiljena Ekranova jezenska filmska šola, kinoteka pa je samo v lanskem letu pridobila 75 arhivskih kopij, kar je več kot vsa leta doslej.

Veliko prahu je dvignila finančna podpora ministrstva za kulturo Slovenski matici, ki se ni pravočasno prijavila na razpis. Ste izredno finančno podporo ustanovi, ki sodi med najpomembnejše kulturne ustanove na Slovenskem, načrtovali?

Slovenska matica je prejela interventna sredstva. Čeprav so mi v medijih očitali, da smo zato popravili celo zakon, to ne drži. Slovenska matica pač ni ena izmed

nepomembnih založb v Sloveniji, ampak je eden stebrov slovenske kulture. Ministrstvo za kulturo bi tej kulturi, ki jo po svojih močeh vzdržuje, naredilo nepopravljivo škodo, če je ne bi podprlo s sredstvi, ki so znana in so ji bila dodeljena po zakoniti poti.

Kako komentirate očitek, da ste Slovensko matico finančno podprli, ker je njen urednik Drago Jančar, s katerim se dobro poznate? Skupaj sta postavljala razstavo Temna stran meseca, sami pa ste sodelovali v odborih Slovenske matice, dokler niste postali minister za kulturo.

V skladu z odgovorom na vaše prejšnje vprašanje te očitke zavračam kot neutemeljene oziroma celo kot malce smešne; v tako majhni državi, kot je Slovenija, je skorajda nemogoče, da se človek ne bi kmalu spoznal z ljudmi, ki delujejo na vašem strokovnem področju. Vendar pa moja znanstva nikoli niso in tudi ne bodo vplivala na moje politične odločitve oz. v konkretnem primeru na presojo o dodelitvi sredstev.

Slovenska matica pač ni ena izmed nepomembnih založb v Sloveniji, ampak je eden stebrov slovenske kulture. Ministrstvo jo je zakonito podprlo.

Drago Jančar v Delovi Sobotni prilogi piše, da se je napaka zgodila zaradi nerodnosti pri izpolnjevanju obrazca, šlo pa naj bi za 24 tisoč tolarjev previsok znesek. Za vas pravi, da ste ravnali v interesu slovenske kulture.

Seveda sem prepričan, da je razvoj Slovenske matice v interesu slovenske kulture. Vrednost njenih programov in njenega delovanja so potrjevale različne strokovne komisije na ministrstvu v različnih mandatih in o njeni kakovosti tudi sedanja komisija ne dvomi, saj se je v preteklosti že večkrat odločila za subvencioniranje njenih del, tehtnih simpozijev in drugih kulturnih prireditev. Za avtorje odzivov v medijih je torej sporno predvsem moje reševanje financiranja Matice po njeni napaki pri prijavi na razpis, sam pa menim, da sem storil prav.

Tako pomembna ustanova, s tako dolgoletno tradicijo, ustanovljena že davno tudi zato, da bi skrbela »po svoji moči, da bi se širilo izobraževanje slovenskega naroda in da bi se torej podpiralo slovensko slovstvo«, bi brez letošnje podpore začela nedvomno stagnirati, pot stagnacije pa je v takem primeru ena sama: nazadovanje. Celoletno nazadovanje bi pri Slovenski matici lahko povzročilo tudi ukinitve. Vprašam vas, kdo v kulturi bi bil, tudi med tistimi, ki zdaj medijsko razglašeno kritizirajo mojo odločitev, pripravljen podpisati tako ukinitve. Se ne vsiljuje sam po sebi pomislek, da gre pri tovrstnih kritikah predvsem za protipolitična izhodišča, manj pa za resnično skrb za kulturo? Če bi kdo še dvomil o težavnosti moje odločitve in o tem, da je bila pot ena sama: podpreti Matico, naj vsaj prelista Matičino bibliografijo, ki jo je tako skrbno in s takšnim spoštovanjem zbral Jože Munda. Širjave v desetletjih zasnovani duhovni galeriji uglednih imen in vplivnih del, tudi za širši krog bralcev ... Pod ukinitve takega duhovnega potenciala se noben minister ne bi mogel podpisati in tudi sam se ne bom.

Zakon o medijih, sprejet v preteklem letu, je povzročil kar nekaj slabe volje zlasti med tiskanimi mediji, predvsem zaradi pravice do popravka, ki omogoča velike posege zlasti v tiskane medije. Nameravate zaradi tega vložiti kakšne predloge sprememb zakona?

Menim, da ta čas kakšni bistveni posegi v zakon o medijih še niso potrebni, zlasti pa ne glede pravice do odgovora in popravka. Izkazalo se je, da je bila ta ustavna pravica v spremembah zakona ustrezno dopolnjena in da v praksi prizadete osebe laže in bolj enakovredno podajo svoj odgovor. Prav tako se je izkazalo, da objave odgovorov in popravkov ne zajemajo treh četrtnih časopisa, kot so predvidevali nekateri. V prvi vrsti pa je uresničevanje te pravice odvisno od odgovornih uradnikov in prizadetih oseb samih – te imajo v

skladu z zakonom nato tudi možnost vložitve tožbe na civilnem sodišču.

Pod plazom kritik se je znašel tudi medijski sklad, saj naj bi največ sredstev dobili mediji, ki so že tako ali tako dobro finančno podprti, medtem ko projekti, ki so nacionalnega pomena, dejansko živijo od drobtin. Na primer založba Nova revija, ki izdaja mesečnik Ampak ...

Z medijskim razpisom se sofinancirajo programske vsebine medijev, ki so v javnem interesu, ki imajo torej pomen za pluralnost medijev, ki uresničujejo demokratična nače-

Četudi se prispevek za programe RTV ni povečal že tri leta, je programska raznolikost RTV Slovenija večja in tudi gledanost oddaj je v zadnjem letu zrasla.

la, ki so prav tako kulturnega pomena. Naj znova poudarim, da se na razpisu ne sofinancirajo mediji kot taki, ampak njihove programske vsebine, kar pomeni, da strokovna komisija oceni kakovost projektov glede na zakonsko določena merila. Če je projekt posameznega izdajatelja sam po sebi dovolj kakovosten, ga podpremo. Projektov pa ne podpiramo glede na to, kdo je njihov prijavitelj oziroma izdajatelj medija. Pri ocenjevanju vsebine je to nepomembno.

Zakon o RTV je sedaj že kar nekaj časa v veljavi. Je po vašem mnenju dosegel svoj namen? Kako gledate na RTV Slovenija glede na zlovesče napovedi, da novi zakon pomeni konec javne RTV?

Zlonamerne črne napovedi se niso uresničile. Četudi se prispevek za programe RTV ni povečal že tri leta, medtem ko se je pred tem povečeval vsako leto, včasih tudi dvakrat v istem letu, je programska raznolikost RTV Slo-

venija večja in tudi gledanost oddaj v razprti programski ponudbi je v zadnjem letu zrasla.

Mislím, da so bile negativne reakcije na zakon precej neupravičene. Želelo se je ustvarjati nelagodje. Tisti, ki so sprožali te probleme, so hoteli ustvariti sliko, da je vse narobe. Da so hotenja te vlade in ministra, da si medije podredi. Pokazalo pa se je, da je zakon o RTV tak, kot je v večini evropskih držav (po tujih modelih in smernicah je bil tudi pripravljen), hkrati pa se je izkazalo relativno nerazumevanje vloge države pri vplivu na javno radiotelevizijo. Zakon o RTV Slovenija je namreč uzakonil institucionalno avtonomijo tega javnega zavoda, pri kateri o programskih vsebinah odloča programski svet RTV Slovenija – telo, ki je popolnoma neodvisno od izvršilne veje oblasti. Vendar pa menim, da je v zadnjem času tudi to razumevanje boljše in da je očitkov glede vpliva države na javno RTV bistveno manj kot v času po sprejetju zakona.

Po izobrazbi ste zgodovinar, bili ste soavtor razstave Temna stran meseca. Kako v luči svojih izkušenj komentirate odločitev ljubljanskih mestnih oblasti, da zapre razstavo Enotni v zmagi, ki je bila odprta šele nedavno?

Kot ste najbrž že seznanjeni, smo v skladu s soglasjem mestne občine Ljubljana za začasno uporabo nedokončane Hribarjeve dvorane na ljubljanskem gradu Muzej novejšje zgodovine Slovenije (ministrstvo za

kulturo), Vojaški muzej Slovenske vojske (ministrstvo za obrambo) in Muzej slovenske policije (ministrstvo za notranje zadeve) postavili razstavo Enotni v zmagi – demokratizacija in osamosvojitve Slovenije. Slovesno odprtje razstave je bilo na predvečer praznika državnosti Republike Slovenije, ki mu je tudi posvečena.

V skladu z dogovorom med tremi ministrstvi je razstavo v upravljanje prevzel Vojaški muzej Slovenske vojske in s Festivalom Ljubljana – upraviteljem ljubljanskega gradu – pripravil najemno pogodbo, za katero mi je župan v telefonskem pogovoru dejal, da je ne bo podpisal, ker ga je ministrstvo za kulturo razočaralo zaradi prenosa skrbništva nad razstavo na Vojaški muzej Slovenske vojske. To je po našem mnenju pomenilo, da razstavi, posvečeni prelomnemu času slovenske zgodovine in najvišjega nacionalnega vzpona, župan odreka gostoljubje. Zato smo se odločili za umik razstave. ■

Gradišče pri Stični

1. del

V. M., foto: arhiv Demokracije

V znanstveni zbirki *Katalogi in monografije*, ki jo izdaja Narodni muzej Slovenije, je izšla 37. knjiga. Njen naslov je *Stična II/1*, podnaslov *Gomile starejše železne dobe*, avtorji pa Stane Gabrovec, Biba Teržan, Ana Kruh in Ida Murgelj.

Nad Virom pri Stični se dviga vzpetina z imenom Cvinger, to pomeni utrjena postojanka, ki velja za eno najpomembnejših arheoloških najdišč na Dolenjskem. Na Cvingerju je v prvem tisočletju pred Kr. stalo eno največjih in najpomembnejših gradišč na območju jugovzhodnih Alp. Izkopavanje je pokazalo, da je naselje živelo nepretrgoma v vsej starejši in mlajši železni

dobi, skoraj 800 let – od leta 800 pred Kr. do prihoda Rimljanov okoli leta 30 pred Kr.

Gradišče nad Virom Gradišča, ki je v železni dobi stalo na širokem kraškem hrbtu, ki se dviga vzhodno nad vasjo Vir, je bilo široko 400 in dolgo 800 metrov, njegov obod pa je meril 2,3 kilometra. Razdeljeno je bilo na dva dela. Nekoliko dvignjen severni del, ki je preprečen s številnimi kraškimi vrtačami, danes prekriva gozd, ven-

dar je potek nekdanjega obzidja kljub temu še vedno dobro viden, saj se je ohranilo v obliki več metrov visokega okopa. Južni del, na katerem so njive in travniki, je bolj raven in manj skalnat, sledovi nekdanje utrdbe pa so na robu terase nad strmimi pobočji.

V naselje so najverjetneje vodili trije vhodi, eden na vzhodni in dva na zahodni strani. Tod pripeljeta na Cvinger tudi sedanji poti.

Vodo je zagotavljal močan studenec ob vznožju naselja pri vasi Vir.

Zgodovina izkopavanja Kraj starodavnega naselja pri Stični je bil znan tudi našim prednikom. V času Napoleona oziroma Ilirskih provinc je Valentin Vodnik razkazal območje nekdanjega naselja članu francoske Keltske akademije F. M. Siauveju. Ta je ugotovil njegovo predrimsko starost in naredil

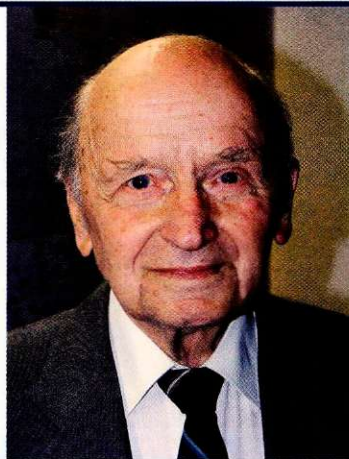

Plato halštatske naselbine nad vasjo Vir pri Stični

prvi načrt. Leta 1827 ga je opisal gozdar stiškega samostana Stratil, ki je naselje spoznal za prazgodovinsko. Leta 1878 je prišla v Stično arheološka komisija dunajske Akademije znanosti in pripravila njen drugi strokovni opis.

Tudi izkopavanja so se začela zelo zgodaj. Že leta 1853 je major Nettelblad iz Mecklenburga izkopal pet gomil. Največ je pred prvo svetovno vojno izkopavala znamenita vojvodinja Mecklenburška, ki je med letoma 1905 in 1914 izkopala enajst gomil s 186 grobovi. Med obema vojnoma je gomile izkopaval tudi domačin Hrast. Poleg Hrasta so izkopavali še drugi in vsi so naredili veliko škode, saj so izkopavali zato, da bi z najdbami zaslužili, ne pa iz znanstvenih nagibov. Hrast je našel tudi obe najznamenitejši najdbi, oklep in situlo z ornamentiranim

Akademik dr. Stane Gabrovec

pokrovom, ki ju zdaj med odličnejšimi predmeti hrani Narodni muzej v Ljubljani.

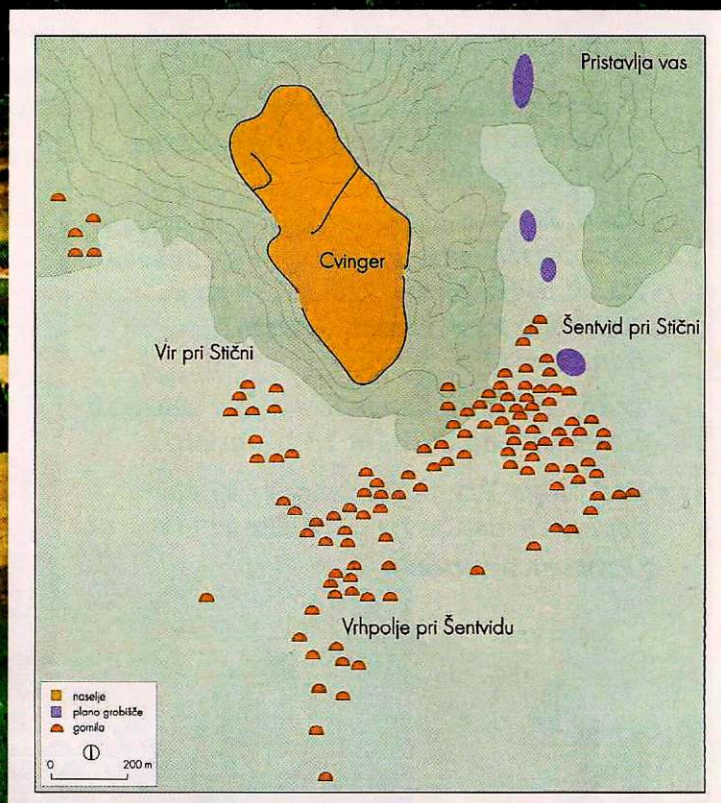
Po drugi svetovni vojni je Narodni muzej pod vodstvom Jožeta Kastelica izkopal dve gomili, prvo s 183 in drugo z 31 grobovi. Pravo pionirsko delo pa je bilo izkopavanje naselja od leta 1967 do 1974, ki je bilo sploh prvo izkopavanje kakega halštatskega naselja

pri nas. Raziskali so predvsem obzidje, manj pa samo notranjost. Delo je vodil Stane Gabrovec, z Narodnim muzejem pa so sodelovali tudi znani strokovnjaki z Inštituta za prazgodovino v Marburgu in ameriške Smithsonian Institution iz Washingtona.

Raziskave obzidja Cvinger, ki so ga odkrili zelo zgodaj, velja za naše najboljše raziskano železodobno gradišče. Delavci Narodnega muzeja v Ljubljani so na njegovih obzidjih opravili obsežne raziskave, ki so naselbinsko kulturo taktatnega časa pokazale v povsem novi luči. Naselje je bilo obzidano z močnim obzidjem, ki so ga zgradili v drugi polovici 8. stoletja pred Kr. na dotlej neposeljenem zemljišču. Šlo je za načrtno poselitev, ki je bila opravljena v enem zamahu, kar je še za današnje čase velik

zalogaj. Zavedati se moramo, da so za obzidje porabili velikansko količino lomljenega kamenja – za več kot 1.500 vagonov. Količina je presenetljiva, vendar je izračunana iz realnih podatkov. Zid je bil povprečno debel 2,2 metra in vsaj toliko visok, dolg pa kar 2,3 kilometra. Za zunanje in notranje lice so uporabili večje kamne, med njimi tudi več kot stot težke neobdelane bloke. Vmesni prostor so zapolnili z manjšimi lomljenci, za vezavo pa so uporabili ilovico, saj malte še niso poznali.

Obzidje naselbine Konec 7. stoletja pr. Kr. je spodnji del naselja prizadel velik požar in uničil stavbe na njegovem robu. Pogorišče se je vlečlo čez podrobnost obzidje, iz česar ▶

Naselje Cvinger pri Stični in gomile pod njim (Iz knjige *Zakladi tisočletij*)

Njive in travniki na platoju nekdanje naselbine

► je mogoče sklepati, da ta del po propadu prvega zidu krajši čas ni bil utrjen. Že na začetku 6. stoletja so obzidje v celoti obnovili. Drugi zid je bil močnejši in še skrbneje zgrajen kot prvi. Širok je bil med 3 in 3,5 metra. Njegovo trdnost so izboljšali z leseno konstrukcijo, in sicer tako, da so vanj z zunanje in notranje strani v razdaljah po nekaj metrov vgradili navpične stojke in jih povezali z vodoravnimi bruni. Da zid ne bi zdrnil po pobočju, so ga z zunanje strani utrdili še z zemljenim nasipom.

Proti koncu 5. stoletja pr. Kr. so obzidje obnovili še tretjič. Od tega zidu so se ohranili le skromni ostanki, saj so v preteklosti njegovo kamenje na veliko odvažali okoliški kmetje za svoje potrebe. Po pripovedki, ki jo je zapisal Josip Jurčič, so celo bližnji stiški samostan zgradili iz kamenja »ajdovskega mesta«. Izkopavanja tako niso dala veliko podatkov o tem, kako je bil tretji zid zgrajen, zanesljivo pa vemo, da je bil na njegovi zunanji strani nasip iz zemlje.

Po propadu tretjega zidu Cvinger dalj časa ni bil utrjen. Šele

v 1. st. pr. Kr., torej po več kot dvesto letih, so naselje še četrtič zavarovali z obzidjem. Tudi od četrtega zidu se je ohranilo le nekaj kamnov, njegov obstoj pa dokazuje predvsem kamnit tlak na pobočju, ki je preprečeval zdrse zemljenih nasutij. Domneva nekaterih raziskovalcev, da je bilo kamenje na pobočju hkrati tudi ovira za sovražno konjenico, doslej še ni bila dokazana.

V 1. st. pr. Kr. sta bila zgrajena tudi dva prečna zidova in eden od njiju je naselje delil na dve polovici.

Z Rimljani zaton Za vse te gradbene posege je mogoče najti tudi zgodovinsko razlago. Prvo obzidje je so zgradili v drugi polovici 8. stol. pred Kr. Ker je bilo gradišče postavljeno na novo, je bila to pomembna sprememba dotedanje naselbinske podobe stiške okolice. Graditev drugega zidu v 6. stol. pred Kr. si je mogoče razložiti kot odgovor takratnega prebivalstva na vdore Skitov, ki so prišli v Pannonsko kotlino. Skiti naših krajev sicer niso poselili, so pa s svojimi vpadi resno ogrožali prebivalstvo. S premiki in nevarnostmi, ki so pretile od zunaj, je povezana tudi postavitev preostalih dveh zidov. Tretjega so očitno postavili zato, da bi se obvarovali Kelto, katerih pritisk je bilo v 4. stol. pred Kr. že čutiti na obrobju jugovzhodnih Alp. Z njihovim prihodom okoli leta 300 pred Kr. se je najverjetneje končala cvetoča doba naselja, ki je bilo nato vse 3. in 2. stol. pr. Kr. brez obzidja. Znova so ga utrdili šele v 1. stol. pr. Kr. Četrti zid je bil torej zgrajen zaradi bližajoče se nevarnosti ob širjenju Rima, ki je svojo osvajalno politiko vse bolj usmerjal tudi proti vzhodu. Prazgodovinske skupnosti, ki so živele v zaledju Jadrana, v tem spopadu niso mogle upati na zmago. Kmalu po njihovem porazu in rimski zasedbi naših krajev v letih 35–33 pr. Kr. je življenje na Cvingerju za vedno zamrlo.

Knjiga Stična II/1 Do tod smo o prazgodovinskem naselju pri Viru pri Stični povzemali iz knjige *Zakladi stoletij*, ki jo je leta 1999 izdala založba Modrijan. V njej so prebivalci tega znamenitega arheološkega najdišča imenovani samo s pojmom »prazgodovinske skupnosti«. Knjiga pač temelji na

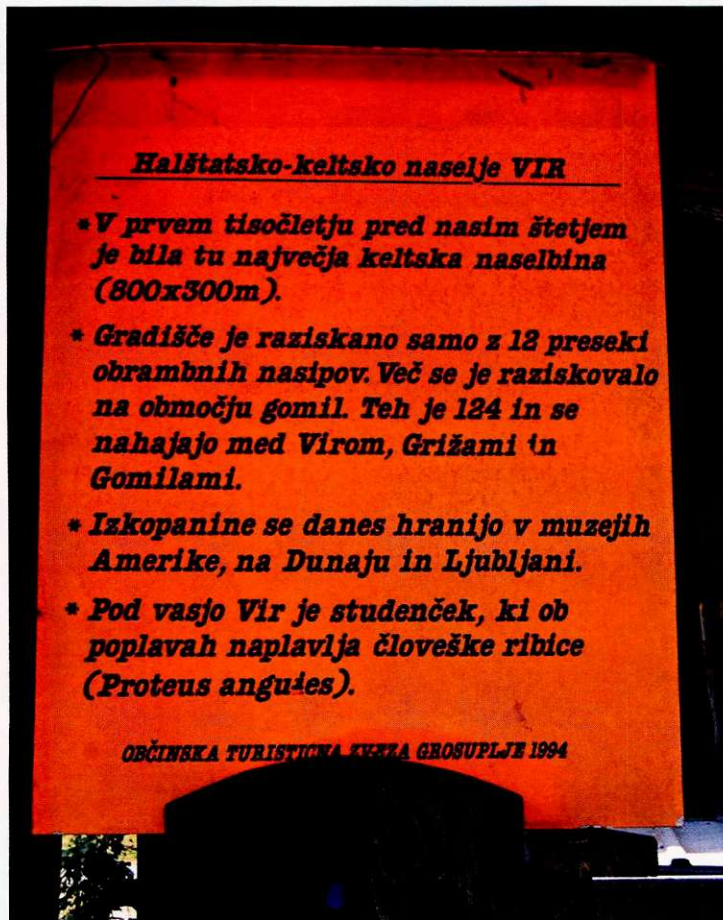
arheoloških odkritjih, arheologi pa so znani kot zelo previdni interpreti gradiva, ki ga izkopljejo, oziroma razlagalci zgodovine. Svoja spoznanja gradijo na izkopanem gradivu, saj pisnih virov iz obdobja prazgodovine ni.

Zdaj je izšla knjiga *Stična II/1*, ki je izrazito znanstvena, v zbirki *Katalogi in monografije* (urednik je dr. Peter Turk) jo je pod zaporedno številko 37 izdal Narodni muzej Slovenije. Knjiga je katalog, saj je v njem prikazano izkopano gradivo iz gomil, ki so raztresene po širšem območju na južni in vzhodni strani gradišča. Prebivalci naselbine so svoje umrle pokopavali v družinsko-rodovne gomile. Vseh so našli 125. Krste so polagali v krogu okrog središča, kjer je bil pokopan starešina, sredina pa je lahko bila tudi prazna. Taka gomila je imela več desetov grobov, lahko tudi več kot sto. Mrtve so vanjo polagali več generacij, lahko tudi več stoletij.

Grobni pridatki Mrtve so pokopavali v noši glede na njihov socialni položaj, kar so odražali tudi pridatki, lahko pa tudi njihov statusni znak. Ponavadi prav grobovi s predmeti, ki so bili priloženi pokojnikom, dajo največ podatkov o življenju in kulturi starodobnih prebivalcev. Grobni pridatki iz Stične dobro ponačarjajo vse značilnosti dolenske halštatske kulture, med njimi so arheologi našli tudi najdragocenejše predmete: dva oklepa, situle, med katerimi ima ena pokrov ornamentiran v situlskem stilu, bronasto skodelico s palmetnim okrasom, čelade, trakoimerijsko in skitsko konjsko opremo in orožje, zlat diadem in uvoženo italjsko keramiko.

Kot pove podnaslov knjige, *Gomile starejše železne dobe*, so v njej objavljeni predmeti iz gomil oziroma grobov, v katere so prebivalci utrjenega naselja pri Stični pokopavali svoje umrle. V tej knjigi podatkov o samem naselju ni, saj je bilo to v preteklosti le deloma raziskano, pa še to le del obzidja. Sama notranost naselja čaka nove generacije arheologov.

Financiranje temeljnih objav Knjiga *Stična II/1* je bila tudi izjemen založniški podvig, saj ob-

Informativna tabla pri turistični kmetiji Grofija

Domačija Grof stoji na mestu nekdanjega halštatskega naselja

Rob nekdanje naselbine s teniškim igriščem

sega 490 strani velikega formata (335 x 246 mm) in štiri dodatne načrte. Za ustanovo, kot je Narodni muzej Slovenije, je to veliko finančno breme. Tega bi se morala zavedati tudi ustrezna ministrstva, ki skrbijo za znanost in kulturo. Tu ne mislim toliko na stroške izdaje takšne knjige, ki pomeni končni rezultat arheoloških izkopavanj in pripomoček pri nadaljnjih raziskavah tako doma kot v tujini, ampak bolj na to, da bi moralo biti stroki omogočeno, da knjige s temeljnimi objavami njenega dela izhajajo pogosteje, saj se veliko gradiva iz preteklosti skriva v depojih muzeja in je še neobjavljenega, kar je skoraj tako, kot da ne bi obstajalo. Precej takšnega gradiva je še iz začetka 20. stoletja. Država oziroma pristojna ministrstva bi morala torej najti pot, da bodo tovrstne objave hitreje, predvsem pa za znanstvene ustanove lažje, ne pa da je izdaja takšne knjige, kot je *Stična II/1*, celo za osrednjo slovensko znanstveno ustanovo za starejšo slovensko zgodovino finančni zalogaj, ki si ga zelo težko privoščijo.

Zamuda pri objavah Knjiga *Stična II/1* je izšla šestdeset let po začetku in štirideset let po koncu izkopavanj v Stični. To je velika zamuda, saj najdeno gradivo v vsem tem času ni bilo dostopno (razen v depojih muzeja) znanstvenikom doma in v tujini ter študentom. Stanje ni bilo prijetno ne za tiste, ki so predmete izkopali, ne za muzejsko ustanovo, ki jih je hranila v skladiščih. Že ob prvem zvezku *Stična I*, ki je izšel leta 1994, se je pisalo o veliki zamudi objave gradiva. Pripravljena so že besedila za tretji zvezek,

v katerem bodo izkopavanja in najdbe ovrednotene in interpretirane, a tudi njegov izid je odvisen od denarja, ki ga muzej nima.

Virsko mesto Josip Jurčič je nekdanjo halštatsko naselbino imenoval po ljudskem izročilu Virsko mesto. Danes na samem območju naselja stoji več stavb, med njimi kmetija, ki ji rečejo Grofija. Lastniki ozemlja, kjer je bilo naselje in kjer so gomile pod njim, so okoliški kmetje. Njihove njive in travniki ležijo nad samimi arheološkimi najdišči. Gomile so izravnali, pri čemer so se predmeti neusmiljeno uničevali. Zato med stroko in lastniki zemljišč odnosi niso bili najboljši. Ker je kmetija Grofija, ki leži na tleh samega železnodobnega naselja, turistična, so v ta namen na robu naselbinskega platoja, na delu nekdanjega obzidja, napravili tudi teniško igrišče.

Knjiga »težkokategornica« Še nekaj. Besedilo v knjigi je v celoti prevedeno v nemščino in teče v stolpcu, ki je vzporeden s slovenskim. To je iz knjige naredilo pravo težkokategornico, neprijetno za uporabnika, poleg tega je tudi pošiljanje knjige s takšnim obsegom težko in drago. To, da arheološka stroka želi rezultate izkopavanj in svoja dognanja posredovati kolegom v tujini, je seveda neizbežno, vendar bi se lahko pri današnjih tehnologijah uredilo na drugačen način. V Sloveniji so danes že nekatere stroke, ki svoje znanstvene knjige objavljajo izključno v tujem jeziku. To je za razvoj stroke zelo slabo. Problem slovenske znanosti je danes rešljiv z možnostmi, ki jih ponuja medmrežje. Nerazumljivo je, da

razni inštituti in muzeji raje »po starem« izdajajo dvojezične knjige ali celo samo v tujem jeziku, kot da bi jih izdajali samo v slovenščini, besedila pa bi prevajali in jih dajali na medmrežje, da bi imel dostop do njih vsak znanstvenik ali zainteresirani kjer koli po svetu. Če bi bilo tako, potem monografija *Stična II/1* ne bi bil tako »grd špeh«. Kdo se bo torej lotil te žgoče problematike? Gotovo se ga bodo morali lotiti na kakšnem ministrstvu, saj imajo znanstvene ustanove in založbe tu premalo znanja in virov.

Cvetoči dolenski halštat Naj za konec dodamo še nekaj, da ne bi s pisanjem samo o Stični kot največjem halštatskem naselju na Dolenskem naredili krivice drugemu halštatskemu središču, ki je v zadnjih letih veliko bolj znano, to je Novo mesto. Na Kapitelski njivi že vrsto let izkopavajo podobne družinsko-rodovne gomile, v njih pa odkrivajo kot so jih odkrili v Stični. Termin cvetoči dolenski halštat torej ni prazna beseda, ampak nadvse ustrezen pojem. **D**

**Spočijte telo,
obnovite duha,
naberite si
novih moči za
naporno jesen.**

**Želimo vam
čudovite
počitnice!**

RADIO OGNIŠČE

José Maria Escriva de Balaguer, ustanovitelj Opusa dei

Ustanovitelj Opusa dei

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Ustanovitelj Opusa dei José Maria Escriva de Balaguer je ob svoji smrti vodil organizacijo, ki je imela tedaj že šestdeset tisoč članov osemdesetih različnih narodnosti. Za svoje zasluge je bil neverjetno hitro razglašen za svetnika.

Pred sto petimi leti se je rodil José Maria Escriva de Balaguer, ustanovitelj katoliškega Opusa dei, enega najmanj znanih, a najbolj razvpitih društev v sestavu Rimskokatoliške cerkve. Ustanovitelj organizacije se je rodil devetega januarja 1902 v Barbastru, majhnem mestecu v španski Aragoniji. Tedaj še ni nosil priimka »de Balaguer«, saj je bila družina bolj skromnega rodu, dodal ga je kasneje na podlagi dejstva, da njegova družina izhaja iz stranske veje že davno izumrle male posestniške družine.

Njegov oče je bil po poklicu majhen trgovec, se pravi, da je družina izhajala iz malega meščanstva. Mati pa je bila, kot je bilo tedaj običajno, gospodinja.

Posvečala se je domačim opravilom, skrbi za otroke (v zakonu se ji je poleg Joséja Marie rodilo še pet otrok) in seveda cerkvi. Fanta so krstili v lokalni cerkvi, kar je kasnejši ustanovitelj društva v svojih spisih imenoval »najpomembnejši dogodek mojega življenja«. Cerkev je bila kasneje med državljansko vojno porušena, marmorna plošča oltarja pa razbita. Po vojni, ko je Balaguer v Rimu odprl centralno hišo Opusa dei, je ostanke te plošče dal prenesti v Rim in iz nje so naredili del oltarja v tamkajšnji kapeli.

Zaradi bolezni prvo romanje

V starosti dveh let je Balaguer hudo zbolel tako kot mnogo otrok v tistih časih. Država je bila

socialno povsem na psu. Ni si še opomogla od vojne z Združenimi državami Amerike, ki ji je odnesla še zadnje ostanke njenega nekoč mogočnega čezmorskega imperija. Gospodarstvo je bilo šibko, industrija skromna, kmetijstvo zaostalo. Ni bilo zdravnikov, infrastruktura pa na srednjeveški stopnji. Pogoste so bile bolezni, občasno so prehajale v prave epidemije, zdravnikov ni bilo zadosti, še posebej na podeželju ne, sicer pa si jih tako ali tako večina prebivalstva niti ni mogla privoščiti. Balaguerjeva bolezen

se je čedalje bolj slabšala, in ko so končno poklicali zdravnika, je ta lahko le nemočno razširil roke. Naravnost je povedal staršem, da njegovo znanje bolezni ne bo pre-

V zahvalo za otrokovo ozdravitev je Balaguerjeva mati z njim romala v svetišče v Torreciudadu.

imel z njim sicer druge načrte, a mu ni branil.

V semenišču v Zaragosi je bil José med najbolj resnimi in predanimi študenti. V tem je šel celo tako daleč, da se je v želji, da ga ne bi motile posvetne skušnjave, samokaznoval. V svoji celici se je bičal, uporabljal pa je tudi cilis, kovinski pas, ki se namesti okoli stegna in ima na notranji strani bodice, kar je seveda zelo boleče.

Želja po študiju Ob teologiji se je posvetil še študiju prava. Teološke študije je sklenil leta 1924 in bil nekaj mesecev kasneje posvečen v duhovnika.

Svoje prvo službeno mesto je dobil na podeželju, kakšnih trideset kilometrov iz Zaragose, kjer je v majhnem kraju nadomeščal bolnega župnika. A vendar so ga bolj skrbeli njegovi študiji. Predstojnike je zaprosil, da bi mu dovolili vrnitev v Zaragoso, da dokonča pravne študije. Potem ko je študij uspešno končal, je zaprosil za premestitev v Madrid, saj je želel na tamkajšnji univerzi nadaljevati študij, ki naj bi ga kronal z doktoratom iz civilnega prava. Tudi tej prošnji so njegovi predstojniki ugodili in Balanguer se je odpravil v prestolnico.

Pri študiju se je srečal z dobrodelnim društvom madridskih žensk. To je bila sestrška katoliška organizacija, ki je dajala hrano, obleko, zdravila in seveda tudi duhovno oskrbo kakšnim pet tisoč revežem. Organizacija je imela visoke podpornike, ki so segali tja do kraljevskega prestola. Balanguer je postal njihov kaplan.

Nastane Opus dei Kmalu mu je padla na pamet ideja, da bi ustanovil novo društvo. Najprej si je dal več tednov opravka z izdelavo društvenega statuta. Zamislil si je društvo, v katerem bodo zbrani katoličani, ki bi lahko živeli veri, cerkvi in čistosti predano življenje, pri tem pa naj ne bi opustili posvetnega življenja.

Opus dei je bil rojen oktobra 1928 v Madridu. Seveda je moral Balanguer zaprositi svoje predstojnike, ali lahko ustanovi takšen krožek. Predstojniki so mu to radi odobrili in kmalu je ustanovitelj najel dve skromni sobici. Pridružil se mu je

Balanguer se je šolal za duhovnika v Zaragosi.

več katoliških mladeničev, ki so sklenili, da bodo živeli čisto in kar se da asketsko življenje. Stanovali so skupaj, čez dan so se posvečali vsak svojemu poklicu, zaslužek pa so dajali skupaj. Iz tega so si kupovali hrano in jo delili na enake dele, iz skupnega denarja so plačevali tudi najemnino. Ustanovitelj jih je seveda spodbujal, naj privabijo čim več novih članov, in počasi so se pristopi vrstili. Leta 1930 se je odločil, da bi bilo treba moški dodati še žensko sekcijo društva.

skupaj s kolegi znašel v republikanskem delu države, a zaradi varnosti so se morali skrivati. Čez čas jim je uspelo nabrati nekaj denarja, preoblečeni in z lažnimi papirji so se napotili proti francoski meji. Tam so podkupili vodnika, da jih je skrivaj prepeljal čez mejo. Iz Francije so nato leta 1937 na drugem koncu meje prešli na stran, ki so jo nadzorovali nacionalisti. Balanguer je iz vsega srca podpiral nacionalno stran, ki je bila veri in Cerkvi globoko naklonjena. Več njegovih kolegov je odšlo na fronto, sem ▶

Ustanovitelju Opusa dei je za njegove zasluge general Franco podelil naslov markiza.

Potem pa se je njegovo delo nenadoma ustavilo. Leta 1931 je kraljevina padla in nove republikanske oblasti so sprožile precej ostro proticerkveno kampanjo. Za pridobivanje novih članov ni bil najboljši čas, Cerkev je doživljala hud osip. Tik pred izbruhom državljanske vojne v Španiji so bila nasprotja že tako ostra, da so s strani najbolj zagrizenih republikancev cerkve pa tudi posamezni duhovniki in celo verniki doživljali tudi fizične napade.

Naklonjen nacionalistom Potem ko je izbruhnila vojna, so v republikanskem delu države veliko cerkva dobesedno razstrelili ali požgali, pobitih je bilo veliko duhovnikov in nun. José Maria se je

magalo. Joséjeva mati se je tedaj zatekla k zadnjemu sredstvu, k priprošnji Devici Mariji z obljubo, da bo v primeru sinove ozdravitve romala v eno od številnih cerkva, posvečenih Materi božji, k Naši gospe v Torreciadadu.

Priprošnja je naredila čudež in še najbolj je bil presenečen zdravnik, kajti fantič je ozdravel. Nekaj dni kasneje so skupaj z očetom odpotovali in po večdnevem romanju izpolnili zaobljubo. Žal pa takšna priprošnja ni pomagala trem Joséjevim sestram, kajti vsem trem je bolezen upihnila življenje že v njihovih otroških letih.

Kmalu je družino zadela nova nesreča. Oče Escriva je odkril, da ga njegov partner goljufa. Skrivoma je prelivljal denar iz podjetja in tako je trgovina propadla. To je bil hud udarec očetovemu ponosu. Moral je vzeti službo nameščenca v neki trgovini, in to več kot dvesto kilometrov od doma. Iz dokaj dobrodušnega moža se je spremenil v zagrenjenca.

Ko je bil José Maria star šestnajst let, je seznanil starše z odločitvijo, da se je sklenil zaobljubiti duhovniškemu poklicu. Oče je

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

V dobrih odnosih s Francom

Glavni sedež za nekatere skrivnostnega Opusa dei v Rimu

▶ pa je poskušal pomagati kot vojni kurat. V tistem času je spoznal Franca pa več drugih falangističnih voditeljev, ki so kasneje zasedali najvišje položaje. Te zveze so se kasneje izkazale za nadvse koristne za obe strani.

Po za nacionaliste zmagoviti vojni se je Balanguer vrnil v Madrid, kjer je končno lahko sklenil svoje študije. Z zmago nacionalistov so bile vse protiklerikalne manifestacije seveda odpravljene in za širjenje Opusa dei ni bilo nobenih zadržkov. Leta 1943 je vodja društva sklenil, da bo moški in ženski sekciji dodal še posebno duhovniško sekcijo, ki bo skrbelo za duhovne potrebe članov društva.

Po koncu druge svetovne vojne je Balanguer sklenil, da se bo sedež društva preselil k izviru moči, se pravi v Rim. Tudi tam so imeli že napeljanih nekaj zvez, in čeprav zahodni zavezniki, ki so ravno zmagali v drugi svetovni vojni, niso prav radi gledali tistih, ki

so prihajali iz še vedno fašistične Francove Španije, so Balanguer in njegovi dobili vsa potrebna dovoljenja ter se leta 1946 preselili v Rim in tam odprli sedež društva. Statut in namen društva ter načrte za njegovo prihodnost je Balanguer podal tudi v spomenici, ki je priromala vse do papeža, skupaj s prošnjo, da bi papež kot najvišja avtoriteta Katoliške cerkve podprl društvo in mu omogočil mednarodno delovanje. Na odobritev je bilo treba, kot je to v navadi v Katoliški cerkvi, ki navadno ne hiti, čakati vse do leta 1950. Papež je delovanje in cilje društva podprl in tako so bila na mah odprta vse vrata. Članstvo se je začelo naglo množiti, družba pa pridobivati vpliv in ugled.

Vpliv društva raste Seveda pa si je hkrati pridobilo tudi nasprotnike, celo v cerkvenih vrstah. Nekateri so se zbal, da bodo zaradi Opusa dei sami izgubili del vpliva. Omenjali so, da je društvo

Balanguerja so sedemnajst let po smrti že razglasili za svetnika.

preskrivnostno, in namigovali, da je sumljivo podobno prostozidarjem, kar je bila huda obtožba, kajti tedaj je bila pripadnost Cerkvi in prostozidarstvu nezdržljiva.

Levičarske stranke so obtoževalo društvo, da je trojanski konj, da gre za organizacijo, ki poskuša iz Španije prenesti svežo kri po vojni hudo zdelanemu italijanskemu fašizmu. Celo več, Opus dei naj bi pripravljali križarsko vojno proti komunizmu, deloval kot agentura v državah vzhodnega bloka in poskušal z denarjem podpreti vstaje in državljanske vojne katoliških državljanov proti komunističnim oblastem. Prav tako so Balanguerja obtoževali, da s svojim vplivom podpira vojaške hunte po Južni Ameriki, kjer je bil Opus dei zelo dejaven, v enaki meri pa daje zaslombo falangističnemu gibanju generala Franca. Opirali so se na to, da je bil Balanguer za svoje zasluge za falangiste odlikovan z nekaj visokimi španskimi državnimi odlikovanji, recimo z velikim kri-

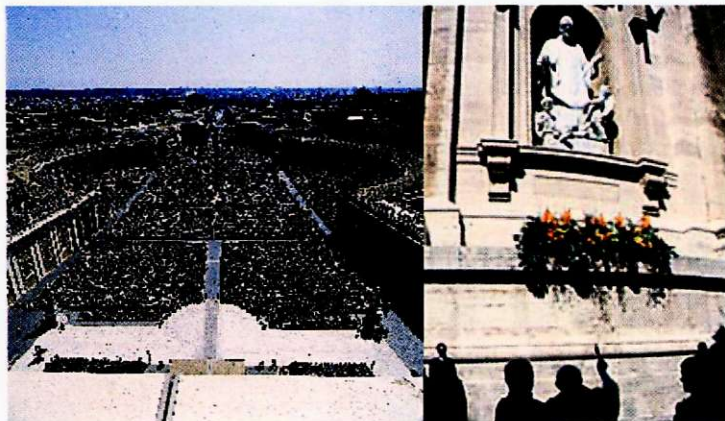
žem Izabele Katoliške, Velikim križem Karla III. in podobnimi. Njegov rojstni Barbastro ga je počastil s častno zlato medaljo mesta, njegova alma mater, Univerza v Zaragosi, pa s častnim doktoratom. Poleg tega je Franco, ki si je kot regent obdržal kraljevsko pravico podeljevanja plemiških nazivov, Balanguerja imenoval za dednega markiza de Peralta. José Maria je ta dedni naslov kasneje prepustil bratu, da bi nato prešel na bratove potomce.

V petdesetih in šestdesetih je José Maria večino svojega časa posvetil širjenju svojega društva in s tem povezanju potovanjem. Obiskal je celo vrsto držav na vseh celinah in ob njegovi smrti je društvo štelo približno šestdeset tisoč članov, ki so bili pripadniki kar osemdesetih različnih narodnosti. Zavzeto je delal tudi pri izpeljavi drugega vatikanskega koncila med letoma 1962 in 1965, ko je bil zelo vpliven svetovalec več kardinalov.

Razglašen za svetnika Vendar je vse to delo izpilo velik del njegovih moči, svoje pa so naredila tudi leta. Ustanovitelj Opusa dei je zaradi boleznih moral svoje delo vse bolj prepuščati naslednikom in končno je 26. junija 1975 na glavnem sedežu društva v Rimu umrl.

Pet let po njegovi smrti so bili vloženi dokumenti, s katerimi naj bi dokazali, da je vreden razglasitve za svetnika. To je precej dolgotrajen postopek, ki se lahko zavleče desetletja, celo stoletja, kajti vse vloge se natančno pregledajo, navadno zahtevajo tudi dopolnitve in priče svetniškosti. Pri Balanguerju je šlo zelo hitro, saj je bil papež društvu iskreno naklonjen. Že leta 1992 je Janez Pavel II. Balanguerja razglasil za blaženega. Preteči je moralo še deset let, da je bilo po vseh pravilih sklenjeno vse delo okoli beatifikacije. Leta 2002 je bil José Maria Escriva de Balanguer tudi uradno razglašen za svetnika Rimskokatoliške cerkve.

Leta 2005 pa so ustanovitelja Opusa dei še dodatno počastili. V vdolbino na baziliki sv. Petra v Rimu, najpomembnejši katoliški cerkvi, so namestili Balanguerjev marmorni kip. Namestitev in blagoslov kipa je osebno vodil papež Benedikt XVI. **D**

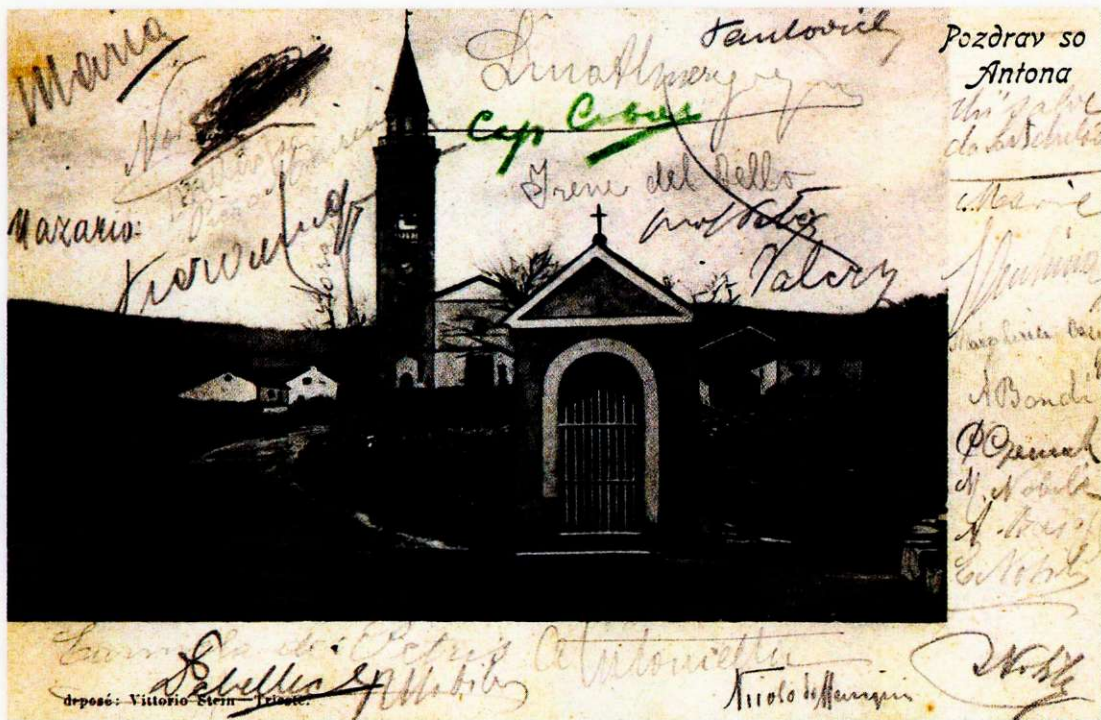
Beatifikacija Balaungerja leta 2002 in papežev blagoslov njegovega kipa na cerkvi sv. Petra v Rimu 2005

Narečni govor Istre

V. M.

Znanstvenoraziskovalno središče Koper in Zgodovinsko društvo za južno Primorsko sta izdala drugi zvezek Slovenskega dialektološkega leksikalnega atlasa Slovenske Istre. Avtorja sta Rada Cossutta in Franco Crevatin.

Sv. Anton z začetka 20. stoletja

Zamisel o slovenskem lingvističnem atlasu, ki ga je že Fran Ramovš imel za nujno potreben pripomoček pri študiju narečij in jezika, sega v leto 1934, ko je zanj izdelal tudi načrt. Po njegovi smrti je Tine Logar poskušal izpeljati njegov velikopotezni projekt, tako da je za zbiranje gradiva SLA prekolesaril vso Slovenijo, a žal izida svojega atlasa ni doživel.

Najprej Tržaška Pred dvajsetimi leti je s Francom Crevatinom, pobudnikom načrta, začrtal projekt raziskovanja najprej slovenskih kraških govorov, nato pa govorov Slovenske Istre, kompleksnega in do tedaj z dialektološkega vidika nekoliko zanemarjenega območja. Konkretno uresničitev te pobude je pod lastnim mentorstvom in mentorstvom Franca Crevatina poveril učenki Radi Cossutta. Tako je leta 1987 na-

stal SDLA-Ts (*Slovenski dialektološki leksikalni atlas Tržaške pokrajine*), zdaj pa SDLA-SI (*Slovenski dialektološki leksikalni atlas Slovenske Istre*).

Govor Istre Pri izvedbi dela se je sestavljavka oprla na tradicionalno vprašalnico furlanskega atlasa ASLEF, ker se pričujoče delo namenoma navezuje na SDLA-Ts, ki je bil izveden s pomočjo iste vprašalnice. Mreža 21 raziskovalnih točk je v primerjavi z mrežo SDLA-Ts neprimerno večja in homogeno pokriva ozemlje Slovenske Istre. Zbiranje gradiva, pri katerem so sodelovale tudi študentke SSLMIT Univerze v Trstu, ki so tedaj pripravljale svoje diplomske naloge, je potekalo po običajnem načinu v skladu z metodo snemanja in temu sledečega fonetičnega zapisovanja zbranih podatkov. Običajna je tudi pisava, in sicer slovenska fonetična tran-

skripcija, ki je splošno v rabi v slovenskih dialektoloških delih.

V obliki kart Novost SDLA-SI v primerjavi z SDLA-Ts je dejstvo, da so v računalniški ob-

delavi atlasa odgovori na vsako posamezno vprašanje vprašalnice kartografirani, kar daje dialektologu nešteto možnosti pri iskanju terminov in njihovih raznolikih glasoslovnih, oblikoslovnih in semantičnih inačic. Karte, ki so izključno leksikalne, so izhodišče za poglobljen študij razslojenosti istrskoslovenskega narečnega gradiva in njegove leksikalne diferenciacije, ki se običajno odraža v razmerju do standardne slovenščine in do sosednjih slovenskih govorov, še pogosteje pa v prevzemanju romanskih in germanskih izposojenk. Danes se atlas predstavlja s prvo knjigo, sledila naj bi ji še druga s priloženo zgoščenko, nastalo zlasti za informatiko Univerze v Trstu. Od tod ključni besedi, ki sintetično ponazarjata delo: tradicija in inovacija.

V drugi knjigi so prikazane besede z naslednjih področij: kmečko orodje, pridelki, delo na polju in v hlevu; vrtnne rastline, drevesa in opravila z njimi; vinogradništvo; poklici in domača opravila; živinoreja in predelava mleka; gozdarstvo in predelava lesa. ■

Lepena

Petra Janša foto: R. Janša, STO/B. Kladnik, J. Skok

Ozka dolina Lepena, dolga pet kilometrov, ki jo obdajajo vrhovi Črni vrh, Kaluder, Lemež, Lipnik, Hudi vrh ter severni rob Golobarja, velja za **najlepši primer ledeniške doline** poleg Bavšice in Zapodna. Je odlično planinsko izhodišče, sama dolina pa je idealna za krajše sprehode. Dostop do te prelepe doline, ki jo je vrezala reka Lepenca in po kateri vodi pot iz Trente proti Krnskemu jezeru, je po lepi asfaltni poti od odcepa glavne ceste Bovec–Kranjska Gora.

Potok Lepenca Potok Lepenca izvira kot tolmun, ki je velik dober kvadratni meter in takoj ponikne pod grušč. Dostopen je s plezalno opremo. Ko se soteska spremeni v strm žleb, pride Lepenca spet na dan in v slapovih nadaljuje svojo pot. Dostop do spodnjih korit je s ceste Bovec–Trenta. Pri Podklancu zavijemo na desno v dolino Lepeno. Po dveh kilometrih ozke asfaltna ceste pridemo do table Triglavski narodni park. Takoj za njo naredi cesta ovinek v obliki črke S, na vrhu katerega je komaj opazen odcep na s travo zaraslo cesto. Po petih minutah hoje pridemo do viseče brvi čez potok. Pred brvjo zavijemo na levo in že po nekaj metrih poti ob desnem bregu pridemo do skoraj 5 m visokega slapa. Čeprav se ne more ponašati z višino, je videti prav mogočen, ko ujet med skalna zidova pada v plitev tolmun. Če želimo priti nad slap, se moramo povzpeti na desni breg do ruševin stare žage. Od tod je dostop do korit zaradi močno zaraščene poti otežen. Tik pod žago je zanimiv 4 m visok in 5 m širok šum. Lepenca teče v njem pod kotom 45°. Naprej je struga dokaj položna in polna zanimivih šumov, vendar zaradi brezpotja in zaraščeni pomeni pravo avanturo.

Potresno območje Eden najmočnejših potresov 20. stoletja z žariščem na ozemlju Slovenije je bil **12. aprila 1998** v zgornjem Posočju. Njegova magnituda je bila 5,6, največji učinki pa so dosegli med 7. in 8. stopnjo po EMS. **Žarišče potresa je nastalo med dolino Lepene in Krnskimi pogorjem**, v globini okoli 8 km. Potres je poleg velike gmotne škode na objektih na Bovškem, Kobariškem in Tolminskem povzročil tudi precejšnje spremembe v naravi, saj so nastali številni skalnati podori, ki so ponekod popolnoma uničili planinske poti. Padajoče skale in kamenje je ponekod poškodovalo ali celo uničilo nekatere pomnike iz prve svetovne vojne.

Potres so čutili prebivalci celotne Slovenije in prebivalci nekaterih predelov devetih sosednjih držav: Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Madžarske, Avstrije, Švice, Italije, Slovaške, Češke in Nemčije. V prvih 20 urah po glavnemu sunku je bilo več kot 400 popotresnih sunkov, v naslednjih mesecih pa več kot 9.000.

V potresu je bilo poškodovanih več kot 4.000 objektov, na srečo pa ni zahteval smrtnih žrtev.

Za prijeten oddih ali pohodništvo Na začetku Lepene je **hotelsko naselje Pristava Lepena**, idilična vasica, zgrajena v starem trentarskem slogu. Združuje šarm stare arhitekture in udobje sodobnega življenjskega sloga. Njena posebnost je terensko jahanje na čistokrvnih lipicancih po tihih dolinah ob reki Soči in bližnjih planinah. Uživate lahko v spokojnosti narave ali v bogati izbiri športnih aktivnosti.

Nekoliko naprej v dolini najdemo **Penzion kamp Klin**, ki v restavraciji ponuja tudi značilne lokalne jedi ter namestitev v sobah in kampu ob sotočju reke Soče in Lepence. Prodajajo tudi karte za športni ribolov.

V Lepeni, naprej od kampa Klin, na vzpetini na desnem bregu so mogoče namestitve v zasebnih apartmajih Jožice Pretner in zasebnih sobah Jožeta Hosnerja. Kakih 500 m od odcepa za dolino Lepene ob glavni cesti Bovec–Vršič je **kamp Soča**, postavljen tik nad reko Sočo.

Na koncu doline je **Planinski dom Klementa Juga**, ki ponuja hrano in pijačo ter namestitev v sobah in na skupnih ležiščih.

Pohodniško-planinska pot Krnska jezera Izbirate lahko med daljšo 8-urno ali krajšo 5-urno različico poti. V prvem primeru pustite avtomobil ob vhodu v Lepeno. Ob reki Lepenci začnete rahel vzpon proti Domu Klementa Juga. Pot je **primerna za vroče poletne dni**, saj v glavnem poteka po hladni

Dolina Lepena, po kateri vodi pot iz Trente proti Krnskemu jezeru.

Kolesarjenje Lepena - K8

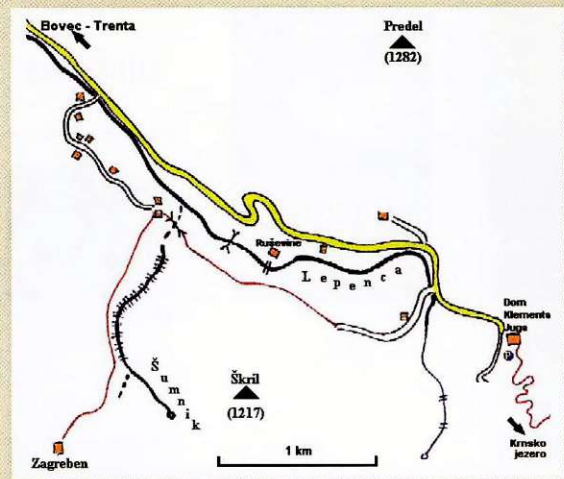
Laže oziroma srednje zahtevno kolesarsko pot ob Soči in Lepenci v dolino Lepeno v dolžini 12,4 km začnemo pri odcepu za Lepeno na cesti Bovec-Trenta. Sledimo asfaltni cesti po desnem bregu reke Soče, ki nas pripelje do kampa Klin. Cesta se tu obrne in nadaljuje v Lepeno. Pred koncem doline zapusti potok Lepenco in se v strmem klancu dvigne do Doma Klementa Juga. Izhodišče ture lahko navežemo na ogled Velikih korit reke Soče, konec poti pri Domu Klementa Juga pa na planinski vzpon do Krnskega jezera. **Tura ima 265 m višinske razlike** oziroma je njena kumulativna višinska razlika 295 m.

Kdo je bil Klement Jug?

Klement Jug (1898-1924) je bil po prvi svetovni vojni eden od predvoditeljev slovenskega alpinizma in alpinist filozof, ki je utemeljil t. i. samohodništvo. V kratkem času je postal eden vodilnih alpinistov in je v slovenskih Alpah preplezal ogromno prvenstvenih smeri. O svojih vzponih je pisal tudi v Planinskem vestniku ter tako poskušal navdušiti mladino za gornišstvo.

Poleg alpinizma ga je navduševala filozofija in mnogi ga imajo za enega naših najvidnejših »ničejancev«, čeprav za njim ni ostalo veliko pisanih filozofskih del. Z enajstimi leti se je vpisal na gimnazijo, leta 1923 pa je že doktoriral iz filozofije in postal prvi asistent dr. Franceta Vebra na oddelku za filozofijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Za Klementa Juga velja, da je večino svojih filozofskih nazorov udejanjil v svojem življenju, predvsem prek alpinističnih vzponov. Njegova glavna filozofska postulata sta volja in etika, s katerima se je lotil alpinizma in v slabih treh letih opravil do tedaj nepredstavljive vzpone. V njegovem času so ga zaradi pogosto radikalne alpinistične miselnosti imeli za samomorilca. Tudi njegov padec in smrt v Triglavski severni steni je še danes pogosta tema razprav, saj mnogi menijo, da je Klement zaradi neuslišane ljubezni takrat storil samomor.

Velja torej za enega največjih slovenskih alpinistov. Po njem se danes imenuje planinski dom v Lepeni. O njegovem življenju govori med drugim Jančarjeva drama Klementov padec. **D**

Skica reke Lepence

gozdni svežini, deloma po stari italijanski mulatieri, ozki vojaški gorski cesti, namenjeni transportu z mulami. Na višini 1300 m boste med počitkom uživali v gorskem pejsažu s stoletnimi smrekami. Čez dvajset minut zagledate **Krnsko jezero z mogočnim Krnom v ozadju**.

Jezero leži na višini 1340 m, je 400 m dolgo in 17 m globoko ter velja za **največje visokogorsko jezero**. Med vojnoma so bile vanj prinesene majhne, a požrešne ribice (pisanci - Phoxinus leavis) kot hrana postrvem, ki so se tu lepo udomačile.

Kopanje v jezeru je prepovedano, saj bi lahko ogrozilo občutljiv vodni ekosistem, zato pa si v Koči pri Krnskem jezeru privoščite eno najboljših jót v Julijcih.

Na planini Duplje, v bližini Koče pri Krnskem jezeru, leži **Dupeljsko jezero**, a je bolj podobno večji mlaki. V sušnem obdobju presahne, ob deževju pa je veliko okoli 80 x 60 m. Krajša različica poti se začne s parkiranjem pri Domu Klementa Juga.

Slovenski alpinist, filozof in pisatelj dr. Klement Jug (1898-1924)

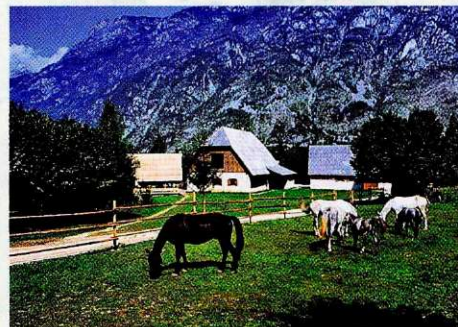
Slovenski odvetnik, politik, publicist, planinec in jezikoslovec dr. Henrik Tuma (1858-1935)

Spodnja korita Lepence

Dom Klementa Juga

Na Pristavi Lepena lahko jahate na lipicancih.

Krnsko jezero velja za največje visokogorsko jezero.

Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija), www.bovec.si

F. M. Dostojevski

Študentska založba

V šestdesetih letih 19. stoletja je F. M. Dostojevski s svojim bratom Mihailom izdajal reviji *Vremja* in *Epoha*, v katerih sta razvijala t. i. počveniško ideologijo. Počveniki so pozivali k združitvi inteligence z ljudstvom. V tem obdobju (1862) je napisal tudi novelo *Nespodobna anekdota*. V njej je satirično uporabil tedanjo družbenopolitično stvarnost, predvsem novopečene liberalce, ki so s svojim razglašanjem nujnosti »humanosti« v medčloveških odnosih predstavljali veliko upanje za narod, kar pa je Dostojevski kmalu razkrinkal kot golo željo po ohranitvi starih privilegijev na račun ljudstva. Novelo je prevedla in obširno spremeno besedo napisala Urša Zabukovec.

Husserl

Založba Nova revija

V zbirki *Phainomena* je izšlo krajše delo filozofa Edmunda Husserla *Izraz in pomen*. Husserl (1859–1939) je z delom *Logične raziskave* leta 1900 utrl pot fenomenologiji. Delo *Izraz in pomen* je bilo predmet številnih filozofskih interpretacij in preinterpretacij. V njem Husserl, opirajoč se na internacionalne analize, znova postavi v ospredje razmerje med mišljenjem in govorom, pri čemer se na eni strani postavlja vprašanje jezikovnosti mišljenega, na drugi pa vprašanje mišljenjskosti jezikovnega.

Tragedija reševalcev

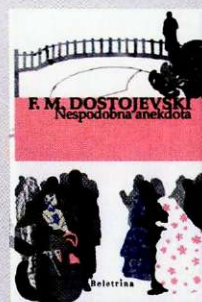
Založba Didakta, Radovljica

10. junija 1997 se je zgodila najhujša nesreča v zgodovini slovenskega gorskega reševanja, ki je pretresla javnost. Med vajo reševanja s helikopterjem na pobočju Turske gore nad Okrešljem se je smrtno ponesrečilo pet odličnih gorskih reševalcev: Mitja Brajnik, Luka Karničar, dr. Jani Kokalj, Rado Markič in Boris Mlekuž. Knjiga zdravnika in gorskega reševalca Iztoka Tomazina *Tragedija v Turski gori* je napisana na podlagi iskrenih in pretresljivih pripovedi ter razmišljanj udeležencev, očividcev in drugih z nesrečo prizadetih ljudi. Med 40 sodelavci knjige so gorski reševalci, zdravniki, člani posadke helikopterja in svojci ponesrečenih. Prikazani so dramatični dogodki pred nesrečo, med njo in po njej. S pomočjo bogatega fotografskega gradiva nas knjiga popelje v svet gorskega reševanja.

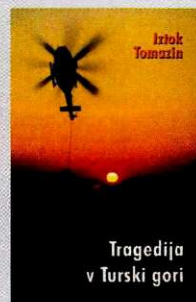
Skrivnost zla

Založba Ognjišče

Delo *Skrivnost zla* se ne posveča dokazovanju obstoja hudega duha, ampak predvsem nje-

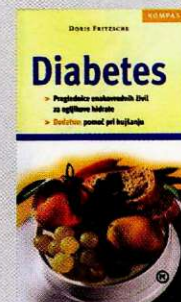
1.

2.

3.

4.

govemu delovanju v svetu, pri čemer poskuša vzdrževati ravnovesje med omalovaževanjem in pretiravanjem. Prikazan je razvoj vloge hudega duha in demonov v svetopisemskih besedilih in nauku Cerkve ter sodobna teološka dognanja. Razloži tudi pojave, kot so obsedenost, eksorcizem in čaščenje hudiča (satanizem). Avtorica Lidija Humar (roj. 1968) je doma s Kala nad Kanalom, po poklicu je medicinska sestra, delo o demonologiji pa je nastalo kot sklepna naloga na teološkopastoralni šoli v škofiji Koper leta 2004.

Konec tretjega rajha

Založba Karantanija

Spomladi 1945 je preživljal Hitlerjev »tisočletni rajh« agonijo. Na zahodu so se prebivalci, vojaki in celo politični funkcionarji stranke pripravljali na vdajo, na vzhodu pa je prebivalstvo množično bežalo pred uničevalno in nasilno Rdečo armado. Hitler je z maloštevilnimi privrženci iz svojega bunkerja v Berlinu izdajal ukaze enotam, ki so razpadale, in čakal na čudež. Zavezniki so bili odločeni, da bodo nacizem popolnoma zatrli. Začeli so lov na funkcionarje režima in pripravljati proces, ki naj bi obsodil in izkoreninil nacistično gibanje. Za mesto procesa so izbrali Nürnberg, nekoč prizorišče največjih nacističnih zmagoslavij. V knjigi *Konec tretjega rajha* Bogdan Sajovic na pregleden način opisuje takratno dogajanje.

Naravoslovne vede

SAZU

Razred za naravoslovne vede na SAZU je izdal tri zvezke zbirke *Razprave* (letnik 47, 2006). Ker smo prvi zvezek že predstavili, je na vrsti drugi: *Cervidna favna iz paleolitskih najdišč Slovenije* (Mojca Fuart Gatnik, Vida Pohar, Boris Bulog), *Ostanki antrakoterija iz egerijskih plasti v Trbovljah*, *Polž rodu Gisortia v spodnjeeocenskih apnencih kamnoloma Griža, JZ Slovenija*, *Kitovo vretence iz srednjemiocenskih – badenijskih plasti med Dolnjo Staro vasjo in Dobruško*

vasjo blizu Škocjana, Morski ježek rodu *Meoma (Spatangoida)* iz badenijskih plasti kamnoloma Lipovica (Vasja Mikuž), *Zgodovina raziskav krških in velikotrnskih plasti* (Igor Rižnar), *Aktivni reverzni prelomi med Ljubljano in Kranjem* (Tomaž Verbič), *Kvartarna geologija Apaške doline* (Tomaž Verbič, Aleksander Horvat). V tretjem zvezku je objavljenih 21 strokovnih prispevkov, vendar so vsi v tujem jeziku, kar je pogubno za razvoj stroke in slovenske strokovne terminologije, zato iz protesta ne bomo navedli nobenega.

Iz zbirke Kompas

Založba Mladinska knjiga

Novo zbirko *Kompas*, nepogrešljivo sopotnico za vse, ki jih mučijo kake težave ali si preprosto želijo živeti bolj zdravo, sestavlja osem žepnih knjižic v prozornih plastičnih ovitkih. Predstavimo prve štiri. Knjižica *Akupresura* opisuje osnove akupresure, naravne metode brez stranskih učinkov, s katero je mogoče omiliti številne vsakdanje tegobe od prehladov do glavobolov. V praktičnem delu je avtor dr. Franz Wagner abecedno navedel najpogostejše težave in ustrezne akupresurne točke. Nazorno ilustrirano. Žepni priročnik *Diabetes* (napisala ga je Doris Fritzsche) govori o sodobni prehrani za diabetike – kako živeti s sladkorno boleznijo in izbrati najprimernejša živila. Obsežne preglednice navajajo vse vrste živil z novimi, ogljikohidratnimi enotami in energijskimi vrednostmi. Kaj so aditivi? Na kaj moramo biti pozorni, ko nakupujemo živila? Kolikšen je dovoljeni vnos aditivov na dan? Odgovore najdemo v knjižici *Števila E*, ki temelji na stališčih strokovnjakov za prehrano (napisali so jo dr. Ibrahim Elmadfa, dr. Eric Muskat, Doris Fritzsche). Zaradi priročnega formata jo lahko vzamemo s seboj, kadar gremo po nakupih. V zadnjem času pogosto slišimo, da moramo omejiti raven škodljivega holesterola, zato nam bo prav prišla knjižica *Holesterol*, ki jo je napisala Edita Pospisil. V njej je seznam tabel z najrazličnejšimi živilni in pri vsakem so opisane količine maščobe, holesterola, balastnih snovi in kalorij.

Zgoščenke Ars Slovenica

V. M.

Edicije Društva slovenskih skladateljev poleg rednih izdaj sestavljajo tudi namenske izdaje notnega gradiva: mladini – v obliki didaktičnih izdaj – in popularnejši glasbi najvidnejših uveljavljenih ustvarjalcev, ki so člani društva.

V zadnjem letu so izdali 40 notnih izdaj in pet zgoščenk domače avtorske glasbe. Čedalje več naslovov je namenjenih edicijam partitur, kar v preteklosti finančno ni bilo mogoče. Največji zalogaj je predstavljala odločitev, da ob stoti obletnici rojstva skladatelja Marjana Kozine izdajo slovenski prvenec, njegovo opero *Ekvinokcij*. Treba je bilo na novo predelati besedilo opere in revidirati notni zapis. Tu jim je bilo v veliko pomoč notno gradivo, ki ga je v preteklosti pripravil Ivo Petrič. Člane že vnaprej vabim na druženje ob izdaji te naše najpomembnejše slovenske opere.

Zvočni svetovi Po lanski bogati beri osmih zgoščenk serije *Ars*

Slovenica se je izdajanje nosilec zvoka vrnilo v število plošč, ki so jih izdajali pred obletnico društva. V sodelovanju s stalnimi sodelavci, to je z glasbenim programom *Radija Slovenija*, jim je uspelo pripraviti pet zgoščenk.

Zgoščenka *Stičišča zvočnih svetov* po videzu sledi prejšnji zgoščenki elektroakustične glasbe. Na njej je šest skladb šestih avtorjev: Bojane Šaljić Podešva, Vita Žuraja, Gregorja Pirša, Petra Šavlija, Mihaela Paša in Bora Turela. Slednji je opravil večino dela in pripravil tudi spremno besedo ter prevod v angleščino.

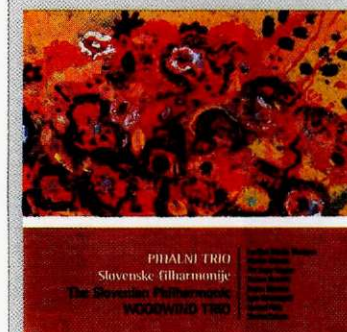
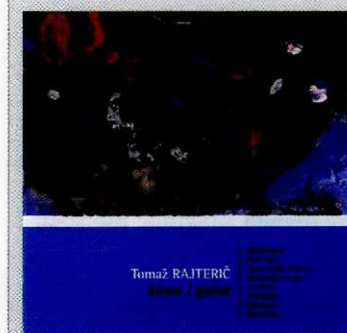
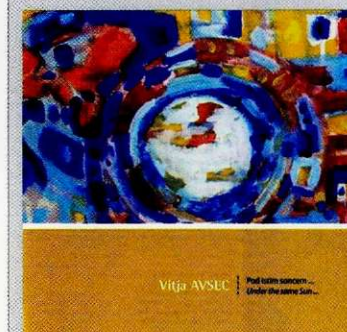
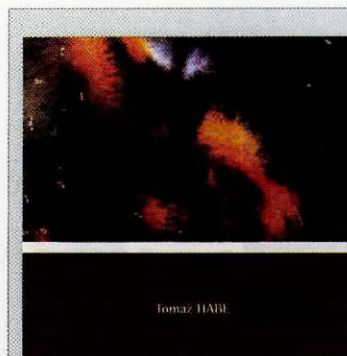
Tudi druga in tretja zgoščenka imata skupno nit, izvajalca. Na prvi kitarist Tomaž Rajterič predstavlja osem avtorjev kitarске

glasbe: Aleša Strajnarja, Petra Šavlija, Bojano Šaljić Podešva, Maksimilijana Feguša, Iva Petriča, Janija Goloba, Vita Avsca in Uroša Rojka. Skladbe so bile posnete prav za to ploščo decembra 2006 in januarja 2007, besedila pa so pripravili skladatelji in izvajalec Tomaž Rajterič.

Cvetovi košenin Tretjo zgoščenko sestavljajo skladbe Lucijana Marije Škerjanca, Marka Mihevc, Črta Sojerja Voglarja, Dušana Bavdka, Bojana Glavine, Igorja Krivokapiča, Nenada Firšta in Slavka Osterca v izvedbi Pihalnega tria Slovenske filharmonije z izvajalci: Matejem Grahkom (flavta), Jožetom Kotarjem (klarinet) in Zoranom Mitevom (fagot). Besedilo je pripravil dr. Leon Stefanija.

Četrta zgoščenka je avtorska z naslovom *Pod istim soncem* skladatelja Vitje Avsca. Na njej je pet komornih del in dve obsežnejši deli: kantata *Ekstaza smrti* in *Gea* za simfonični orkester. Spremno besedo je prispeval dr. Leon Stefanija. Plošča z naslovom *Cvetovi košenin* predstavlja dela Tomaža Habeta. Ob dveh komornih skladbah je skoraj rdeča nit plošče skladatelju zelo ljub instrument rog. Spremno besedo je prispeval Pavel Mihelčič.

Zgoščenkam je novo vizualno podobo izdelal Klemen Kunaver, tri je s slikami na ovitku obogatila Marta Jakopič Kunaver, fotografije skladateljev in izvajalcev pa je umetniško oblikovala Irena Herak. Vse plošče so bile pripravljene v sodelovanju z glasbenim programom *Radija Slovenija* v sodelovanju z Veroniko Bervar, zvočno pa je posnetke obdelal Miro Prljača. Pri pripravi je sodelovala ZKP RTV z odgovorno urednico Mojco Menart. Veliko dela je opravil tudi strokovni sodelavec društva Klemen Weiss. ☐

Radio Krka
106.6 MHz

Mednarodna likovna kolonija

Lucija Horvat, foto: Bor Slana

V Palaciju na ljubljanskem gradu so na ogled dela udeležencev Mednarodne likovne kolonije Križanke. Z odprtjem razstave se je 19. julija končala že deseta likovna kolonija te vrste. Razstava bo na ogled do 1. septembra 2007.

Končala se je jubilejna Mednarodna likovna kolonija Križanke.

V okviru Festivala Ljubljana je potekala jubilejna, deseta Mednarodna likovna kolonija Križanke, ki jo je uspešno vodil selektor Tomo Vran. V desetih letih je v njenem okviru v naši prestolnici ustvarjalo že osemdeset pomembnih umetnikov. Letos so Križanke med 15. in 19. julijem gostile osem umetnikov, štiri domače in štiri tuje.

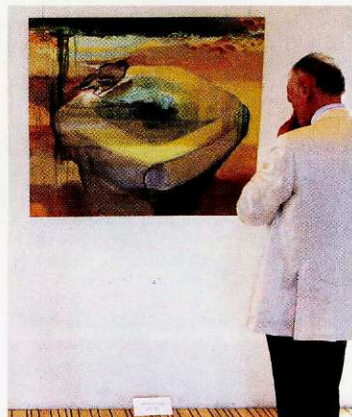
Na odprtju razstave so govorili župan mestne občine Ljubljana Zoran Janković, direktor in umetniški vodja festivala Darko Brlek in selektor likovne kolonije Tomo Vran, ki je predstavil udeležence in njihova dela.

Vsa Slovenija Z letošnjimi domačimi udeleženci kolonije je bila zastopana malone vsa Slo-

venija. Kolonije se je udeležila Ljubljančanka Vesna Čadež, ki je v Križankah ustvarila nežni podobi žejne narave v toplih tonih. »Sliko vidim kot strukturirano barvno in svetlobno površino, kjer se izraža moj likovni svet. V slikarstvu se ukvarjam s predelavo podob iz narave, ki jih podajam s stilizacijo, redukcijo oblik,« je zapisala Čadeževa na spletni strani www.sloart.si. Mirko Rajnar je umetnik, ki prihaja iz Murske Sobote in svoj intimni svet posreduje gledalcu prek barvnih ploskev. Kot je zapisano na spletnem portalu umetnostne galerije Maribor, kjer je razstavljal leta 2004, se Rajnarjeve skrajno intimistične podobe z romantičnim navdihom distancirajo od klasičnega krajinarstva in izpostavljajo nova razmerja med avtorjem, gledalcem in naslikanim. Dela Jožeta Kumerja so največkrat izdelana v tehniki krede in

akrilnih barv, sam pa najraje dela v Dolenjskih Toplicah, od koder tudi izhaja. Slika portrete, tihožitja, figure in krajine. Ilustrira knjige, kipari in oblikuje. Slikar mlajše generacije Tilen Žbona iz Kopra svoje barvito in sproščeno slikarstvo gradi na globoko premišljenih filozofskih in teoretičnih podlagah.

Imena iz tujine V Križankah so ustvarjali tudi štirje tuji umetniki: iz Ukrajine je prišla monumentalna slikarka Anna Petrova, ki je sicer diplomirala iz umetnosti v Sankt Peterburgu. Linije njenih dveh slik so nedvomno najbolj ostre in podobe najmanj abstraktne od vseh ter imajo prav zato močan pridih romantike. Naslednja je Helga Laher Reuer s Salzburškega v Avstriji. Njeno umetniško in predavateljsko delo zajema tako slikarstvo kot ustvarjanje s tekstilom. Najbolj znan med vsemi štirimi udeleženci likovne kolonije pa je nedvomno španski arhitekt in slikar Manuel Chabrera, čigar dela so znana in predstavljena že po vsem svetu, ustvarja že trideset let in razstavlja v Sankt Peterburgu, Montrealu, Pekingju, Šanghaju, Luxembourgju, Helsinkih, Stockholmu, Oslu, Münchnu, Berlinu, Severni in Južni Ameriki, v Ženevi, Zürichu, Londonu in drugod. Je ustanovitelj sklada Chabrera Worldwide International Foundation. Sklad med drugim uveljavlja umetnost pri deprivilegiranih otrocih in mladih s pomočjo preprodaje recikliranih računalnikov, z organizacijo mednarodnih razstav pa uveljavlja mlade umetnike. Udeleženec likovne kolonije iz Italije je bil Michele Drascek, ki je Ljubljani vidno navzoč kot kurator na Italijanskem inštitutu za kulturo. **D**

Podoba žejne narave Vesne Čadež

Arhitekt in slikar Manuel Chabrera

Uličniki v Cerknem

Med zelo priljubljene poletne kulturne dogodke sodijo tudi festivali uličnega gledališča. Najbolj znan je Ana Desetnica, omeniti pa velja tudi manjše različice, kot je festival uličnega gledališča PVC, ki je od 20. do 22. julija potekal v

Klovnesa Mika Maka

Cerknem. Na festivalu so se otroci lahko udeležili ustvarjalne delavnice z Jakobom Trpinom. Ob 19. uri so odprli razstavo večkrat nagrajenega 17-letnega striparja

Domna Finžgarja, ki je predstavila svojo interpretacijo Mokrocvetičih rožc poezije pesnika Franceta Prešerna. Program se je nadaljeval zvečer pred občino, ko je obiskovalce festivala ogrel Saltimbanko z ognjeno predstavo Pyromagica. V soboto se je dogajanje začelo s predstavo Brigitte Bičikleta, v popoldanskih urah je Gdč. Bazilika po cerkljanskih ulicah pripovedovala pravljice, pred knjižnico pa je nastopila slovenska klovnesa Mika Maka, ki jo otroci poznajo tudi s TV-zaslonov. Mika Maka je otroke nagovorila tudi kot nadobudna učiteljica, nerodna pevska zvezda in Trnuljčica. Večerno dogajanje je nadaljeval Domen Uršič s svojo skupino JokoinDomc in predstavil nov projekt Wadda. Zadnji dogodek festivala PVC je potekal v nedeljo zvečer, ko je bila premiera lokalne gledališke skupine Strila z jasnga, ki je uprizorila predstavo Lamk. L. H.

Blejski dnevi

Prireditve Blejski dnevi je konec julija poživila dogajanje ob jezeru in na Bled privabila številne dnevne obiskovalce. Zametki tradicionalne blejske prireditve segajo v leto 1876, ko so julija in avgusta Blejski otok, jezero in grad osvetlili s številnimi lučkami. Na tako praznično osvetljeni Bled je cesar Franc Jožef vsako leto povabil pomembne goste. Tradicija spuščanja lučk na jezero se je ohranila vse do današnjih časov, ko vsako leto Blejska noč ob jezerskem prazniku na Bled privabi okrog 20.000 ljudi. Na vodi Blejskega jezera je tudi letos zagorelo več kot 10.000 lučk v jajčnih lupinah, ki jih je vse leto skrbno pripravljala domačin Andrej Vidic. Blejski dnevi so se začeli z odprtjem sejma izdelkov domače in umetne obrti. Obiskovalci so si lahko bodisi samo ogledali, kako rokodelci oblikujejo izdelke, bodisi izdelke tudi kupili. Sprehajalci po blejskih ulicah, so uživali v promena-dnih koncertih, prireditvah za najmlajše, v pouličnih gledali-

ščih in drugih dogodkih. Med drugim se je predstavila Godba Gorje, ki praznuje stoletnico delovanja in je svojevrstna ikona Slovenije doma in po svetu. V

Pevka Manca Špik

soboto popoldne so člani Kulturnega društva Viteza Gašperja Lambergarja s pouličnim gledališčem predstavili blejsko zgodovino od srednjega veka do prihoda Arnolda Riklija. Kot gostja na glasbenem večeru Štajerskih 7 se je predstavila letošnja zmagovalka Melodij morja in sonca Manca Špik. V sklopu prireditve so blejski fijakarji skozi poulično predstavo orisali zgodovino svoje obrti, kočije in skrb za konje. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 2. 8. 2007

Kongresni trg: Festival sanje

KUD France Prešeren: Trnfest 2007

21.00 Cerkev sv. Florijana: Duo AG Peter Jud, violina & Jure Zdovc, kitara – klasična glasba

21.00 Mestni muzej: Karmen Pečar, violončelo & Srebrenka Poljak, klavir – klasična glasba

PETEK, 3. 8. 2007

19.00 Pred Križankami, Trg Francoske revolucije: Intimne vzporednice – plesno-glasbena predstava

20.30 Križanke: Silvia Chiesa, violončelo & Maurizio Baglini, klavir (Italija) – klasična glasba

SOBOTA, 4. 8. 2007

19.00 Stara Ljubljana: Ulični nastop godbe na pihala

21.30 Ladjica med Šušterskim mostom in Tromostovjem: Kvartet flavt Nereide – klasična glasba

NEDELJA, 5. 8. 2007

10.00 Plovilo Plavajoče gledališče, Trnovski pristan: Glasbeno gledališče Melite Osojnik: Zgodba o izgubljeni dudi – glasbeno-gledališka predstava

13.00 Staro mestno jedro Ljubljane: Argonavti v Ljubljani – gledališki spektakel

PONEDELJEK, 6. 8. 2007

17.00 Staro mestno jedro Ljubljane: Urška in Povodni mož – ulična predstava na hoduljah

20.30 Križanke: Boštjan Lipovšek, rog & Erik Behr, oboa & Klemen Golner, klavir – klasična glasba. Uveljavljenima slovenskima glasbenikoma se bo pridružil v južnoafriškem Capetownu rojeni oboist Erik Behr, ta čas prvi oboist opernega orkestra v Houstonu.

TOREK, 7. 8. 2007

20.30 Križanke: Trio Arman (ZDA / Francija) – klasična glasba. Trio redno nastopa po vsej Evropi in Severni Ameriki ter snema za diskografski hiši Albany in Musician's Showcase.

SREDA, 8. 8. 2007

17.00 Staro mestno jedro Ljubljane: Urška in Povodni mož – ulična predstava na hoduljah

20.30 Križanke: Edita Randová, mezzosopran & Vladimír Strnad, klavir (Češka) – klasična glasba. Mezzosopranistka Edita Randová, ena vodilnih čeških koncertnih pevk, in cenjeni pianist Vladimír Strnad bosta izvedla dela mojstrov češke glasbene romantike druge polovice 19. stoletja.

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Moški in ženske

Monika Maljevič

Najstnika Nell in Woody sta soseda, ki se nikakor ne moreta prenašati, toda po spletu nenavadnih okoliščin se Nell znajde v Woodyjevem telesu in obratno.

Šokirana nad novo podobo in vsemi težavami nasprotnega spola, ki jih do sedaj sploh nista poznala, poskušata znova najti pot v stara telesa, toda staro sovraštvo ju vodi v niz zabavnih katastrof. Ko se že zdi, da bosta drug drugemu povsem uničila življenje, se vendarle odločita sodelovati, med druženjem pa počasi spoznavata, da si morda vendarle nista tako zelo različna. Film Moško-ženske zadeve je razburljiva romantična komedija o najbližjih sosedih, ki živita v diametralno nasprotnih svetovih. Woody Deane, igra ga Kevin Zegers, in Nell Bedworth, Samaire Armstrong, zaprisežena dosmrtna sovražnika, se nekega dne prebudita v zelo čudnem stanju – v telesu drug drugega. Ko se končno navadita na to, dosežeta celo več, kot sta upala. Zaljubljenost je lahko včasih tudi prava zunajtelesna izkušnja.

Woody je zvezdnik nogometne ekipe srednje šole Westdale Bay. Lep je, dober, prijeten, atletske postave in seveda izjemno priljubljen. Bliža se finale in Woody upa, da ga bodo povabili v ekipo fakultete. V nasprotnem primeru ga čaka delo v očetovi prodajalni kuharskega pribora. Ne glede na to, kaj mu prinaša prihodnost, mu vedno zanesljivo stojijo ob strani ljubeči starši.

Njegova najbližja soseda je prikupna, akademsko usmerjena in družbeno neprilagojena Nell, ki obiskuje isto srednjo šolo. Toda ona hodi v šolo samo zato, da bi se izobrazila, si uresničila sanje in se vpisala na Yale. Njena mama Katherine je tem sanjam posvetila tako svoje kot hčerkino življenje, oče Ted pa na vse skupaj gleda nekoliko zadržano.

Woody in Nell se drug drugega izogibata – vse do skupnega šolskega izleta, na katerem se moč-

It's a Boy Girl Thing

Zvrst: romantična komedija

Režija: Nick Hurran

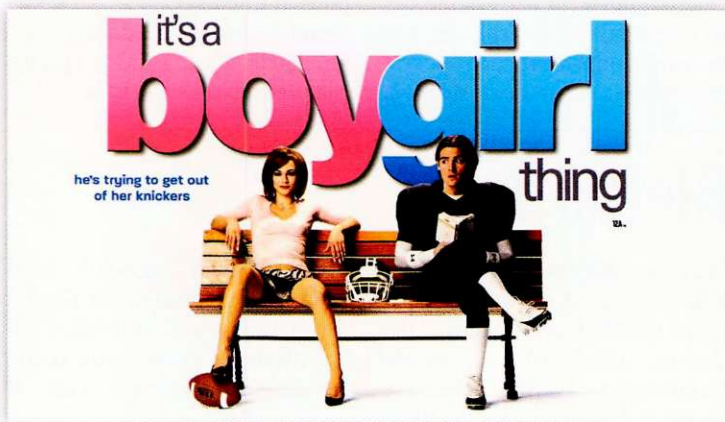
Scenarij: Geoff Deane

Produkcija: David Castillo, Martin Katz, Steve Hamilton Shaw

Igrajo: Samaire Armstrong, Kevin Zegers, Sherry Miller, Robert Joy, Sharon Osbourne, Maury Chaykin, Mpho Koaho

Premiera: 2. 8. 2007

Distribucija: Blitz Film & Video Distribution

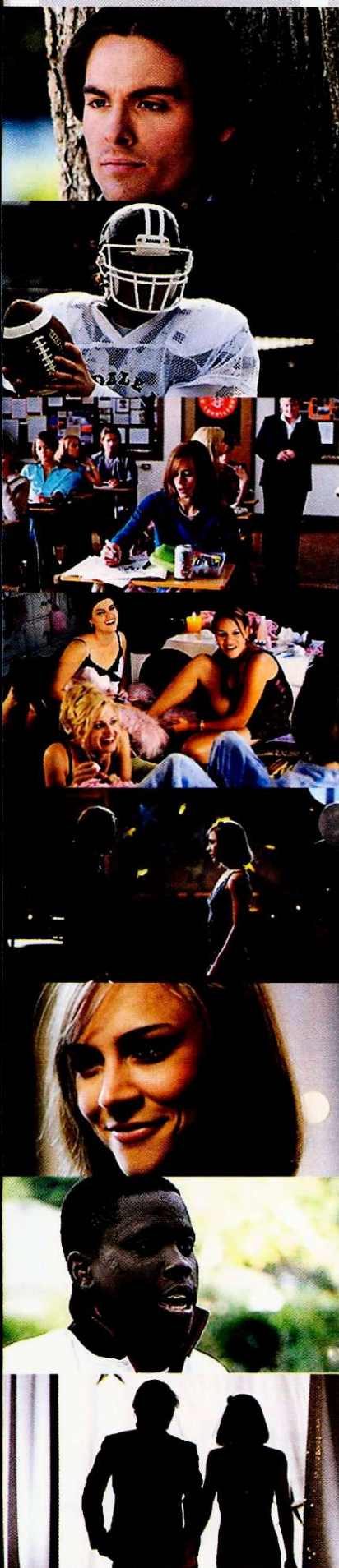

no spreta – tako zelo, da jima hudobni azteški bog zamenja telesi. Woody je obupan – je kosmiče in živi organizirano, čisto in predvsem dolgočasno življenje v dekliški sobi z mucko in osladno glasbo. Hrepeni po družbi najboljšega prijatelja Horsa, punce Breanne, ki je prva navijačica, ter njenih prijateljic Tiffany in Chanel. Kakšno korist ima od tega, da je v Nellinem telesu? No, mogoče to, da lahko gre na dekliško zabavo v spalnih srajcah. Toda pred njim je vendar zelo pomembna tekma, ki mu lahko prinese štipendijo in uresničitev sanj.

Nell se v neurejeni Woodyjevi sobi in neurejeni hiši ne počuti nič bolje. Woodyjeva mama jo kriče kliče k zajtrku, ki je nepolnovreden, pražen, z gorčico in tatarsko omako. Le kako lahko ljudje živijo

tako? Je to kakšen red? Prednosti takšnega položaja pa so: vsak dan vas vozijo v šolo in ni se vam treba bati, da boste zamudili avtobus, in kar nenadoma ste 'in'. Panika pa nastopi, ko Nell ugotovi, da ima čez teden dni pogovor za vpis na Yale!

Oba sta odločena, da bosta uničila ugled drug drugega. Priznajte, da je to zabavno. Spotoma pa odkrijeta, da življenje tistega drugega ni povsem takšno, kakršno se zdi. Ko se znajdete v tuji koži (ne glede na to, ali je ta polna modric od žoge ali nežna kot svila), mogoče spremenite svoja stališča. Z malo empatije in razumevanja lahko sovraštvo preraste v simpatijo. Da bi dosegla, kar želite, morata le malce sodelovati. Kmalu bosta odkrila, da je lahko zaljubljenost popolnoma zunajtelesno izkustvo. **D**

Večer lahko med počitnicami kupite tudi na prodajnih mestih hrvaške Istre, Kvarnerja, Dalmacije in otokov.

Časnik, ki te potegne vase.

VEČER

ČZP-Večer, d. d., Svetozarska 14, Maribor
PUBLICIS

Nova generacija za vse generacije

Tekst in foto: Miha Dovč, SAGA Institute

Škoda fabia 1,4 16V ambiente

Prenova je novi fabii dobro dela, saj na zunaj deluje mladostno in igrivo, kar bo gotovo všeč mlajšim kupcem, hkrati pa še vedno dovolj 'tradicionalno', da bo pritegnila tudi bolj zrele iskalce novih avtomobilov. Lov na kupce avtomobilskih malčkov je pri Škodi spet odprt.

Svežina videza Fabia ima vse potrebne predispozicije, da se bo v segmentu vozil, kjer vlada največja konkurenca, dobro znašla. Sveži videz je prav gotovo 'prvi as v rokavu'. Nos avtomobila močno spominja na roomsterja, zadek vozila pa je oblikovan povsem na novo. Streha je ravna, kar z vidika praktičnosti pomeni več prostora v avtomobilu, predvsem za glave potnikov na zadnji klo-

pi. Kje pa piše, da se zadaj lahko vozijo samo otroci? Še en nasvet: če imate možnost, si kupite tako z belo streho po zgledu mini co-

opera. V notranjosti vas pričakajo znane oblikovalske poteze, zamero si zasluži le pomanjkanje merilnika hladilne tekočine. Saj

ne da bi bil nujno potreben, vseeno pa rad vselej vem, kako 'vroče' je avtomobilu v teh pasjih dneh. Plastika v notranjosti je v dveh barvnih odtenkih – sivi in črni. To kontrastno razmerje izredno lepo uniči monotonost in daje občutek zračnosti. Le materiali so preveč grobi. Ker se testna fabia ni ponašala z najzlahnejšim paketom opreme, sta tudi volanski obroč in

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	ŠKODA FABIA 1.4 16V
vrsta motorja	bencinski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1.390
moč v kW (KM) pri vrt./min	63 (85) pri 5.000
največji navor v Nm pri vrt./min	132 pri 3.800
menjalnik	ročni, petstopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	3.992 x 1.642 x 1.498
medosna razdalja v mm	2.462
prtljažnik v litrih	300 – 1.163
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1.060 (432)
največja hitrost v km/h	174
pospešek 0-100 km/h v s	12,3
poraba (po normah EU) v l/100 km	8,6/5,3/6,5
poraba na testu v l/100 km	7,3
cena vozila v EUR	9.664

prestavna ročica izdelana iz tega umetnega materiala, kar pusti grenak priokus cenenosti. Sicer pa nismo pogrešali sistema ASR, ki je v dani opremi na voljo za plačilo, polumodejne klimatske naprave in potovalnega računalnika. Radijski sprejemnik se je ponašal zgolj z vtičnico 'AUX', kar pomeni, da morate, če želite poslušati glasbo po lastnem izboru, obvezno priklopiti še eno zunanjo napravo. Na primer predvajalnik mp3, zato bi mu vseeno lahko namenili tisto režo za zgoščenko. Tudi sedeži so odeti v večbarvno tkanino, pogrešamo le izdatnejši bočni oprijem.

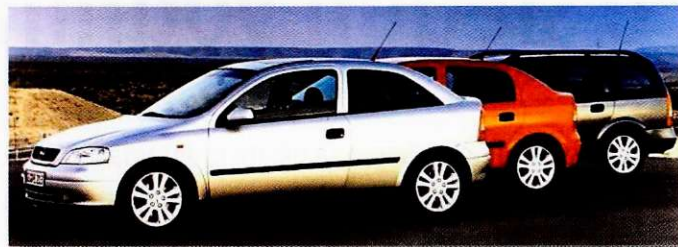
rivalnik, ki diha skozi 16 ventilov, je odličen partner. Največjo moč doseže že pri za bencinske agregate nizkih 5000 vrtljajih na minuto. V praksi to pomeni, da motorja ni treba vrteti v visoke vrtiljaje, da bi ponudil dovolj moči. Skupek vsega tega je manjša poraba, ki pa bi vseeno lahko bila še nižja ob dodani šesti prestavi. Da, fabia se bolje počuti v mestu, kjer ob pogostem prestavljanju navdušuje še ročica menjalnika, ki brez vsakršnega zatikanja vedno uboga desno roko. Poraba se je gibala med šestimi in osmimi litri na sto prevoženih kilometrov. Za 'osmico' je zaslužna bolj dinamična, avtocestna vožnja, v povprečju pa smo porabili dobrih sedem litrov 'bencinske juhice'.

Paradni konj Fabia, ki je paradni konj Škodine ponudbe motornih vozil, zna ponuditi veliko užitkov pri vožnji za zmerno ceno. Tudi češko pivo ti lahko ponudi užitke v istem obratnem sorazmerju. Škoda in pivo, ki sta verjetno najbolj češka znana izvozna produkta, imata sedaj privržence med vsemi generacijami. Le vdajanje obojnemu užitku hkrati vam močno odsvetujem. **D**

Vožnja navdušuje Vendar vožnja popravi vse male 'zamerice'. Podvozje je čvrsto in prednja kolesa ubogljivo sledijo vsem voznikovim ukazom na volanu. Ob pretiravanju se v vožnjo vmeša že prej omenjeni sistem ASR, ki samo z utripanjem oranžne opozorilne lučke da vedeti, da je posegel v delovanje. Brez grobega odvzemanja moči. Hitro in diskretno. 'Strojček' je v zlati sredini ponudbe. 1,4-litrski štiri-

Novici

OPEL ASTRA CLASSIC Srbski politiki so z Zoranom Radojevićem, generalnim direktorjem Grupe Zastava vozila iz Kragujevca, in Dunčanom Aldredom, direktorjem za prodajo, trženje in poprodajo oddelka za Srednjo in Vzhodno Evropo pri General Motorsu, naznanili pogodbo za sestavljanje opela astra classic v Srbiji. Sestavljali jo bodo v obratih Zastave v Kragujevcu iz popolnoma razgrajenih garnitur, ki jih bo dobavljal Opel. Proizvodna zmogljivost naj bi postopoma naraščala in do leta 2012 dosegla 10.000 enot. Gre za pomemben korak pri preskrbovanju rastočega trga v Srbiji in pozitivno sporočilo tako za njihovo gospodarstvo kot tuje vlagatelje. Ekipa strokovnjakov za proizvodnjo iz GM je s svojimi kolegi v proizvodnem obratu Zastave že začela z delom. Skupaj se pripravljajo na potreben prenos tehnologije in določajo spremembe, ki jih bo treba izvršiti na posebni opremi, avtomobil pa bodo prodajali le v Srbiji.

PORSCHE 911 GT2 Novi GT2 je v prvi vrsti namenjen vsem pravim ljubiteljem avtomobilizma, ki prisegajo na izrazito ter nefiltrirano in brezkompromisno športnost v slogu aktualne izvedbe GT3, vendar v povezavi s še bolj razkošno odmerjeno zalogo konjskih moči. Pod motornim pokrovom je 6-valjni motor bokser (3,6 litra) iz izvedbe turbo, ki ima sedaj kar 537 'konjev' pri 6.500 vrtljajih v minuti. Ker so se odpovedali stalnemu štirikolesnemu pogonu in običajnim jeklenim komponentam pri zavornem sistemu in jih nadomestili z zavornimi diski iz mešanice karbonskih vlaken in keramike, so privarčevali približno 45 kilogramov. Čas pospeševanja od 0-96 km/h traja 3,6 sekunde, končna hitrost pa 328 km/h. Vapcem bodo ponudili tudi paket opreme 'Club Sport', ki vsebuje varnostno kletko, šesttočkovni varnostni pas za voznika in predpripravo za vgradnjo nujne opreme (gasilni aparat, glavno stikalo za vklop/izkop električne energije). Predvidena prodajna cena se bo po neuradnih navedbah gibala okoli 178.700 evrov.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Stp)
Celovška cesta 206

Odpri:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500-37-53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parks 1
10 let

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

Odpri:
pon - pet 07:00 - 18:00
sobota 07:00 - 13:00

Tel.: 01/58-97-855
Strojno - ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Po sledih vodnih virov

Aleš Kocjan, foto: Bor Slana, Šolski center Rudolfa Maistra

Neformalna mladinska skupina v okviru programa MOVIT, ki jo sestavljajo predvsem sedanji in nekdanji dijaki Šolskega centra Rudolfa Maistra iz Kamnika, je raziskovala stanje in ogroženost vodnih virov v občinah Kamnik, Lukovica in Domžale.

Skupina je pod vodstvom mentorja Vida Kregarja na koncu izdelala več raziskovalnih nalog, s katerimi so tudi sodelovali na srečanjih v okviru Gibanja znanost mladini, ki jih organizira Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije.

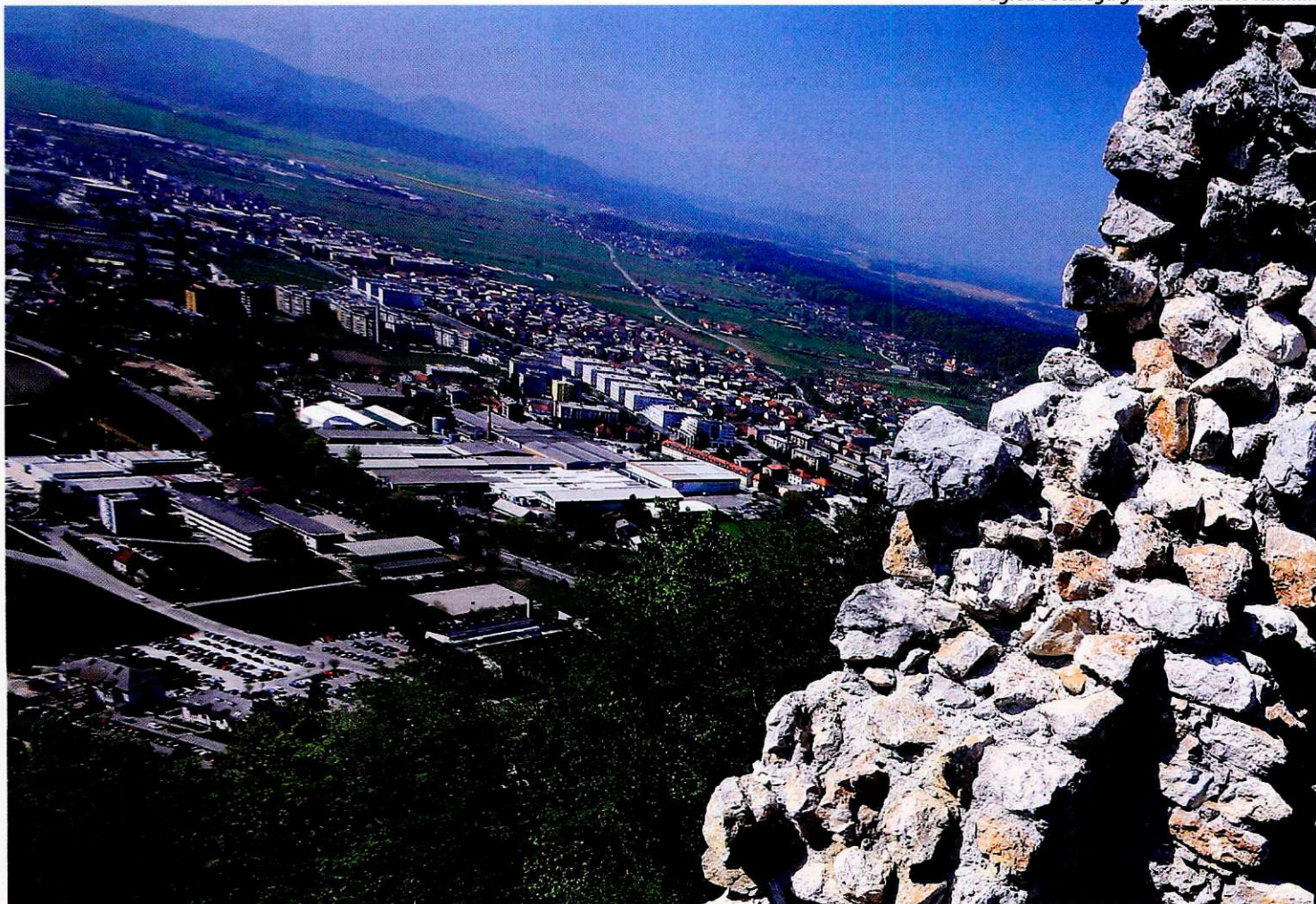
Vodoskrbno območje Vzhodno od Kamnika se razprostira veriga hribovja, ki se začne z Bergantovo goru oziroma Starim gradom in se nadaljuje do Trojan. Verigo lahko štejejo za del tuhinjskega nariva ali savskih gub. Njena sestava je

mešana. Sestavljajo jo apnec in dolomit ter razni skrilavci in peščenjaki permokarbonske starosti. Na njeni severni strani tečeta Nevljica in Motnišnica, na južni strani pa jo omejuje Črni graben z Radomljo. Vmes je območje, s katerega voda odteka proti jugu vzporedno s Kamniško Bistrico. To območje je zelo vodnato in je zaradi številnih studencev z dobro vodo in globinske podtalnice zelo zanimivo za vodno gospodarstvo. Ker so domačini mlade gimnazijce opozorili, da se je vodni režim, odkar so se začela

črpanja vode iz globokih vrtin, v tistem delu spremenil, so se odločili, da bodo ta pojav temeljito raziskali. »Organizirali smo se kot mladinska skupina, da smo lahko pridobili potrebna finančna sredstva za izvedbo raziskovanja v okviru programa MOVIT. Na terenskih ogledih smo nekajkrat prehodili vse območje in zabeležili vse površinske kraške pojave, ki so nekakšna vrata v kraško podzemlje, ki z vodo napaja tako kraške izvire kot globoko podtalnico. Naredili

smo fizikalne, kemične in bakteriološke analize teh vodotokov in izvirov. Izmerili smo tudi pretoke na vseh potokih, ki napajajo Rovščico, in pri tem ugotovili, da se je zaradi črpanja podtalnice spremenil režim pretokov v posameznih potokih. Tako smo za Bolnišnični potok ugotovili, da ob normalni višini vode ves ponikne. V Rovščico se izliva le ob visokih vodah. Ob normalni višini vode ves ponikne v bližini odcepa ceste za lovski dom pri Bunčku, v Rovščico pa se izliva le ob viso-

Pogled s Starega gradu na mesto Kamnik

Mentor Vido Kregar

Mladi gimnazijci so temeljito pregledali vodne vire v okolici Kamnika, Lukovice in Domžal.

kih vodah,« pravi vodja skupine Klemen Kregar. Žiški potok je po njegovih besedah nekoliko drugačen. »Ta potok v normalnih razmerah pridobi sedemdeset odstotkov vode iz izvorne cone pri Mrzlem studencu. Morda ta voda ponika više v grabnu, kar je kot možnost omenjal že magister Dušan Novak, vendar nam z raziskavami tega ni uspelo potrditi. Ta voda, ki ob nizkih vodah izvira v količini okrog 10 litrov na sekundo, v nadaljnjem toku vrne okrog tri litre vode na sekundo nazaj v podzemlje. Za oba potoka je značilno, da se ponikanje pojavlja v bližini črpalnih vrtin iz zajetja Kolovec (dolomit), zaradi česar bi lahko rekli, da nanju vpliva prav črpanje podtalnice,« pravi Kregar.

Žrtev lahkornosti Poleg teh precej zgovornih sprememb so gimnazijci pri svoji raziskavi tudi ugotovili, da so tamkajšnji vodni viri precej onesnaženi. Slednje so ugotovili s kemičnimi in z bakteriološkimi analizami vode. »Kemične in bakteriološke analize vode v Kolovcu kažejo, da so potoki tako ali drugače onesnaženi. Vode, ki ponikajo, so sporne in neprimerne za pitje. Tako je samo vprašanje časa, kdaj se bodo okužene vode pojavile na črpalniščih, saj so ponori v njihovi bližini. Težko je namreč za daljše obdobje pričakovati tako počasne pretoke, da se bo voda v tem času v podzemlju prečistila,

Mladi raziskovalci med jemanjem vzorcev vode

Analize so pokazale, da so vodni viri precej onesnaženi.

kar sicer pričakujemo od globinskih voda,« pravi Klemen Kregar. Kot pravi, je glavni krivec za onesnaženje človek. »Kemične in bakteriološke analize so pokazale, da so potoki, ki imajo zaledje svojih izvirov v naseljenih krajih ali pa čeznje tečejo, onesnaženi z odpadki in odplakami, ki so posledica človekove dejavnosti na omenjenih območjih. Dosedanji ukrepi za varovanje voda niso zadostni, saj onesnaženje kljub vsemu ostaja. Dejanske razloge onesnaženja je težko ugotoviti, saj se vode onesnažujejo tudi z odlaganjem kosovnih odpadkov, kar navadno poteka prek razvodnic v sosednje grabne. Nekatera taka odlagališča so sanirana, se pravi počiščena. Tako kot na primer v Jasenskem (Žiškem) grabnu, kjer so bili razbiti in sežgani avtomobili. Vprašanje je le, koliko strupenih izcedkov je ostalo v zemlji,« pravi Kregar. »Ti človeški pojavi ogrožajo zalogo vode,

ki jo črpajo iz globokih vrtin, saj se ta razmeroma hitro nadomešča z onesnaženo vodo iz površinskih tokov. S kemično analizo zemlje in sedimentov smo poskušali ugotoviti, kako samočistilna sposobnost zemlje vpliva na kakovost penikajoče vode, vendar natančnih izsledkov zaradi specifičnega terena nismo dobili. Z anketo smo ugotovili obremenjenost območja zaradi bivanja ljudi in njihovih aktivnosti v vasiach na pobočju hribovja.«

Zaradi vsega tega mladi raziskovalci predlagajo, da se čim prej sprejmejo ukrepi, ki bodo dolgoročno zavarovali omenjene vire pitne vode. »Slednje bi lahko naredili z uvedbo klasičnega sonaravnega kmetijstva se pravi biokmetovanja. Po naše je na mestu tudi predlog, da se na obravnavanem območju zgradi kakovstna kanalizacija, ki bi se morala speljati do Centralne čistilne naprave. Zdi se nam

nemogoče, da se ob sedanjem stanju ogroženosti voda ne bi dalo speljati projekta, ki bi omogočil, da 210 ljudi ne bi ogrozilo vode, s katero se prekrbuje 20.000 ljudi,« pogumno ugotavljajo mladi gimnazijci. Le upamo lahko, da bodo njihovi predlogi pri občinskih možeh naleteli na plodna tla. ■

RADIO UNIVOX

107.5 MHz

e-mail: info@univox.si

Zdrav duh v zdravem telesu

Kristijan Stranščak, foto: Gregor Pohleven

Pravilna športna prehrana pomeni za vsakega športnika in rekreativca nujnost, s katero ob ustreznem treningu lahko dosega optimalne športne izide ali zadovoljstvo zaradi dobrega duševnega in telesnega počutja.

Pred treningom je najbolje uživati sveže stisnjen zelenjavni sok.

Športna prehrana pomeni zdravo prehrano, ki mora vsebovati vse esencialne vitamine, aminske in maščobne kisline, potrebno količino energijskih hranil (ogljikovi hidrati, maščobe) ter balastne snovi (celuloza, pektini in podobno). Temeljni namen prehrane je, da zagotovimo organizmu tista hranila, ki mu omogočajo čim boljše delovanje. Tako bomo tudi prehrano prilagodili temu, kakšen del našega vsakdanjega življenja ali sploh življenjskega sloga zavzema šport. Ali je to pomem-

ben, mogoče celo profesionalen del našega življenja ali smo le rekreativci, ki v športu iščemo predvsem veselje in sprostitev. V tem pomenu je športna prehrana seveda tudi zdrava prehrana. Velikokrat hranila, ki so splošno znana kot biološko zelo ugodna, za športnika niso najboljša, ker so težko prebavljiva. Težko prebavljiva hrana športnikov organizem še dodatno obremenjuje in se ji mora v obdobjih intenzivnih športnih dejavnosti odreči. Zato se je treba na primer pred treningom odreči gurmanskemu užitku

pri veliki skledi raznih solat in se zadovoljiti s sveže stisnjenim zelenjavnim sokom. Taka oblika zelenjave organizem bistveno manj obremenjuje s procesom prebave, vsebuje pa praktično enake koristne sestavine kot skleda solate. Če ni časa ali možnosti za pravo te sokov, smemo zaužiti tudi vitamine. Podobna načela veljajo tudi pri uživanju drugih hranil. In prav to je eden od pomembnih razlogov, da športniki, ki tekmujejo na vrhunski ravni, pogosto uživajo energijsko gostoto hrano. To so nekakšni kon-

centrati hranil, ki organizem pri dolgotrajnem naporu podprejo, da ga lažje in uspešneje prenaša. Športna prehrana je torej tudi zdrava, ker omogoči športniku, da napore prenese s čim manjšimi posledicami za svoje zdravje, sčasoma pa postane del vsakdanjega življenja.

Bioaktivne snovi Znanje o ogljikovih hidratih, beljakovinah, maščobah, vitaminih in mineralih, aminokislinah, mikroelementih ter vseh podskupinah teh hranil je podlaga, o kateri

je že dovolj znanega in se mora zato vsak, ki se ukvarja s športno aktivnostjo, z njo sam seznaniti. Znanje o prehrani je orodje vsakega športnika, ki ga uporablja vsak dan. Esencialnih snovi je v vsakdanji hrani dovolj. Problem so bioaktivne snovi, ki jih organizem potrebuje za delovanje vseh sistemov. Od prenosa genetskih informacij do aktivacije

Dopolnilna prehrana je zelo obsežna.

hormonov in encimov, procesov izgradnje, obnove in izkoristka energije. S tehnologijo pridelave se je povečala količinska pridelava hrane, bogate z dušikom in hidrati. Pogosto pa takšna hrana vsebuje le malo mikroelementov. Organizem potrebuje selen, baker, krom, magnezij in druge mikroelemente v sledih, ki jih je v hrani, ki se prideluje na intenzivno obdelovanih kmetijskih površinah, čedalje manj. Prideluje se čedalje več hrane, ki je prazna. Tako sta se udomačila dva pojma, ki sta pomembna pri poznavanju in pripravi obrokov. Prvi je tako imenovana prazna hrana (hrana, pridelana na osiromašeni zemlji) in predelana hrana, ki ji med tehnološkim postopkom odvezamo esencialne snovi ali pa jih uničimo. To pomeni, da vsebuje veliko energije, ne vsebuje pa življenjsko pomembnih snovi (poceni hrana v supermarketih). Strokovnjaki se zavedajo tega, zato hrani dodajajo snovi, ki jo obogatijo, ali pa jih je treba uživati posebej kot dodatek.

Nadomestki in dopolnila Kadar je vnos potrebnih hranil za podporo telesa med športno dejavnostjo nemogoč, lahko uporabimo športnoprehranske nadomestke. Ti predstavljajo koncentrate prej opisanih hranil in so v prehrani večine športnikov nenadomestljivi. Najbolj znane oblike so

energijski napitki, proteinski koncentracije in kombinacije mikroelementov, zlasti antioksidantov. Športnoprehranska dopolnila predstavljajo skupino posameznih hranil, ki naj bi imele v prehrani športnika zelo ugoden učinek. Ta učinek je včasih opredeljen tudi kot farmakološki učinek. Tipičen primer je uporaba maščobnih kislin omega-3 kot sredstev proti vnetjem pri veliki telesni obremenitvi. Veliko učinkov hranil iz te skupine nima trdnih znanstvenih dokazov.

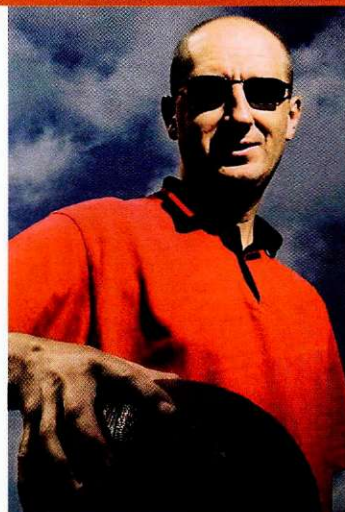
Regeneracija Odziv telesa na obremenitev ni odvisen samo od vadbe. Kdor premišljeno in trdo trenira, a ne živi temu primerno (premalo spanja, nepravilna prehrana, alkohol, celo nočne zabave), je naredil premalo za zmanjševanje možnosti pretreniranosti. Tako imenovani športni način življenja, ki omogoča ustrezno regeneracijo organizma po naporu, je pri trdem treniranju športnika izrednega pomena, pri treningu vzdržljivostnih športov morda celo bolj kot drugje. Vedeti moramo, da je v modernem vrhunskem športu regeneracija prav

Sadje vsebuje veliko hranljivih snovi.

tako pomembna kot sam trening. Urejena regeneracija pomaga bolje prenašati obremenitve na treningih, omogoča učinkovitejšo prilagajanje posameznika na napor in boljši izkoristek njegovega biološkega potenciala.

Današnji tempo življenja nam preprosto dopušča zelo malo časa zase, zato je zelo pomembno, da ga izkoristimo na najboljši način. Pravilno izbrana prehrana, sprehod v naravi, laгодen tek ali resnejše ukvarjanje s športom pripomore k dobrem počutju v vseh pogledih. **D**

Večni rekreativci

Esad Babačič

Strastni rekreativci smo se v drugem delu julija spraševali, na kateri nadmorski višini je mogoče začeti priprave na jesenske obračune z naravo in zanemarjenim telesom.

Vročina je bila tako peklenska, da skoraj ni bilo govora o kakšnih zahtevnejših aktivnostih na normalni nadmorski višini. Kot so opazili starejši ljudje, je bila vročina nekoliko drugačna od tiste, ki smo je bili vajeni doslej. Sam sem si ponavljal dobro znani stavek, ki me spremlja vse od takrat, ko sem se odločil, da bom skrbel za svojo kondicijo in se vsake toliko časa lotil aktivnega športanja. Na, pa sem spet ostal brez kondicije, sem si ponavljal v senci dobrega znanega lokala in se mazohistično veselil dneva, ko bom spet stopil na svoj najljubši stadion in začel teči kroge novega začetka. Kajti optimizem me ni nikdar zapustil, tudi po zaslugi miselnosti, ki je bila od nekdaj povezana s športom kot temeljnim gibalom zdravega duha. Gre preprosto za to, da se ne smeš smiliti sam sebi, pa naj bodo tvoje tetive še tako trde in tvoja hoja še tako nerodna. Četudi se ti zdi, da kakšnega posebnega prepoveda v smislu telesnih aktivnosti ne more biti več, je vredno vsaj poskusiti, če že ne zaradi drugega, pa vsaj zaradi krasnega občutka, ko se vrneš na mesto zločina in začneš vse znova. V tem smislu me je najbolj navdušil moj pesniški prijatelj, ki ni nikdar bežal od svojih hedonističnih nagnjenj; čeprav so mu užitki z leti prišli do živega in je njegovo telo pokazalo določeno mero nestrinjanja z načinom življenja, kot si ga je omisllil, se je eden najmočnejših lirikov moje generacije vrnil na najlepši mogoči način. Tako rekoč čez noč se je iz hedonista prelevil v zgledega tekača, ki je imel v nogah in pljučih dovolj moči za maraton. Škoda da takšna vnema ni trajala dolgo in se je moj tekaški soborec kaj kmalu vrnil k starim navadam. Nekaj klobas in zaloge vina na kmetiji starega prijatelja so bile zadosten razlog, da se je maraton umaknil bolj statičnim in poduhovljenim užitkom. Ko sva šla po dolgi pavzi spet na teren, se je njegov korak precej upočasnjal in o vseh tistih kilometrih izpred let ni bilo več niti govora. Spet enkrat sva bila na začetku, kar niti ni tako slabo. Navsezadnje je najpomembnejša psihološka priprava in zvrhana mera volje, vse drugo je nekje notri in samo čaka na nov klic svobode. Si pač to, kar si, in tega se ne da spreminjati, pa če še tako tečeš. Hočem reči, da ima vsakdo svoj ritem, ki ga mora poslušati, pa naj gre za prepovedane ali dovoljene užitke.

Med množico turistov so tudi kršilci zakonov.

Mlajši turisti si poskušajo zakaditi počitnice.

Obilo dela na meji

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

V množici poštenih turistov se najdejo tudi tiči, ki poskušajo kršiti zakone. Na mejnih prehodih tako večkrat odkrijejo nekaj mamil, ponarejenih dokumentov, orožja in tudi ilegalne prebežnike.

Zaradi poletnih počitnic se selijo množice turistov po vsej Evropi. Prek schengenskih in tudi drugih meja. Slovenske meje so pri tem preseljevanju med tistimi, ki so najbolj na udaru. V množici poštenih turistov se najdejo tudi takšni tiči, ki kršijo zakone. V zadnjih dneh so jih na naših mejah zgrabili kar nekaj.

Na Obrežju so tako pri pregledu potnih listov med potniki avtobusa našli dva albanska državljana, ki nista imela vizumov za prehod čez Slovenijo. Oba prestopnika sta na črno zaposlena v sosednji Italiji in sta se vračala domov na dopust. Oba so oglobili. Na istem mejnem prehodu so odkrili tudi turškega državljana, ki je poskušal mejo prestopiti z neveljavnim potnim listom, za nameček pa je imel pri sebi še ponarejeno belgijsko voziško dovoljenje.

So tudi takšni, ki dopust povezujejo z uživanjem mamil. Večinoma gre za manjše količine, a tudi to je kaznivo. Na Jelšanah so tako mlademu Avstrijcu zasegli okoli dva in pol grama konoplje, poleg tega pa en že zviti joint, pivnik z LSD in okoli gram kokaina. Na prehodu Starod so Švicarju zasegli petnajst tabletk ekstazija, francoski državljan pa si je hotel poživiti počitnice le s petimi. Oba so seveda oglobili. Prav tako tudi Italijana, ki je prestopil mejo na Kozini, v žepih pa tovoril dobra dva grama konoplje. Seveda pa tujci niso bili edini, ki so jih ujeli na mejnih prehodih z mamili v žepih. Koprčan si je denimo poskušal malce zakaditi počitnice. Namero so mu preprečili na Škofijah in mu zasegli cigaretno škatlico, v kateri je bila namesto cigaret marihuana.

Mladi Srb očitno ni potreboval opojnih substanc, je pa poskušal poskrbeti za svojo varnost. V svojem vozilu je prevažal teleskopsko palico. Za prekršek so ga kaznovali z odvzemom orožja in denarno kaznijo.

Prevažala ilegalce Starejši bosenski državljan je poskušal povečati svoje dohodke z nedovoljenim prevozom blaga iz države v državo, po

domače povedano s tihotapstvom. Da bi stvar stekla bolj gladko, si je neznanu kje kupil ponarejeno dovolilnico za prevoz blaga v mednarodnem cestnem prometu. Na Jelšanah so ga odkrili, ponarejeni papir zasegli, prevoznika pa ovadili.

Ovadili so tudi 44-letno Slovenko s Ptuja. Gospa si je prav tako poskušala povečati dohodke z ilegalnim prevozom prek meja, le da ni šlo za blago, ampak za ilegalne prebežnike. Policisti so na avtocesti med Mariborom in Ljubljano opazili golfa s ptujsko registracijo, ki je hitel proti prestolnici. Za volanom je sedela Ptujčanka, v avtomobilu pa so se stiskali štirje moški albanske narodnosti. Avtomobil so možje postavili ustavi, voznico ilegalnih prebežnikov začasno pripravili, ilegalce pa odpeljali nazaj do meje in jih izgnali na Hrvaško. ■

Roparji prežijo

V Kopru je cestni razbojnik grozil z injekcijsko iglo, na cesti blizu Grosuplja pa dva razbojnika s telesnim nasiljem.

Strah pred okužbo z injekcijsko iglo je med ljudmi seveda velik in obstajajo nepridipravi, ki so pripravljene ta strah unovčiti. Denimo tako, da si najdejo žrtev in ji zagrozijo, da jo bodo okužili z injekcijsko iglo, če žrtev ne bo odštela denarja.

Prav to se je pred dnevi zgodilo mladi Izolanki, ki se je v ranih jutranjih urah skupaj s fantom v avtu pripeljala na bencinsko črpalko v Kopru. Fant je šel v poslopje, k avtu pa je pristopil mlad Koprčan, z injekcijo zagrozil dekletu in zahteval denar. Punca je pobegnila iz avta, ropar pa je iz vozila sunil njen mobilnik in pobegnil. Dekle je poklicalo policiste in ti so kmalu ujeli razbojnika, ki ga sicer že dolgo poznajo. Mladenič se ni dal in se je postavil v bran. Prišlo je do manjšega spopada, v katerem je

bil laže ranjen policist, ki pa je bandita končno le obvladal. Pri Koprčanu so našli tudi ukradeni mobilni telefon in ga jasno vrnili lastnici, mladega razbojnika pa začasno poslali za rešetke, kjer bo počakal na sojenje.

Cestni rop pa se je zgodil tudi na regionalni cesti med Grosupljim in Višnjo Goro. V večernih urah se je po cesti z mopedom peljal starejši Grosupeljčan. Na poti je srečal kombi novomeške registracije, iz katerega sta skočila dva mladeniča in resno zagrozila mopedistu. Izkazalo se je, da napadeni nima denarja, zato ga je eden od napadalcev porezal po nogi. Na srečo se je pripeljal mimo avto in roparja sta pobegnila. Kmalu so ju ujeli, ranjenemu mopedistu pa so morali v bolnišnici zašiti vreznino na nogi. B. S.

Zapor za izsiljevalca

Izsiljevalca gorenjskega podjetnika sta bila na prvi stopnji obsojena na štiri leta oziroma na poldrugeto zapora.

Spektakularna marčevska akcija policijskih specialcev pred kranjskim hotelom Creina je doživela prvostopenjski, torej še ne pravomočni sodni epilog. Če bo višje sodišče potrdilo prvostopenjsko sodbo kranjskega sodišča, bosta morala 42-letni državljani BiH Samir Gluhić in 28-letni Ljubljčan Lufti Maliči zaradi izsiljevanja gorenjskega podjetnika Draga Šubica za zapah. Gluhić je bil obsojen na štiri leta zapora, njegov pomočnik pa na leto in pol.

Gorenjski podjetnik Šubic, ki ga štejejo za enega najbogatejših slovenskih poslovnežev, je na začetku letošnjega marca začel dobivati telefonske grozilne klice. Več milijonov evrov težkega podjetnika so neznanzi poskušali zastrašiti z grožnjami njemu in družini. Od njega so hoteli

izsiliti šeststo tisoč evrov. Šubic se je obrnil na policijo in policiisti so njega in njegovo družino začeli nadzorovati. Po telefonu se je nato podjetnik dogovoril z izsiljevalcem, da bo zahtevani denar izročil na parkirišču pred kranjskim hotelom Creina. Tam so specialci postavili zasedo, in ko se je izsiljevalec pojavil, so ga prijeli. Kmalu so prijeli tudi njegovega pomočnika, menda pa je obstajal tudi tretji član združbe, vendar jim ga ni uspelo odkriti in je menda v tujini.

Seveda sta izsiljevalca vse tajila, vendar je sodišče našlo dovolj dokazov, da jima je odmerilo zaporno kazen. Maličiju malo nižjo, ker je imel pri izsiljevanju manjšo vlogo od Gluhića. Slednjemu so poleg tega izrekli tudi deset let izgona iz naše države po prestani kazni. B. S.

Modri mislimo na jutri

www.modra-energija.si

ZDAJ LAHKO TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO

PRISPEVA K LEPŠI PRIHODNOSTI!

hse

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

Pridružite se skupnosti,
ki aktivno skrbi za zdravo okolje!

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek
– predstavlja ceno ene skodelice kave.

doplačilo za Modro energijo
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh

Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

Več informacij pri vašem dobavitelju električne energije:

HSE 01 470 41 00

Elektro Ljubljana 01 430 42 70

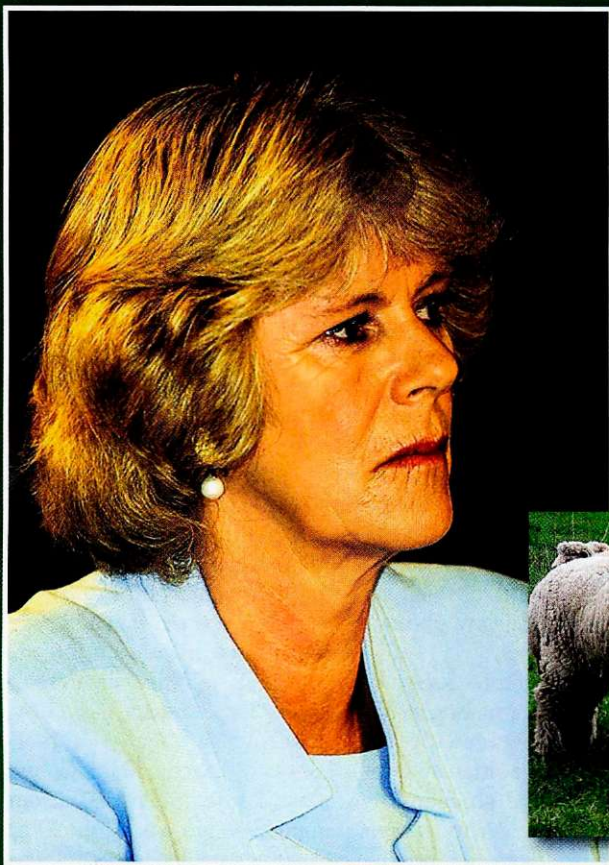
Elektro Celje 03 420 10 00

Elektro Primorska 05 333 33 50

Elektro Gorenjska 04 208 32 32

Elektro Maribor 02 220 01 15

Za 60. rojstni dan je dobila ovci.

Darilo za Camillo

Soproga britanskega prestolonaslednika je za 60. rojstni dan od moža dobila prav posebno darilo. Princ Charles ji je podaril dve ovci. Oven in ovca redke pasme sta Camillo navdušila, britanski princ pa je za darilo odštél 892 evrov. Neimenovani Camillin prijatelj je dejal, da ima britanska kraljeva družina že toliko vsega, da si ne podarjajo preveč ekstravagantnih daril. »Njihova darila so pozornosti, čeprav bi jih po mnenju mnogih lahko imeli za nekoliko norčava.« Camilla je Charlesova druga žena, poročila sta se leta 2005. Prej je bil princ poročen z Diano, ki je umrla leta 1997 v prometni nesreči.

Kylie postavila ultimát

Majhna, a ljubka avstralska pevka Kylie Minouge se je naveličala čakanja na poroko, zato je svojemu partnerju Olivierju Martinezu postavila ultimát: »Ali me boš poročil ali pa je najine zveze konec!«

Stres zaradi njene bolezni in številne govornice o njegovi nezvestobi so ju razdvojili. A Kylie in Olivier sta znova poskusila. Zdaj pa je 39-letnica izjavila, da želi preživeti 'nepozabno leto' v Italiji s svojim dragim, a jo mora prej zaprositi za roko, saj bo v nasprotnem primeru njune zveze konec. Prav tako naj bi se Olivier potrudil, da ga fotografi nikoli ne bodo fotografirali v družbi drugih žensk. Tudi sama je pripravljena privoliti v kompromis. Nehala bo na primer pritiskati nanj glede otroka, ki si ga želi, saj sta se – po njegovih besedah – prvič razšla prav zaradi tega. Njuni prijatelji so prepričani, da jima bo tokrat uspelo: »On je ljubezen njenega življenja, saj se je zaradi njega kljub izgubi las počutila kot ženska. Med njima je močna povezanost.« Olivier pa na to še ni odgovoril.

Kylie se je pripravljena zvezati za vse življenje.

Almino praznovanje

Alma Brdžanović, ki se je med slovensko smetano pomešala po sodelovanju v resničnostnem šovu BAR, je v velikem slogu praznovala svoj 21. rojstni dan. Za prizorišče dogajanja si je izbrala mestno plažo Laguna na obrobju Ljubljane. Zabava je potekala na enak način kot lansko praznovanje – v znamenju dobrodelnosti. Čeprav se je po napovedih obetala zabava z bogatim programom, pa naj bi bili obiskovalci ob koncu le delno zadovoljni. Na svoj račun so namreč prišli le ljubitelji različnih koktajlov, mesnih prigrizkov in torte. Rdeča nit je bila dobrodelna dražba različnih predmetov domačih estradnikov, zbrani denar

Praznovala je svoj 21. rojstni dan.

pa naj bi podarili družini v hudi finančni stiski, ko starši ne morejo plačati hčerkinega šolanja. Obiskovalci so po pričakovanjih največ zanimanja pokazali za Playbojev transparent razgaljene Sanje Grohar, za katerega je eden od navzočih odštél 800 evrov. Za 500 evrov so prodali Almino fotografijo avtorja Aleša Bravničarja. Za občutno manj denarja so bili prodani predmeti Jana Plestenjaka, Rebeke Dremelj, Špele Grošelj, Iris Mulej in 'velikega brata' Janeza, brez kupca pa je ostala majica Domna Kumra. Predmeti tako niso bili deležni prav posebnega zanimanja. Celoten program je poskušala povezovati kar Alma sama. Na zabavi so bile tudi karaoke. Odprl jih je Damjan Murko, ki je množici pokazal svoj glasbeni (ne)talent. Kasneje so svoje vokalne sposobnosti pokazali Lucija Gubenšek, ekipa nedavno končanega resničnostnega šova Big Brother in pevec Miro.

Zmagovalka letošnjega festivala MMS

Manca z bailo

Čprav so letošnje Melodije morja in sonce pritegnile že veliko medijske pozornosti, deležne pa so bile tudi kritik, naj se še mi ustavimo pri zmagovalki. Manca špič je s skladbo Baila, baila, baila med 14 finalistki osvojila srca poslušalcev.

Zmagovalne skladbe festivala, ki je potekal v portoroškem Avditoriju, so izbrali gledalci in poslušalci z glasovanjem po telefonu, občinstvo v avditoriju, komisija radijskih postaj in strokovna komisija. Drugo mesto je zasedla skupina Pijamas s pesmijo Pidžama Party, tretje pa Monika Pučelj s skladbo Samo še en dan.

Na festivalu so podelili tudi nagrado za najboljše besedilo, prejel jo je Duo Platin, nagrada za najboljšo melodijo je šla v roke Petri Slapar za skladbo Naj ljubezen vrne se, nagrado za najboljšo skladbo v celoti je dobila skupina Sons za skladbo Vse, kar imam. Najbolje je skladbo izvedla Maja Slatinšek, zapela je pesem Svobodna, najboljša priredba pa je bila Priznaj, ki jo je zapela Steffy.

Naj dodamo, da некоč eden najodmevnejših poletnih glasbenih festivalov izgublja svoj čar. Številni mu očitajo, da ni več to, kar je bil, povrh vsega pa naj bi šlo za »kuhinja«, ki je glasbenike postavila v vrsto.

Srečna Jennifer

Jennifer Aniston, eni najbolj ljubkih hollywoodskih igralk in nekdani ženi Brada Pitta, se bo očitno izpolnila največja želja – postala bo mamica. Jennifer in njenega lepota, britanskega manekena Paula Sculforja, so mediji že nekajkrat 'razvezali', a očitno par še zdaleč ni v slabih odnosih. V neki ekskluzivni trgovini za otroke v Los Angelesu so ju opazili, kako si objeta in nasmejana ogledujeta oblekice in druge potrebščine za dojenčka. Paul pa je svoji dragi kupil tudi simpatičnega modrega medvedka iz kašmirja, za katerega je odštél 195 ameriških dolarjev. Neki očividec je dejal: »Jen je bila videti zelo srečna. Zaljubljenca sta bila videti kot zakonski par, kupila pa sta zibelko, nekaj paketov plenice in desko za previjanje.«

Bo končno postala mamica?

Bo končno postala mamica?

NAJBOLJŠI GLASBENI
MIKS
 ZA VSO SLOVENIJO

Dajte radio
na glas ob 7:07

102.4, 103.7
RADIO CENTER

RADIO CENTER
 Najboljši glasbeni miksi za vso Slovenijo

Se Drnovšku kolca?

Magični gledalec

V zadnjem Studiu city je skromna petina gledalcev v anketi menila, da je Gaspari nestranski kandidat za predsednika. Se Drnovšku kolca?

Tik pred odhodom na vsekakor zaslužene poletne počitnice so snovalci Studia city na drugem nacionalnem programu kot navadno dobršen del oddaje posvetili notranji politiki.

Skupaj s cityjevci se bodo v vse mogoče smeri na počitnice pognali tudi naši vrli poslanci. Večinoma sicer z manjšimi denarnimi problemi kot večina njihovih volivcev, a naj jim bo. Menda so se v tem letu dodobra nagarali. Imeli so osem rednih sej parlamenta, ki so jim odvzele šestintriideset delovnih dni. Se pravi en mesec za osem sej. Odlično. A to razmerje očitno rešujejo s hitrostjo sprejemanja zakonov.

V tem obdobju so namreč sprejeli celih devetindevetdeset novih. Se pravi približno tri na dan rednega zasedanja. Koliko bodo ti zakoni učinkoviti, bo pokazal čas. Cvetka večera je bila vsekakor izjava, ki je bila skoraj identična pri Društvu Zares in pri Liberalni demokraciji Slovenije. Odkar je namreč poslanska skupina liberalnih demokratov razpadla, se oboji, do nedavnega še strankarski kolegi, menda počutijo bolj sproščene. Laže se diha. Super, se pravi, da mora vsaka od teh dveh skupin razpasti še na nekaj delov, pa bo neverjetna lahkost dihanja zagotovljena.

A v tem primeru žal ne bi bili v parlamentu in se ne bi mogli udeležiti vzpona parlamentarcev na Triglav. Tega se je od vseh vprašanih sicer udeležil le demokratski poslanec, drugi pa so se zgovarjali predvsem na težave z dihanjem, se pravi na kondicijo, nekateri na zdelane kosti, ki očitno že predolgo lesenijo v parlamentarnih klopih, nekateri pa imajo celo težave z vrtoglavico. Od višine se zvrtili.

Takega mnenja pa očitno niso kandidati za predsednika Republike Slovenije. V zadnjem času se prijavljajo razna obrobna imena, za katera je seveda jasno, da bodo morda doživela le svojih pet minut blišča reflektorjev in brnenja kamer, potem pa se bodo umaknila nazaj v sivo povprečje.

Ta čas imajo realno možnost le trije mušketirji, Lojze Peterle, Danilo Türk in Mitja Gaspari, pogojno pa še Zmago Jelinčič kot četrti, ki, če drugega ne, lahko predvsem dodobra zameštra volilni klopčič. Seveda ni bilo presenetljivo, da je voditelja glede na njegovo politično usmeritev žulila predvsem ena opcija:

Kaj bi bilo, če bi se v končnem spopadu pomerila »njegova«, intelektualcem všečna in razgledana Türk in Gaspari, ne pa morda ruralna Peterle in Jelinčič. Seveda, kdor ju voli, je pač kmetavz, ki še ni prišel iz srednjega veka. Lepo, da si to misli o sodržavljanih, je

pač pokazal svojo svetovljansko širino. Odgovor na to vprašanje je iskal pri političnem, marketinškem in medijskem strokovnjaku in bil dokaj srečen, ko so mu zatrdili, da bi lahko to bil tudi eden od razpletov.

Popolno presenečenje pa je bila anketa, kdo od trojice je najbolj nestranski kandidat. S petinštirideset odstotki glasov je zmagal Türk, sledil mu je Peterle s šestintridesetimi odstotki, Gaspari pa jih je pobral skromnih devetnajst. Hm, ali ni prav njega ob predlogu za guvernerja Banke Slovenije predsednik v odhodu Drnovšek propagiriral kot velikega nestranskega in nadstranskega kandidata? Se mu kaj kolca? Očitno gledalci zadnjega Studia city mislijo precej drugače. ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Z glavo skozi zid ne gre, o tem ste se že sami prepričali. Sicer vam bo šlo vse kot po maslu, še posebej boste zadovoljni s svojim ljubezenskim odnosom, ki je vnesel v vaše življenje polno veselja in svežine.

Bik
21.4.-21.5.

Nikakor se vam ne bo zdelo prav, da se ljudje posmehujejo neki osebi, ki vsega tega niti ne opazi. Potrudili se boste, da se bo to nehalo. Doma bo vse v redu, pojavile se bodo le še zahteve po daljšem dopustu v daljnih krajih.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Nehali boste brez potrebe sanjariti in se obremenjevati z načrti, iz katerih očitno ne bo nič. Veliko bolje bo, ko se boste posvetili vsakdanjemu delu in vsem drugim lepim stvarim v življenju.

Rak
22.6.-21.7.

Zdela se vam bo, da se nepomembnosti kar same lepijo na vas. Razjezil vas bo sodelavec, ki ne bo hotel upoštevati vašega mnenja in se bo šopiril po svoje. Delo, ki mu ga boste naložili, bo ostalo nedotaknjeno – dajte ga drugemu.

Lev
22.7.-21.8.

Nikoli se vam ni zdel noben teden tako prijeten, kot se vam bo zdel ta, ki prihaja. Bodite prepričani, da ne boste mogli delati tako, kot ste nekoč, vsekakor pa boste zaslužili enako ali pa še več kakor prej. Sledite svoji intuiciji.

Devica
22.8.-21.9.

Poletje vas nekoliko spravlja ob pamet z vročino in s prometnimi zamaški, potruditi se morate, da se boste vsaj za dva tedna preselili na hladno in se namočili v sveži vodi. Presenetili vas bodo odzivi domačih na vaše potrebe.

Tehnica
22.9.-22.10.

Vaša sprava z nadrejenimi bo popolnejša, če se kak teden ne boste videli z njimi in se od vsega skupaj oddaljili. Premeteni boste pomislili še na kakšen posel, sicer pa se bo kmalu zaradi novih okoliščin vse obrnilo na glavo.

Škorpion
23.10.-21.11.

Nekateri škorpioni ste pretirano zaskrbljeni za svoje zdravje, kar vam nikakor ne koristi, saj se brez potrebe ukvarjate sami s sabo več, kot je potrebno. Če bo prilžnost, se vam bo pridružil nekdo, ki ga ne morete videti niti s kotičkom očesa.

Strelec
22.11.-20.12.

Vztrajajte v svojih dobrih načrtih in se ne vdajajte slabim mislim; imejte jih le za poskus, kako bi vas spravili s tira. Sicer boste uspešni pri svojem delu, v odnosih s prijatelji, z domačimi in s partnerjem pa vam bo lepo, kot že dolgo ne.

Kozorog
21.12.-19.1.

Četrtek bo za vas eden najbolj dolgočasnih dni v tem letu, ker v resnici ne boste vedeli, kaj bi lahko počeli. Dela bo sicer veliko, vendar se vam ga ne bo ljubilo lotiti. Pretresljivo lep bo konec tedna, saj se boste odpravili na izlet.

Vodnar
20.1.-18.2.

Čaka vas nekaj drobnih prepričkov zaradi malenkosti. Obvladajte se in se ne ukvarjajte preveč s tem. Tako ali tako boste imeli več kot dovolj drugega dela. Finančno vam bo šlo dobro, saj ste se namenili čim manj porabiti.

Ribi
19.2.-20.3.

Človek lahko beži na konec sveta, ampak sam pred sabo ne bo nikoli pobegnil. Zato je tudi za vas bolje, da se posvetite premagovanju težav. Bodite prepričani, da ne boste obžalovali, če boste v svojih interesih tudi koga nahrulili.

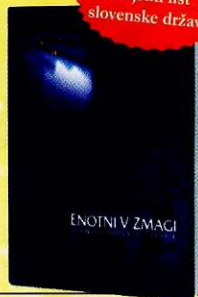
trda vezava, veliki format, 336 strani, 456 fotografij

ENOTNI V ZMAGI

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

od prvih večstrankarskih volitev do mednarodnega priznanja
(april 1990–maj 1992)

Rojstni list
slovenske države

- predstavitev zgodovinskih dejstev
- kronološko urejena fotokronika
- objava faksimilov najpomembnejših državotvornih dokumentov
- izbor iz takratnega časopisnega in revijalnega tiska (članki, karikature)

Cena: 12.800 SIT (53,41 €)
Za člane kluba Samorog: 9.984 SIT (41,66 €)
Možnost nakupa na tri obroke

Več o knjigi na spletnem naslovu: www.samorog.com

Informacije in naročila: knjižni klub Samorog, telefon: 01/ 433 43 06,
naslov: Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, e-pošta: knjizni.klub@samorog.com

DEMOKRACIJA	IZDELKI IZ KOSTI	VIŠINOMER	KDOR SE UKVARJA S TEORIJO	ORAČ	ALBERTO TOMBA	DEMOKRACIJA	NABIRALEC KORENIN	MOŠKO IME OTOČJE OB OBALI IRSKE							
NEKDANJA ALPСКА SMUČARKA ZAJČEVA						GLAVNO MESTO EGIPTA							BOGOVI V GERMANSKI MITOLOGIJI	MONARHIST	HITRA TEKAČICA IZ GRŠKE MITOLOGIJE
SOL ALI ESTER OLJNE KISLINE						KANADSKI HOKEJIST (BOBBY)				SLOVENSKA SLIKARKA REMČEVA					
UTEŽNA ENOTA, CENT					NACE SIMONČIČ	EGIPČANSKI BOG SONCA				DRUGO IME ZA DUŠIK NOVA GVINEJA					
GROZOVIT VLADAR						VRSTA SOLATE OLGA REMS									
AMERIŠKI FILOZOF (RALPH WALDO)								DALJŠE OBDOBJE OTTO ECKMANN				ALUMINIJ GRŠKI BOG VOJNE			
ZAKOVICA (LJUĐSKO)				POLITIČARKA BRUNDT- LANDOVA	REKA V GRUŽIJI GRŠKI OTOK						RUSKA PEVKA PUGAČOVA				
MESTO V TANZANJI						PEVKA FALKOVA ZDENKO ISKRA					TISOČINKA JENA ZNAK ZA BAKER				
ODMIRANJE TKIVA ALI ORGANA								KRVO- SKRUNSTVO							
ANJA RUPEL			OSJE GNEZDO					POVPREČJE KRIŽANKE: 4,73 CRKE	DEMOKRACIJA	ODPRTINA ZA SPRE- JEMANJE HRANE					

Rešitev prejšnje križanke

PARANA, OTOMAN,
LENORA, ENOSED, TK, KI,
AJA, TOR, STAN, RAKE,
KOV, LINA, IVO ZORMAN,
ASTRA, BRADA, JE, KIKI,
ADDA, RAPORT, ARKADA,
ARAM, ERNI, NONA, ANSA,
RETOROMAN, SATNICA,
ADELA, RA, KAL, TANIN

Nagrajenci 29. številke

- 1. nagrada:** **NELA URBANČIČ**
Poštna ulica 7/a, 1360 Vrhnika
- 2. nagrada:** **ANTON PAVLOVEC**
Pot na Orlek 25, 6257 Pivka
- 3. nagrada:** **LJERKA PRIVŠEK**
Dobriša vas 2/a, 3301 Petrovče

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo,
da nam pošljejo svojo davčno številko.

Nagrade

- 1. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi
- 2. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi
- 3. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do 9. 8. 2007
pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315,
1001 Ljubljana,
s pripisom "Nagradna križanka"

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- > **30.7.1818** se je rodila angleška pisateljica in pesnica Emily Jane Brontë. Njen roman Viharni vrh sodi med najboljše stvaritve angleške romantične literature.
- > **30.7.1863** se je rodil ameriški avtomobilski industrialec Henry Ford.
- > **30.7.1969** je v Ljubljani izbruhnila tako imenovana cestna afer. Z njo je bilo postavljeno v ospredje vprašanje vloge Slovenije v Jugoslaviji.
- > **31.7.1917** se je začela tretja bitka pri Ypressu na zahodni fronti, ki spada med najbolj krute bitke prve svetovne vojne. Končala se je 10. novembra.
- > **31.7.1941** je Herman Göring ukazal Reinhardu Haydrichu, naj pripravi natančen načrt »dokončne rešitve« judovskega vprašanja, to je pomorov Judov.
- > **31.7.1860** so v tržaškem pristanišču kapitanu Ivanu Visini podelili najvišje avstrijsko odlikovanje merito navalni, ker je kot šesti s svojo ladjo Splendid objadral svet.
- > **31.7.1992** je Italija priznala veljavnost osimskih sporazumov.
- > **1.8.1619** je nastal prvi načrt Kopra, ki ga je izdelal inž. Giacomo Fino. Načrt je nastal v času mrzličnega utrjevanja obzidij beneških istrskih mest zaradi uskoških napadov.
- > **2.8.1990** so Iračani napadli in zasedli Kuvajt. ZDA so poslale v Perzijski zaliv svoje čete.
- > **2.8.1921** je Narodna skupščina v Beogradu sprejela zakon o zaščiti države pred komunisti – obznano. KPJ je bila prepovedana, njenim poslancem pa odvzeta imuniteta.
- > **2.8.1945** so v imenu zmagovalcev druge svetovne vojne Stalin, Attlee in Truman sklenili potsdamski sporazum, s katerim so se dogovorili o usodi povojne Evrope in Nemčije.
- > **3.8.1492** je Krištof Kolumb odjadril na svojo prvo veliko raziskovalno pot, ki ga je pripeljala do odkritja Amerike.
- > **3.8.1893** sta bila ustanovljena Muzejsko društvo in Mestni muzej na Ptujju.
- > **4.8.1704** je angleška mornarica zasedla Gibraltar.
- > **4.8.1900** se je v New Orleansu rodil Louis Armstrong z vzdevkom Satchmo, eden največjih trobentačev v zgodovini džeza.
- > **4.8.1995** zjutraj je hrvaška vojska napadla republiko Srbsko krajino, ki so jo hrvaški Srbi spomladi 1993 razglasili za avtonomno državo, in jo uničila.
- > **4.8.1956** je s pomočjo začasnega oddajnika z Gospodarskega razstavišča v Ljubljani stekel prvi slovenski javni televizijski spored.
- > **5.8.1930** se je rodil ameriški vesoljec Neil Armstrong. Ko je kot prvi človek stopil na Mesec, je izjavil: »To je majhen korak za človeka in velik skok za človeštvo.«

POGLED NAZAJ (OD 30. 7. DO 6. 8.)

Omejeno priseljevanje v ZDA

Do konca 19. stoletja vlada ZDA ni omejevala priseljevanja. Velikanska množica priseljencev se je zlivala v ZDA, da bi zasedla delovna mesta, ki jih je ustvarjala gospodarska rast. Prvi glasovi proti naraščanju števila priseljencev so se pojavili že okoli leta 1840, ko so se protestanti začeli vznemirjati zaradi naraščajočega števila katoličanov, odločilno leto za prihodnjo politiko priseljevanja pa je bilo 1875, ko je Vrhovno sodišče ZDA označilo vse predpise o priseljevanju posameznih dežel za protiustavne in je zahtevalo, da prevzamejo nadzor nad priseljevanjem zvezni organi in priseljevanje postane enotno za vso državo.

Ameriška vlada je **3. avgusta 1882** prepovedala priseljevanje v ZDA obsojencem, slaboumnim in ljudem, ki niso mogli skrbeti zase. Tri leta kasneje pa so sprejeli tudi zakon, ki je omejeval priseljevanje neizučeni delavcev, dovoljeval pa priselitev izučeni, umetnikom, učiteljem ... Vstopa v ZDA niso dovoljevali niti »odurnim osebam«, tistim z nalezljivimi boleznimi in ljudem, ki si niso mogli sami plačati vožnje.

Za demokratično kulturo

Zmagoslavje OF v vojni je omogočilo uveljavljanje njenih pogledov na odprta kulturno-politična vprašanja. Malo drugačne kulturnopolitične poglede so zagovarjali sopotniki v OF, kulturni delavci in krščanski socialisti, posebno še na svojem plenumu **2. avgusta 1945**. Zahtevali so demokratično kulturo, ki naj bi se odpirala širšim množicam in tudi upoštevala sovjetske kulturne zglede. Najpogosteje je pred idejnim utilitarizmom v javnih nastopih svaril Edvard Kocbek. Prizadeval si je, da bi krščanski socialisti obnovili revijo Dejanje, izdajali tudi drug tisk in našli v kulturnem prostoru novega časa ustrezno mesto za krščansko tradicijo, iz katere bi morali izriniti sledove klerikalizma.

Leta 1945 je bil obračun s kulturno preteklostjo zelo oster. Tisti, ki niso sledili zahtevam kulturnega molka iz leta 1941, so morali obmolkniti po vojni. Politični prelom maja 1945 je povzročil slovo osrednjih slovenskih dnevnikov Slovenca in Jutra. Lastnikom večine tiskarn so le-te odvzeli na podlagi odločb sodišč narodne časti. Julija 1945 je minister za prosveto imenoval posebno komisijo, ki je pregledala zaloge knjig in sestavila seznam prepovedanih del.

Težave osamosvajanja

Litva je **30. julija 1991** priznala Slovenijo kot samostojno državo. Avgusta so sledila še priznanja drugih dveh pribaltskih držav, Latvije in Estonije, ter Gruzije. To so bila dobra znamenja, saj je bil brionski moratorij za slovensko zunanjepolitično sodelovanje čas težav, a tudi čas upanja in optimizma, da gredo stvari vendarle k mednarodnemu priznanju.

Slovenska diplomacija je imela še naprej težave pri vzpostavljanju stikov z nekaterimi tujimi diplomati, ker je jugoslovanska vlada izražala zadržke za sodelovanje, proti predstavljanju slovenskega pogleda na reševanje jugoslovanskega gordijskega vozla pa so delovali tudi nekateri jugoslovanski diplomatski predstavniki v tujini. Sloveniji je bil otežen dostop do njenega lastnega denarja in do tujih posojil, slovensko vladno letalo pa je imelo težave tako s pristajanjem v Sloveniji kot v nekaterih drugih državah. Po drugi strani pa je bila Slovenija vse bolj navzoča v pogovorih o rešitvah balkanskih problemov ...

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali karšno koli drugo prepričanje.

št. 29/7

Neprimerno norčevanje (1)

Z zanimanjem spremljam radionovelo, ki se je spleta okoli odstopa odgovornega urednika Vala 202 Mirka Štularja, ki se je postavil v bran pre/večkrat ponavljajočega se sproščenega javnega onaniranja politikantsko zainteresirane pristranske Nataše Štefe, ki ga je v njej lastni komunistični indoktrinaciji notorično izvajala na javnem radiu in je kulminiralo v dovolj sporno insinuiranje, s katerim je – ne prvič! – po mnenju kritičnega dela poslušalstva tudi v demokratično le delno urejeni družbi prestopila mejo dobrega okusa.

Ne dvomim, da se je preostali del (tako in drugače levo indoktriniranega) poslušalstva javnega radia veselo mudal ob vsakokratnem Natašinem sproščenem politikantskem onaniranju nad posamezniki sedanje pozicije. Zanimivo bi bilo videti reakcijo teh levakov, če bi bila na javnem radiu objavljena primerljiva zlonamerna insinucija, v kateri bi namesto današnjih nasprotnikov nekdanjega komunističnega enoumja nastopal še vedno kvalitetno zamrznjeni član udbovske zveze komunistov tovariš Milan Kučan, za katerega se še vedno ve, da je bil velik nasprotnik osamosvajanja RS, saj je še konec osemdesetih let v vlogi predsednika CK ZKS izza govorniškega odra nagovarjal perverzno simpatizerje klavskih

tekovin komunistične revolucije, da za komuniste nikakor ni sprejemljiva Slovenija po meri skrajnih nacionalističnih in separatističnih sil, kot je nekdanji prvi koristnik udbovskih uslug na višku svoje enoumne kariere poimenoval porajajočo se demokratično politično opozicijo.

Glede na zapisano ni treba biti posebej pameten, da bi pravilno ugotovil, kje in kako bi končala naša prepotentna Nataša že po prvem primerljivem izpadu, če bi se na javnem radiu spozabila nad tovarišem Milanom Kučanom recimo še pred štirimi, petimi leti; kje in kako še konec osemdesetih let; kje in kako v času, ko je še uspešno deloval Goli otok, na katerega so komunistični udbovci po udbovskodiktatorskih kriterijih pošiljali vse tiste, za katere so presodili, da jih bo večletno celodnevno tolčenje kamenja pomagalo prevzgojiti!

Franc Trunk, veteran vojne za Slovenijo, Lucija

št. 29/18

Pod krinko novinarske avtonomije (1)

Z zanimanjem sem prebral vaš članek o Slovenski tiskovni agenciji. Sam sem lani tam delal približno pol leta in sem bil zelo razočaran nad stanjem duha v tej ustanovi. Navajen sproščenega življenja v Angliji sem spoznal, da tam zares primanjkuje svobodnega evropskega duha.

Imel sem občutek, da je bila za sodelavce velika muka poročati o delovanju trenutne vlade ne glede na to, ali so bile posledice njenega delovanja pozitivne ali negativne. Kot prevajalec/novinar angleškega servisa sem lahko vsak dan opazoval, kako se raje povzemajo komentarji, ki vlado prikazujejo v negativni luči. Čeprav STA ne more izražati svojega mnenja, ima največjo moč v tem, da izbere, kaj se objavi in kaj zamolči.

Angleški servis vsako jutro izbere štiri ali pet komentarjev iz slovenskih časopisov in jih prevede v angleščino. Lahko rečem, da je bila vsebina novic in komentarjev, ki smo jih prevajali v angleščino, včasih državi v sramoto. Na primer komentar Ervina Hladnika Milharčiča, ki je bil 8. avgusta 2006 objavljen v časopisu Dnevnik. Komentar je govoril sovražno o kardinalu Alojziju Stepincu in ga povezoval s fašizmom, nacizmom in celo z dogajanjem na Bližnjem vzhodu. Bil je skrajno neprimeren, zgodovinsko povsem netočen, žaljiv do Katoliške cerkve in predvsem nizkoten. Izjave poslanca Jelinciča smo objavljali zelo selektivno in v skladu z dobrim okusom, ko pa je šlo za sramotenje Cerkev in njenih predstavnikov, ni bilo nobenih zadržkov. Težko si predstavljam, da bi kjer koli v zahodnem tisku našel naslednji ciničen stavek, ki se je pojavil v prej omenjenem članku: »Z malo sreče bomo vsak hip vstopili v svetovno vojno.« Prepričan sem, da se s takšnimi članki naša država kaže v zelo čudni luči pred bralci angleškega servisa STA (veleposlaništva v Ljubljani in tuje tiskovne agencije).

S kakšnim veseljem so kolegi povzeli in prevedli poročanje Mladine o » aferi Grasseto«, v kateri je posredoval kardinal Rode. Da smo prevedli še repliko iz Družine, sem se moral pogajati.

Ko sem predlagal urednici kulturnega uredništva, da grem kot novinar na predstavitev knjige o Petru Opeki »Bojevnik upanja«, mi je odgovorila, da »zaenkrat še ne pokrivamo misijonarjev«!

Ko je Slovenska vojska poslala štiri inštruktorje v Irak, nisem mogel verjeti reakciji kolegov. Ena od izjav je bila: »Slovenija še nikoli ni napadla druge države, sedaj pa sodeluje pri okupaciji.«

Saj ne da bi se sam strinjal z okupacijo Iraka, a takšne histerične reakcije kažejo na težko slovo od prejšnjih časov. Res je, velikokrat sem bil presenečen nad izlivi čustev proti Zahodu, proti Cerki in proti Evropi. Še bolj me preseneča, ker gre za mlad in nadarjen kolektiv, ki pa ima očitno oprane možgane.

Novemu uredniku Borutu Mešku želim veliko sreče, vztrajnosti in poguma pri delu!

Marko Petrovic, Ljubljana

št. 29/71

Protikomunizem kot figov list (6)

Gospod Janko Turk, verjetno član Goriških panterjev, je v »Demokraciji« 19. 7. 2007 komentiral moj odgovor g. Francu Novaku iz Ljubljane. Čeprav nisem noben »enfant terrible«, kot me označuje, mislim, da svojega pisma nisem »natlačil« z obsežnim razlaganjem. Razložil ▶

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

sem le nekaj svojih pogledov na temo. Da ima g. Turk poseben pogled na nekatere internacionaliste, je njegov problem. Jaz sem preprosto ugotavljal, da noben internacionalist, posebno še član Kominterne, ni mogel pod nobenim pogojem biti tudi narodnjak. G. Turk namreč pozablja, da kader, posebno povečujoči, ni smel ne mogel gojiti nacionalne zavesti in identitete, ker bi to predstavljalo inkompatibilnost z ideološkimi trdimi pravili obnašanja revolucionarjev. Takemu »narodnjaštvu« revolucionarjev, posebno še španskih borcev, ne verjamem. Žal. Ko postavlja med drugimi primer A. Vode, pozabi, da je bila slednja izključena iz KP, če se ne motim, že leta 1938 in ni imela nobenih političnih vrhunskih funkcij ne med vojno ne po vojni, zato ni primerjave. Glede Rozmana ostajam pri svojih domnevah, dokler ne bo dokazano obratno, saj je bil do zadnjega v najvišjih vrstah boljševidne hierarhije. Njegova smrt, četudi skrivnostna kot smrt mnogih vernih boljševidkov, ne dokazuje, da bi bil nasprotnik internacionalizma in utopičnega »bratstva i jedinstva«, še manj pa zaradi »slovenstva« in človekoljubja. Plačani vojaki ali celo dobrovoljci neke tuje sile, ki se bojujejo na tuji zemlji in za tujo ideologijo, nikoli niso bili patrioti. ISKRENA VERA v komunizem, kot jo g. Turk imenuje, pa predpostavlja tudi globoko poznavanje njegovega internacionalističnega bista, torej antiteze narodnosti pripadnosti oz. prevladovanju drugačnih teženj. »Legende« so nastale tudi o drugih, ne samo o Stanetu: Walterjeve, Stalinove, Ribičičeve in drugih »herojev«. To ni verodostojno.

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

Drugače se z Goriškimi panterji v marsičem strinjam. Zadnje novice o Primorskem dnevniku odobravam. Da bi zadevo za sedaj končali, se tudi strinjam, a v pisnih bralcev panterjev bi moral biti tudi moj odgovor na članek g. Novaka, se Vam ne zdi? Pa tudi drugi, ki sem jih poslal. Saj poznam precej panterjev, ki se z menoj strinjajo. Danes imamo v Sloveniji drugačne figove liste za pokrivanje nečednosti. Ti so heterogene etikete več strašil, ki se plazijo po Sloveniji in vsi sedaj mislijo ZARES, da bi ohranili nekdanjo kontinuiteto, poleg Udbe, skrite v velikih očeh Sove, in verjetno tudi Kosa v malih očeh panterjev. Vse je mogoče. Za rušenje današnje vlade so vsa sredstva dobrodošla, pa naj bodo še tako lažna in zavajajoča.

Pavel Ferluga, Komen

Raziskave javnega mnenja

Podpiram razmišljanje Rajka Topolovca s Ptuja, da so naše raziskave javnega mnenja naravnane enostransko, da služijo eni sami politični opciji in da jih je zato treba objektivizirati oziroma jih z ustrežno dodano vrednostjo postaviti na višjo raven.

Pred kratkim mi je znanec pripovedoval, da ga neka agencija kar naprej »bombardira« z vprašanji o priljubljenosti posameznih politikov, vlade, kaj meni o tej in oni aferi ... Ko mi je zaupal, da ga raziskovalna agencija s temi vprašanji nadleguje že desetletje in večkrat na leto in da so njegovi odgovori naravnani v podporo levosredinski opciji, sem ga vprašal, zakaj pa mene že petnajst let ni nihče poklical in me vprašal za mnenje. Odgovoril je: »To moraš vprašati agencijo, ki se s tem ukvarja.« Zato javno vprašujem vse levo usmerjene agencije: Zakaj pri izbiri javnega mnenja kličete in se povezuje le s svojimi političnimi »kadri«? Se vam ne zdi čudno, da npr. jaz v petnajstih letih nisem bil niti enkrat izbran oziroma poklican k anketi, mojega prijatelja, naveličanega politike, pa večkrat na leto vztrajno »bombardirate«?

Mislim, da je moj primer že sam po sebi dovolj zgovoren in pove veliko. Da se razumemo – ne gre za to, da v prihodnje ustrezne javnomnenjske službe namesto znanca kličejo mene; gre za to, da se svojega dela lotijo strokovno in predvsem pošteno, kajti manipuliranje z javnim mnenjem je odvratno in zavrženo dejanje, ki ga je uspešno in dosledno gojil prejšnji, komunistični sistem.

Ive A. Stanič, Kočevska Reka

Rušenje demokratične vlade

Pravzaprav bi morali čestitati nekdanjemu predsedniku predsedstva komunistične Jugoslavije in sedanjemu predsedniku Slovenije kot tudi nekdanjemu voditelju centralnega komiteja

Zveze komunistov Slovenije, da se slovesnosti ob dnevu državnosti nista udeležila. Nobeden od njiju namreč nima nobenih zaslug za osamosvojitve Slovenije, saj sta bila oba predstavnika totalitarističnega režima in sta v marsičem zaslužna, da se Slovenija še do danes ni znebila čaščenja in povelečevanja nekdanjih simpatizerjev enostrankarske diktature. Predsednik Drnovšek je celo ugotovil (Večer, 26. 6. 2007), da je Slovenija precej nesproščena. Po njegovo je precej padla kakovost številnih institucij, ljudje pa si ne upajo izreči nič kritičnega. Resnica pa je, da se mnogi še danes bojijo povedati, kdo so bili izvajalci največje tragedije v zgodovini slovenskega naroda, to je genocida, niti si ne upajo pokazati na skrivne pokope nedolžnih žrtev komunističnega terorja, ker se zavedajo, da hudodelci še danes uživajo vse mogoče privilegije. V Žurnalu 22/7 urednica Jadranka Rebernik ugotavlja, da nekdanji in aktualni predsednik trdita, da je vse narobe in da Janša »uzurpira oblast« ter da si ne bosta pustila vzeti pravice do govora. Kot da bi jima kdo branil svobodo govora! Pravilno ugotavljata, da pri nas še lustracije nismo imeli, tako kot denimo na Češkem, ker bi bila tako oba vsaj za kakih pet let umaknjena iz politike. Tudi v Žurnalu št. 18/7 odgovorni urednik meni, da je Drnovšek na dobri poti, da gre v zgodovino kot eden najslabših slovenskih voditeljev, in tudi njemu se ideja o lustraciji ne zdi zgrešena. Prav ima tudi zgodovinar dr. Stane Granda, ko ugotavlja (Večerova sobotna priloga, 23. 6. 2007), da mnogi slovenski politiki še niso zreli za demokra-

RADIO BREŽICE
na 88,9 in 95,9 MHz

cijo, in pravi, da je prisluškovanje opoziciji čisti primer totalitarne-ga miselnega sistema, ki vidi v drugače mislečih sodržavljanih narodne izdajalce.

V resnični demokraciji ni prostora za čaščenje voditeljev, »očetov naroda«, pa tudi ne za kulte osebnosti. Sedanja vlada je na žalost deležna organiziranega predvolilnega rušenja, najbolj žalostno pa je, da pri tem niso udeležene le opozicijske stranke LDS, SD in SNS, ampak tudi koalicijska DeSUS na čelu s poslancem Francem Žnidaršičem, ki bo obvezno vedno glasovala proti predlogom vlade. Pri vsem tem upokojenci ne bi smeli pozabiti, da jih je prejšnja vlada pri pokojninah znatno oškodovala, pod sedanjo vlado pa so pokojnine realno rasle. Menim, da je napočil čas, da se polstoletnega možganskega klistirja enkrat za vselej znebimo in ne nasedamo več totalitaristom.

Roman Kralj, Maribor

Slovenija in njeni predsedniki

Slovinci lahko samo UPAMO, da bodo jesenske volitve prinesle prvega resnično demokratičnega predsednika republike. Lojze Peterle je človek, ki bo predsednik vseh Slovencev.

Sedanji predsednik Drnovšek je človek s sumljivo preteklostjo. Bil je predsednik komunistične Jugoslavije. Takrat se je kar marljivo udeleževal vseh proslav, tudi tiste ob 600-letnici kosovske bitke na Gazimestanu na Kosovu. Drnovšek je tudi človek, ki je v svojem dvanajstletnem vladanju največ pripomogel k razslojevanju državljanov. Omogočil je nenormalno bogatenje rdečih baronov. Tri leta nismo vedeli, ali sploh imamo predsednika. V zadnjih dveh letih je bil večkrat na meji ustavnosti. Ali se sploh zaveda, da je bila že njegova kandidatura prevara državljanov? Državljanji potrebujejo fizično in psihično zdravega predsednika. Sam je poznal svojo bolezen, a je kljub temu kandidiral. Seveda mu želim dosti zdravja, vendar je nespodobno prevzemati odgovornost, če je nisi sposoben opravljati. Lani se je na proslavi onesvestil, letos pa je ignoriral

državno proslavo, predvsem pa državljane. Njegovi izgovori, da se ne strinja z vlado Janeza Janše, nimajo nič skupnega z dnevom državnosti. Ponižal je državo kot institucijo, predvsem pa Slovenke in Slovence. Normalno razmišljajoči državljani, pa naj bodo kakršnega koli političnega prepričanja, so lahko spoznali, da nimamo verodostojnega predsednika. O prvem predsedniku ne bom izgubljal besed. Nikdar ni bil predsednik vseh Slovencev. Nadaljeval je z enoumjem, priznaval je samo tradicijo revolucije. Vse to je dokazal ob koncu svojega mandata z ustanovitvijo Foruma 21. Vsa rdeča na novo nastala bogataška elita oziroma rdeči povzpeticniki so bili njegovi člani. Za okras so imeli nekaj privilegirancev iz kulture in estrade. Ne morem pa razumeti, da se še vedno postavlja v vlogo razsodnika. Njegovo predsedovanje ni končalo tranzicije. Slovenijo in Slovence je še globlje razdelil. Menim, da bi bil čas, da vsaj kot upokojenec počne nekaj drugega in neha delati zdrahe med nami.

Kučan in njegova kompanija tako imenovanih večnih politikantov so prava šiba božja za naš razdvojeni narod. Vse življenje je pri državnih jasliah. Menim, da bi se moral krepko zamisliti, saj je le večni privilegiranec. Sedanja vlada je dala upanje mnogim, ki so bili leta in leta na stranskem tiru. Kučanova kritika vlade nima nobene podlage. Nikdar ni povzdignil glasu proti ropanju družbenega oziroma državnega premoženja. Skupaj z Drnovškom sta omogočila rop stoletja. Hotela sta imeti kasto rdečih kapitalistov. Zato ga pozivam, naj pove, kje je bil takrat, ko sta predsednika vlad Drnovšek in Rop siromašila upokojence in tudi druge državljane?

Upajmo torej, da bomo končno dobili normalnega predsednika republike, ki nima korenin v komunizmu in komunistični Jugoslaviji. Prvi predsednik Demosove vlade v svobodni Sloveniji je demokrat evropskega formata, naj nas popelje v bolj humano družbo. Naj ne prevlada stara praksa naše nezaupljivosti pred nečem, kar je novo.

Alojz Dragoš, Ljubljana

Parlamentarne počitnice!

Marija Vodišek

Nedvomno si jih poslanci zaslužijo ne glede na to, ali so koalicijski ali opozicijski. Vendar obstaja razlika med prvimi in drugimi. Medtem ko je zdajšnja koalicija ves čas znana in prepoznavna, se opozicijski poslanci spreminjajo ne le kot kameleoni, temveč se levijo kot kače. Prepričana sem, da večina slovenskih državljanov ne bi mogla točno odgovoriti, kam nekateri opozicijski poslanci spadajo oz. se prištevajo. So za to krivi koalicijski poslanci? Nikakor. Kako se počutijo stari opozicionalci, ko se jim pridružujejo najrazličnejši sateliti? Jih sprejemajo kot sebi enake ali jih uporabljajo za razne obskurno-zakotne dejavnosti? Eni so nepovezani, drugi so zaresniki, nekateri so se v pričakovanju boljše pogače včlanili v SD. No, pred odhodom na počitnice je glavni ideolog SD Miran Potrč izrekel nekaj pavšalnih ponavljajočih se očitkov na račun koalicijskih poslancev. Upravičeno bi bilo pričakovati, da dolgoletni partijski funkcionar ne bo izrekel tako neumnih očitkov, češ da koalicija glasuje po navodilih vlade. Vsekakor je to bolj normalno, kot če bi koalicijski poslanci glasovali proti predlaganim zakonom vlade, saj večina ministrov izhaja iz te koalicije. Miran Potrč se tudi že stara. Pozabil je, kako so glasovali poslanci njegove stranke, ko je bila dolga leta na oblasti koalicija LDS-SD. Sicer pa vsi poslanci SD & Co enako delujejo. Na zahtevo poslanke SDS Eve Irgl, da se na posebni seji DZ obravnava javno izrečena nedokazana obtožba njihovega člana Antona Ropa v zvezi s prisluškovanjem Sove Janezu Janši in Ivu Sanaderju, je magistra slov. književnosti in predsednica komisije Majda Potrata to s posmehom in pogrošnjimi pripombami zavrnila. Kljub njenemu oviranju bo resnica vseeno prišla na dan. Pa še nekaj misli ob napovedanih kandidaturah za predsednika Slovenije. Menda jih je že devet. Najbolj znani kandidati so Lojze Peterle, Mitja Gaspari, Danilo Türk in Zmago Jelinčič. Zadnja dva smo lahko videli 20. julija na vročih stolih. Kandidat SD Danilo Türk se je poskušal obnašati diplomatsko, pa se mu ni vedno izšlo. Predvajano izjavo Petra Jambreka, da je bil leta 1992, ko so ZN priznali Slovenijo, kar precej skeptičen in celo omalovažujoč, je sicer zanikal, vendar nas ni prepričal. Večkrat je ponovil, da ni član nobene sedanje slovenske stranke, kot da je to razlog, da glasujemo zanj. Ko pa ga je jugoslovanska oblast leta 1981 poslala v ZN, kjer je bil vseskozi v raznih podkomisijah, je bil seveda član takrat edine stranke ZK, ker so lahko le »taki fantje«, kot je on in stara garda kvazidiplomatov, zasedali razne visoke funkcije. Kandidat Zmago Jelinčič je govoril pričakovano v svojem slogu, glasovanje pa je bilo v korist »diplomata«. Sicer se pa vsi kandidati razglašajo za neodvisne in vsi bi bili radi »izvoljenci« ljudstva. Eno je gotovo: brez odločilne podpore strank se ne bo nikomur izšlo. Pa nehajo naj se medsebojno hvaliti. Mene strankarski kandidat prav nič ne moti, vsaj vem, kaj lahko od njega pričakujem! Vprašanje, ki ga moramo postaviti predsedniškimi kandidatom, je, kakšen je bil v preteklosti in je sedaj njihov svetovni nazor.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	20,44 EUR
☐ NOVO Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni	32,00 EUR
☐ NOVO Silvin Eiletz: Skrivnost komiterne	23,96 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	16,29 EUR
☐ Vasja Klavora: Predel 1809	28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	16,02 EUR
☐ Vasja Klavora: Koraki skozi meglo	26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	10,43 EUR
☐ Jože Zemljich: Življenje je večna borba	8,34 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana
ali na faks 01 230 06 61.***Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.***Ob naročilu**2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" + knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____

Vas je
pičilo,

da bi

odpotovali

v tujino?

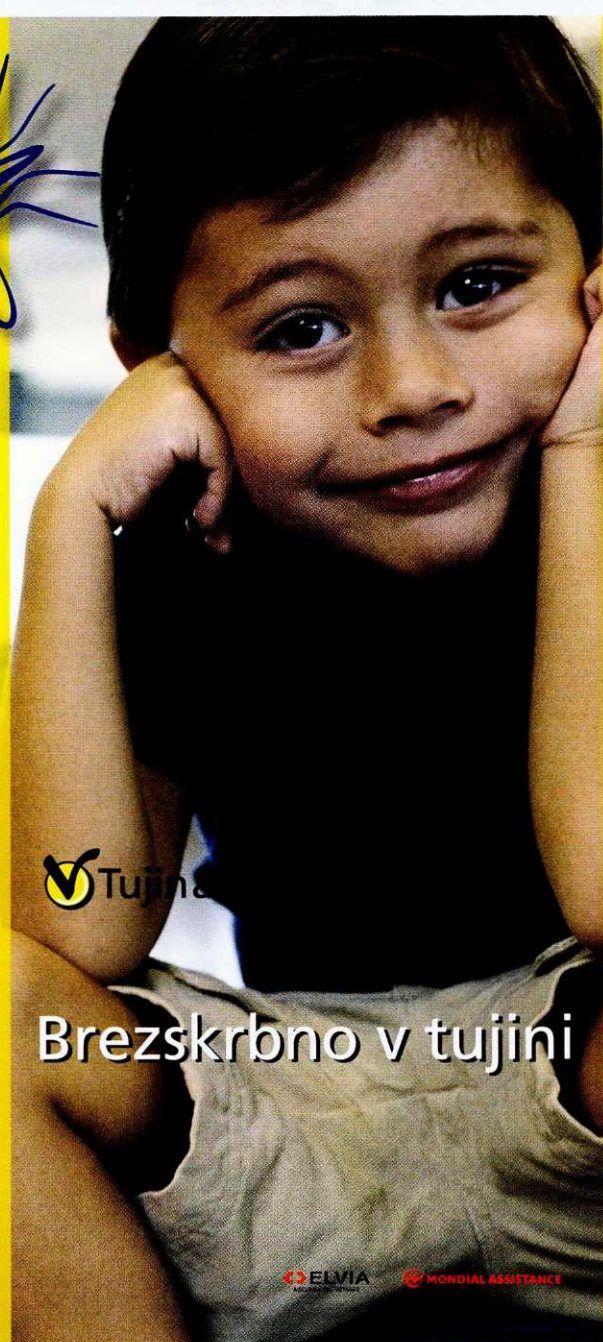
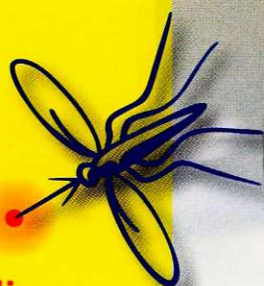
Sklenite zavarovanje
z medicinsko
asistenco v tujini
Vzajemna **Tujina**, ter
brezskrbno uživajte
na počitnicah.

Vas je pičilo ...
... v tujini?

Za ublažitev posledic
pikov insektov
skleniteljem zavarovanja
podarjamo*
Hansaplast® izdelek, ki
pomirja nadležno srbenje.

* Velja za sklenitve do 31. 8. 2007 v poslovalnicah
Vzajemne, preko www.vzajemna.si in na brezplačni
telefonski številki 080 20 60. Količina izdelkov je omejena.

Brezskrbno v tujini

Zdravstveno zavarovanje
z medicinsko asistenco v
tujini vam omogoča:

- ✓ osebna, družinska in skupinska zavarovanja,
- ✓ ugodne zavarovalne premije,
- ✓ organizacijo zdravniške pomoči,
- ✓ 24-urno pomoč,
- ✓ mrežo izvajalcev po vsem svetu,
- ✓ dodatna kritja za svojce,
- ✓ pravno pomoč.

Zavarovanje lahko sklenete
na vseh poslovalnicah
Vzajemne, pooblaščenih
turističnih agencijah ali
preprosto preko spletne
strani **www.vzajemna.si** in
na ostalih lokacijah.

080 20 60

www.vzajemna.si

VZAJEMNA
Jaz zate, ti zame.

Vzajemna, d.v.z., Vošnjakova 2, 1000 Ljubljana

Vzajemna Tujina

Zdravstveno zavarovanje z medicinsko asistenco v tujini

Zavarovalne premije za Evropo (v EUR)

EVROPA (vse evropske države, ne le države EU, ter Maroko, Alžirija, Tunizija, Libija, Egipt, Izrael, Libanon, Turčija, Jordanija, Sirija in Kanarski otoki)

dnevi	posamično		skupinsko (premija po osebi, 10-19 oseb)		družinsko*	
	osnovni EUR	višji EUR	osnovni EUR	višji EUR	osnovni EUR	višji EUR
1	4,13	7,85	2,89	5,50	8,26	15,70
3	4,97	9,43	3,48	6,60	9,94	18,86
5	6,80	12,94	4,76	9,06	13,60	25,88
8	8,30	15,77	5,81	11,04	16,60	31,54
11	9,97	18,95	6,98	13,26	19,94	37,90
15	11,23	21,32	7,86	14,92	22,46	42,64
22	14,98	28,46	10,49	19,92	29,96	56,92
30**	19,11	36,30	13,38	25,41	38,22	72,60

Zavarovalno kritje na osebo (v EUR)

program	skupaj	zdravstvene storitve do	nujni prevozi v domovino do	odvetniške storitve
osnovni	19.200	12.800	5.100	1.300
višji	32.000	20.500	10.200	1.300

UGODNE CENE
ZAVAROVANJA

Zavarovalniške storitve so v skladu z Zakonom o davku na dodano vrednost oproščene plačila davka na dodano vrednost. Od zavarovanj, ki krijejo nevarnosti izven območja Republike Slovenije, se v skladu z Zakonom o davku od prometa zavarovalnih poslov ne plačuje davka od zavarovalnih poslov. Informativne cene premij so navedene v vrh. Zavarovanje lahko z doplačilom sklenejo aktivni športniki, s 50-odstotnim doplačilom pa tudi osebe, starejše od 70 let.

* Družinsko zavarovanje: premija velja za vso družino (starši in otroci do 21. leta starosti, ki potujejo skupaj).

** 5-odstotni popust za zavarovance Vzajemne.

Vzemite si čas za brezplačen klepet.

Vsak dan od 19.00 do 7.00 ter vse vikende in praznike v družbi več kot 1.400.000 uporabnikov Mobitelovega omrežja.

Vključitev storitve "Večerni in vikend pogovori" naročnik potrdi s podpisom obrazca. Naročilo dodatnih storitev uporabniki storitve Monitor pa lahko izpolnijo e obrazec. Več informacij na www.mobitel.si, na telefonski številki Centra za pomoč naročnikom 041 700 700 ali v najbližjem Mobitelovem centru.

**Za samo
5,99 €
doplačila na mesec**

